

Jules Verne

**Hrad
v Karpatech**

 Knizky.sk

HRAD V KARPATECH

JULES VERNE

eknizky.sk

vytvorené pomocou pressbooks.eknizky.sk - Simple Book
Publishing

Hrad v Karpatech by eknizky.sk is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

I.	1
II.	13
III.	21
IV.	29
V.	41
VI.	53
VII.	63
VIII.	75
IX.	89
X.	99
XI.	111
XII.	121
XIII.	127
XIV.	135
XV.	141
XVI.	149
XVII.	157
XVIII.	159

I.

Historie tato není fantastická, je pouze romantická. Bylo by však omylem, souditi dle její pravděpodobnosti, že není pravdivou. Žijeme v době, kdy se stává všechno, — máme skorem právo říci, kdy vše se již stalo. Není-li naše vypravování pravděpodobno dnes, může jím býti zítra, díky prostředkům vědy, kterým patří budoucnost, a nikomu nenapadne pak odkázati je v řadu báchorek. Ostatně, na sklonku tohoto praktického a rozumného století nerodí se již báchorky ani v Bretoňsku, zemi divokých korriganů, ani ve Skotsku, kraji brauniů a skřítků, ani v Norvěžsku, vlasti asů, elfů, sylfů a valkyr, ba ani již v Sedmihradsku, kde věnec Karpat přirozeně chrání všechna zaklínání duchů. Třeba však připomenouti, že kraj sedmihradský lpí dosud velice na pověrách starých dob.

Pan de Gérando popsal již tyto provincie krajní Evropy a Elisée Reclus je navštívil.

Oba mlčí o podivné historii, která je podkladem tohoto románu. Věděli o ní? Snad, ale patrně jí nechtěli přiložiti víry. Je to škoda, poněvadž prvý by ji byl vyprávěl s přesností letopisce, druhý pak s onou vrozenou poesíí, jakou jsou prodchnuty jeho cestopisy.

Ježto tak neučinili ani jeden ani druhý, pokusím se učiniti tak místo nich.

Dne 29. května onoho roku pásl pastýř stádo na pokraji zelené planiny u paty Řetězatu, jenž strmí nad úrodným údolím, zarostlým rovnými stromy a bohatým na krásně zdělaná pole. Tuto vysočinu, odhalenou, nechráněnou, zasahují v zimě severozápadní větry těsně jako holičskou břitvou. Říká se tam tehdy, že se kraj holí — a někdy je to doslova pravda.

Pastýř ten nebyl vyšňořen jako arkadičtí jeho soudruzi v starých pastýřských hrách a zjev jeho nebyl by se hodil do pastýřské t.

2 Hrad v Karpatech

zv. bukolické básně. Nebyl to Dafnis, Amintas, Tityr, Lycidas nebo Melibé; Lignon nezurčel mu u nohou, obutých v hrubé dřeváky; byla to valašská Sil, jejíž svěží, v pravdě pastýřské vody byly hodny protékati bludištěm románu o Astrei.

Byl to prostě venkovský slouha, jmenoval se Frik a byl z vesnice Verstu. Byl stejně špinavý jako jeho stádo a hodil se dobře do šeredné žabárny, vystavené u vchodu vesnice, kde jeho berani a vepři žili v odporném sousedství.,

Stádo páslo se tedy pod vedením řečeného Frika. Leže na travnatém kopečku, dřímal na půl oka, s velkou dýmkou u úst. Chvillemi, když se některé ovce vzdálily z pastvy, zahvizd na psy anebo zatroubil na roh, jehož zvuk odrážely mnohonásobně hory.

Byly čtyři hodiny odpoledne. Slunce začalo se kloniti k západu. Na východě osvětlilo se několik temen, jichž úpatí se nořila ve vlekoucí se mlhu. Na jihozápadu propouštěly dvě proluky horského řetězu šikmý svazek paprsků, jako když světelný pruh proniká pootevřenými dveřmi.

Tato pohoří patří k nejdivočejší části Sedmihradska, pod společným jménem župy kološské.

Sedmihradsko, maďarsky „Erdely“, t. j. „země lesů“, je zvláštní kus rakouské říše. Hraničí na severu s Uhry, na jihu s Valašským, na západě s Multánskem. Majíc rozlohy šedesáti tisíc čtverečních kilometrů, nebo šesti milionů hektarů — asi devítinu Francie — podobá se poněkud Švýcarsku; je však o polovici větší než helvetská říše, ač ne četněji obydleno. Sedmihradsko má oseté planiny, bujná pastviska, rozmarně se rýsující údolí a nebetyčné vrcholky, je prostoupeno rozvětvením Karpat, sopečného původu, a brázděno četnými proudy vod, jež tvoří přítoky Tisy i nádherného Dunaje, jehož Železnými vraty, na několik mil jižně odtud, končí se průsmyk horského pásma Balkánu na hranicích Uher a ottomanské říše.

Takový je bývalý kraj Dakův, dobytý Trajanem v prvním století křesťanské éry. Samostatnost, již se za Jana Zápolského a jeho ná-

stupců těšil až do roku 1699, skončila za Leopolda I., který jej připojil k Rakousku. Ale necht' bylo jeho politické zřízení jakékoli, zůstával společným bydlíštěm různých plemen, která se tu stýkají, aniž by se smísila, Valachů, Rumunů, Maďarů, Cikánů. Šikulů multánského původu i Sasů, a která časem a okolnostmi vesměs se „pomaďaří“ ve prospěch sedmihradské jednoty.

Ke kterému rázu se hodil pastýř Frik? Byl to zvrhlý potomek starých Dakův? Bylo nesnadno o tom se vysloviti, kdo viděl jeho rozčuchaný vlas, špinavý obličej, zarostlou bradu, husté obočí jako dva kartáčky z ryšavých žíní a zelenomodré oči, pod jichž vlhkými koutky táhly se starobně kruhy. Byloť mu šedesát pět let — tak možno aspoň se domnívat. Byl ale velký, suchý, vzpřímený pod svým žlutým otevřeným kabátcem, méně huňatým než byla jeho prsa, a žádný malíř nebyl by zamítl zachytiti jeho siluetu, když, opíraje se o zahnutou hůl, stál tu pod svým kavylovým kloboukem, pravým to slaměným věchtem, nehybně jako skála.

V okamžiku, kdy slunce proniklo průlinou na západě, Frik se obrátil; přidržev si pak polozavřenou ruku k oku jako kukátko — jak by si z ní rovněž byl udělal hlásnou troubu, aby ho bylo slyšeti do dálky — zahleděl se velice pozorně v jedno místo.

Na jasném pruhu obzoru, v dálce dobré míle, kreslily se, značně zmenšeny, obrysy hradu. Starobylá ta budova zaujímala na osamoceném sedle vlkáňského průsmyku nejvyšší část planiny, zvané vysočina orgalská. Ozářen skvělým světlem, vystupoval jeho relief ostře, s onou čistotou, jakou jeví pohledy stereoskopické. Nicméně bylo třeba, aby oko pastýřovo bylo nadáno velikou schopností zrakovou, dovedlo-li rozeznati nějakou podrobnost ve vzdálené oné skupině.

Zvolaltě pojednou, potřásaje hlavou:

„Starý hrade!... Starý hrade!... Marně se vypínáš na svém základě!... Ještě tři léta, a přestaneš být, neboť tvůj buk má již jen tři větve!“

4 Hrad v Karpatech

Buk tento rostoucí na vrcholku jedné z hradních bašt, kreslil se černě na pozadí oblohy jako jemný výstřížek z papíru, a byl by ho na tuto vzdálenost sotva kdo jiný viděl kromě Frika. Podáme časem vysvětlení slov pastýřových, vyvolaných pověstí, vztahující se ke hradu.

„Ano!“ opakoval, „tři větve... Včera byly čtyři, ale čtvrtá se zlomila dnes v noci... Zbyl po ní jen pahýl... Počítám již jen tři na rozsoše... Již jen tři, starý hrade... jen tři!“

Hledíme-li na ovčáka s ideální stránky, činí si z něho obraznost ráda bytost snivou a rozjímavou; dorozumívá se s planetami, radí se s hvězdami; čte v obloze. V pravdě bývá nevědomým a nechápavým hrubcem. Lehkověrnost lidská přisuzuje mu však snadno nadpřirozené dary: dovede uhranout; umí čarovat a může dle libosti „udělat“ lidem i zvířatům — což je v tomto případě totéž; prodává kouzelné prášky; možno u něho koupit lektvary a recepty. Což nedovede způsobit i neúrodu, tím že nahází do brázd očarovaných kamenů, a nepřestanou-li ovce rodit, jen podívá-li se na ně levým okem? Pověry ty byly za všech dob a ve všech zemích. I v nejbližších krajinách nejde nikdo kolem ovčáka, aby s ním nepromluvil přátelské slovo a nepozdravil ho zdvořile. oslovuje ho „pastýři“, na čemž on si nemálo zakládá. Je věru dovoleno uniknouti smeknutím klobouku zlým vlivům, a na cestách sedmihradských není jich člověk více ušetřen než jinde.

Na Frika hledělo se jako na čaroděje, na zaklínače strašidelných zjevů. Dle jedněch poslouchali ho upírové i strygy; dle jiných bývalo ho viděti za temných nocí, při ubývajícím měsíci, jako je viděti v jiných krajinách Velkého Přestupníka, an sedí na stavidle mlýnském a hovoří s vlky nebo bádá ve hvězdách.

Frik je nechal mluvit, maje z toho prospěch. Prodával kouzla a protikouzla. Dlužno však podotknouti, že byl stejně lehkověrným jako jeho zákazníci, a nevěřil-li vlastním čarám, přikládal za to víru pověstem, kolujícím po kraji.

Není tudíž divno, že pronesl ono proroctví, týkající se blízkého zániku hradu, poněvadž na buku zbývaly jen tři větve, ani že chvátal zvěstovali novinu tu ve Verstu.

Frik svolal stádo, troubě z plných plic do dlouhého rohu z bílého dřeva, a dal se na cestu k vesnici. Psi běželi za ním, nadskakující zvířatům; byli to dva poloovčáčtí hafani, kousaví a divocí, kteří se zdáli býti spíše k tomu, aby skopce požírali, než aby je hlídali. Bylo tu asi sto beranů a ovcí, z nichž as deset ročních jehňat, ostatní pak tři a čtyřleté, o čtyřech a šesti zubech.

Stádo patřilo verstskému rychtáři, hospodáři Kolcovi, který platil obci velký poplatek z chovu ovcí a který velice si vážil svého pastýře Frika pro jeho zručnost ve stříži a velkou dovednost v léčení nemocí, moučníku, motolice, vrtohlavosti, vodnatelnosti, chrastavice, kulhavky, nadmutí a jiných dobytčích chorob.

Stádo postupovalo v těsném davu, majíc v čele předního berana, vedle něhož nejstarší bahnice cinkala svou rolničkou za stálého blekotu.

S pastviště sešel Frik na širokou cestu, vroubící rozsáhlá pole. Zde vlnilo se nádherné obilí bohatých klasů a vysokých stébel; tamo rozkládaly se plantáže kukuřice. Cesta vedla dále podél jedlového a smrkového lesa se svěžím, temným podrostem. Doleji valila se Sila lesklým proudem, pročištěným křeménky na dně, a na povrchu jejím pluly dřevěné klády, rozřezávané v pilách na hoření toku řeky.

Psi i ovce zastavili se na pravém břehu řeky a jali se horlivě pít, rozhrnující husté rákosí na kraji srázného břehu.

Verst byl vzdálen sotva na tři dostřely, za hustým vrbovím, sestávajícím z vysokých stromků a ne z oněch sražených zákrsků bez vrcholku, rostoucích hustě několik stop nad kořeny. Vrboví táhlo se až ke svahům soutěsky vlkáňské, kde stejnojmenná vesnice zabírá výběžek na jižním svahu vulkanických hornin plesských.

Kraj byl v tuto hodinu již pustý. S nastalým soumrakem pospíchají lidé s polí domů, a Frik nemohl cestou již vyměnit

6 Hrad v Karpatech

obvyklý pozdrav. Chystal se s napojeným stádem zahrnouti do údolí, když se na ohybu Sily, na padesát kroků po řece objevil člověk.

„Hej! příteli!“ volal na pastevece.

Byl to jeden z oněch cizích jarmarečníků, kteří se potloukají po trzích župy. Setkáváme se s nimi ve městech, městečkách i v nejskromnějších vesnicích. Není jim za těžko se dorozuměti: mluví všemi řečmi. Byl to Ital, Sas nebo Valach? Nikdo nebyl by toho mohl říci; ale byl to žid, polský žid, velký, hubený, křivého nosu, vousu do špičky, vypouklého čela a velice živých očí.

Podomní tento obchodník prodával brejle, teploměry, tlakoměry a kapesní hodinky. Co nebylo v tlumoku, jež měl silnými řemeny připevněný na zádech, viselo mu kolem krku a pasu; byl to pravý kramář, něco jako kočující stánkář.

Žid měl patrně před Frikem úctu a zdravý strach, jaký vzbuzují ovčáci. Pozdravil ho kynutím ruky. Pak řekl cizím přízvukem, v rumunštině, utvořené z latiny a slovanštiny:

„Máte se dle přání, příteli?“

„Ano... dle počasí“, odvětil Frik.

„Pak se máte dnes dobře, neboť je krásně.“

„A zítra se budu míti špatně, neboť bude pršet.“

„Pršet?..“ zvolal kramář. „Což tady prší bez mraků?“

„Mraky přijdou dnes v noci... tam odtud... ze zlé strany hor.“

„Dle čeho tak soudíte?“

„Dle vlny svých ovcí. Je suchá a drsná jako vydělaná kůže.“

„Bude tedy tím hůře pro ty, kdo šlapou po silnicích...“

„A tím lépe pro ty, kdo zůstanou za dveřmi svého domu.“

„Ale třeba dříve ten dům mít, pastýři.“

„Máte děti?“ ptal se Frik.

„Ne.“

„Jste ženat?“

„Ne,“

Frik vyptával se takto, protože je zvykem v krajině, ptáti se tak kolemjdoucích.

Pak pokračoval:

„Odkud jdete, kramáři?“

„Ze Sibíně.“

Sibín je jedno z hlavních měst Sedmihradska. Odtud přichází se do údolí uherské Síly, jež sestupuje až k hradu petrosenskému.

„A jdete? . . .“

„Do Kluže.“

Do Kluže třeba jíti vzhůru směrem k údolí marušskému; pak přes Karlovice, podél prvních sklonů hor biharských, přijde se k hlavnímu městu župy. Celkem cesta as dvacíti mil.

Tito prodavači teploměrů, tlakoměrů a staré veteše budí vždy představu zvláštních bytostí, takových, jak známe z fantastických povídek Hofimannových. Patří to k jejich řemeslu. Prodávají čas ve všech jeho formách, minulý, přítomný i budoucí, jako jiní kramáři prodávají koše, trika nebo kostkované kartouny. Mohlo by se říci, že jsou cestujícími obchodního domu Saturna a spol., firmy „U zlatých přesýpacích hodin.“

Takový dojem působil as žid na Frika, který ne bez úžasu hleděl na tuto výstavu nových pro něho předmětů, jichž účel nebyl mu znám.

„Poslyšte, kramáři“, pravil, natahuje ruku, „k čemu je to harampátí, které vám chřestí kolem pasu jako kosti starého oběsence?“

„Samé cenné věci“, odvětil cizinec, „každému potřebné věci.“

„Každému!“ zvolal Frik, mhouraje okem, „i ovčákům?“

„I ovčákům.“

„A tento stroj? . . .“

„Tento stroj“, odvětil žid, přehazuje v rukách teploměr, „poví vám, je-li teplo nebo zima.“

8 Hrad v Karpatech

„Eh, příteli, to vím dobře, potím-li se pod svým kabátkem nebo cvakám-li zuby ve své kazajce.“

To patrně stačilo pastýři, který se málo staral o otázky vědy.

„A tato velká veteš s jehlou?“ pokračoval, ukazuje na tlakoměr aneroid.

„Žádná veteš, je to nástroj, který vám poví, bude-li zítra krásně nebo bude-li pršet...“

„Opravdu?“

„Opravdu.“

„Dobrá!“ odvětil Frik, „nechtěl bych ho však, i kdyby byl jen za krejcar. Což nezvím počasí na čtyřadvacet hodin napřed, jen podívám-li se na mraky, vlekoucí se po horách nebo letící nad nejvyššími vrcholky? Vidíte tam tu mlhu, která se zdá vystupovati ze země?... Nuže, říkal jsem vám, že bude zítra dešť.“

Ovčák Frik, velký pozorovatel počasí dovedl se vskutku obejiti bez tlakoměru.

„Smím se aspoň ptát, nepotřeboval-li byste hodinky?“ ptal se kramář.

„Hodinky?... Mám jedny, které jdou samy, a které mi visí nad hlavou. Je to slunce nebeské. Hleďte, příteli, zůstane-li stát nad vrcholem Rodyku, je poledne, a prokoukne-li rozsedlinou egeltskou, je šest hodin. Moje ovce to vědí stejně jako já, a psi stejně jako ovce. Nechte si tedy svou veteš.“

„Nu“, odvětil kramář, „kdybych neměl jiných zákazníků kromě pastýřů, sotva bych zbohatl! Nepotřebujete tedy, nic? ...“

„Docela nic.“

Všechno toto laciné zboží bylo velice prostřední jakosti, tlakoměry neshodovaly se ani na „proměnlivo“, ani na „krásně“, ručičky na hodinkách ukazovaly hodiny příliš dlouhé nebo minuty příliš krátké — zkrátka samé jarmareční zboží. Ovčák to snad tušil a jevil proto málo chuti ke koupi. Nicméně ve chvíli, kdy chtěl opět

chopiti své hole, ukázal prstem na jakousi trubici, visící na řemenu kramářovu, a řekl:

„K čemu je ta roura? ...“

„Ta roura není roura.“

„Je to tedy bouchačka?“

Pastýř rozuměl tím druh staré bambitky s rozšířenou hlavní.

„Ne“, pravil žid, „je to dalekohled.“

Byl to jeden z oněch obyčejných dalekohledů, zvětšujících předměty pět až šestkrát, anebo je v téže míře přibližující, což má týž výsledek.

Frik odvázal nástroj, prohlížel ho, překládal z ruky do ruky, obracel na všechny strany, vytahoval oba jeho válce.

Zavrtěl pak hlavou.

„Dalekohled?“ pravil.

„Ano, pastýři a znamenitý! Ten vám nějak prodlouží zrak!“

„O, mám dobré oči, příteli. Když je jasno, vidím nejmenší skaliska až na vrcholi Retězatu a nejvzdálenější stromky v soutěsce vlkáníské.“

„Bez přimhouření oka? ...“

„Bez přimhouření. To dělá rosa; spím od večera do rána pod širým nebem. Ta vám jak se patří vyčistí zrak.“

„Co ... rosa?“ odvětil kramář. „Ta by snad spíše oslepila.“

„Ale ne ovčáky.“

„Budiž! Ale máte-li dobré oči, moje jsou ještě lepší, přiložím-li je k dalekohledu.“

„To bych rád viděl.“

„Přiložte tedy k němu své ...“

„Já?..“

„Zkuste to.“

„A nebude mne to stát nic?“ ptal se Frik, od přírody velice nedůvěřivý.

„Nic... leda že byste se odhodlal odkoupiti mi přístroj.“

10 Hrad v Karpatech

Upokojen jsa v tomto ohledu, vzal Frik dalekohled, jehož roury mu kramář připravil. Přimhouřiv pak levé oko, přiložil si sklo dalekohledu k oku pravému.

Podíval se nejprve k vlkáňskému průsmyku a odtud dále k Plese. Sníživ pak nástroj, nařídil ho na vesnici Verst.

„Eh, eh!“ pravil, „je to přece pravda... Ukazuje to mnohem dále než mé oči. — To je náves. Poznávám lidi... Aj, to je lesník Nik Dek, který se vrací ze své obchůzky, s torbou na zádech, s ručnicí na rameně ...“

„Vždyť jsem vám to říkal!“ podotkl kramář.

„Ano... ano ... je to Nik!“ pokračoval ovčák. „A kdo je ta dívka, která vychází z domu hospodáře Kolce, v červené sukni a černé šněrovačce, jakoby mu šla naproti? ...“

„Jen se dívejte, pastýři, poznáte dívku právě tak jako mladíka.“

„Aj, ovšem! ... je to Miriota ... krásná Miriota!... Ach ti zamilovaní... ti zamilovaní... Tentokráte ať se mají na pozoru, neboť je mám na konci roury, a neujde mi ani jediná hubička!“

„Co říkáte tedy mému přístroji?“

„Nu, nu!... že je jím vidět hodně daleko!“

Dle toho, že Frik nikdy před tím se nedíval dalekohledem, mohlo se souditi, že vesnice Verst zasloužila, aby byla vřaděna mezi nejpopzdivější z celé hatszegské župy. A uvidíme brzo, že tomu bylo vsutku tak.

„Nuže, pastýři“, pokračoval, kramář, „dívejte se dále ... dále za Verst ... Vesnice je příliš

blízko nás ... Zamiřte za ni, daleko za ni, povídám! ...“

„A nebude to o nic dražší?“

„O nic.“

„Dobrá!... Podívám se směrem k uherské Sile!... Ano... to je livadzelská věž... Poznávám ji dle kříže, jehož jedno rameno je uraženo ... A na druhé straně, v údolí mezi smrky vidím věž petrosenskou; je na ní plechový kohout, a zobák jeho je otevřen,

jakoby chtěl svolávat své slepičky... A tam dole, špice věže mezi stromy... To je snad věž petrilská... Ale počkej, kramáři, když tedy je to za jedny peníze...“

„Za jedny, pastýři.“

Frik obrátil se k planině orgalské; sledoval pak koncem dalekohledu stěnu ztemnělých lesů na svazích Plesy, až se v ploše objektivu ukázala jako v rámci silhueta hradu.

„Ano!“ zvolal „čtvrtá větev je dole... Viděl jsem dobře!... A nikdo nepůjde ji sebrat na krásnou svatojanskou pochodeň ... Ne, nikdo.. ani já ne!... Znamenalo by to vydat v šanc duši i tělo... Ale nestarejte se!... Však on ji dnes v noci někdo přiloží do pekelného ohně.. Bude to čert.“

Žid by byl snad žádal vysvětlení slov, nesrozumitelných pro toho, kdo nebyl z vesnice Verstu nebo okolí, když v tom Frik vzkřikl hlasem, v němž se hrůza mísila s překvapením:

„Co znamená ta mlha, vystupující z hradní věže?... Je to mlha?... Ne!... Člověk by řekl, že je to kouř... Není možná... Po dlouhá léta nekouří se již z komínů hradu!“

„Vidíte-li tam kouř, pastýři, tedy je tam jistě kouř.“

„Ne... kramáři, ne!... To jen sklo vašeho nástroje se kalí.“

„Očistěte je tedy.“

„A očistím-li je? ...“

Frik obrátil dalekohled, a ořev skla rukávem, přiložil ho opět k oku.

Byl to vskutku kouř, který se vinul od střechy věže. Stoupal přímo do klidného vzduchu a jeho chochol splýval s vysokými oblaky.

Frik stál bez hnutí a beze slova. Všechna jeho pozornost soustředila se na hrad, který se již začal haliti ve stín, stoupající od povrchu orgalské planiny.

Pojednou sklonil dalekohled a položiv ruku na mošnu, visící mu pod kabátem, zeptal se:

12 Hrad v Karpatech

„Co stojí ta roura?“

„Půldruhé zlatky,“ odpověděl kramář.

Byl by dal dalekohled i za zlatku, kdyby byl Frik projevil úmysl smlouvat. Ale ovčák ani nemukal. Podléhaje patrně vlivu omámení, stejně náhlého jako nevysvětlitelného, ponořil ruku do mošny a vytáhl peníze.

„Kupujete dalekohled pro sebe?“ zeptal se žid.

„Ne . . . pro svého pána, rychtáře Kolce.“

„Nahradí vám to tedy . . .“

„Ano . . . dva zlaté, které mne stojí . . .“

„Jak . . . dva zlaté? . . .“

„Ej, ovšem! . . . A teď, dobrou noc, příteli.“

„Dobrou noc, pastýři.“

A Frik, hvízdnuv na psa a popohnav stádo, stoupal rychle směrem k Verstu.

Žid, dívaje se za ním, potřásl hlavou jako nad nějakým bláznem.

„Kdybych to byl věděl,“ mručel, „byl bych svůj dalekohled prodal draže.“

Urovnáv si pak své zboží kolem pasu a na zádech, dal se směrem ke Karlovicům, sestupuje po pravém břehu Sily.

Kam šel? Málo na tom záleží. Přešel jen tímto vypravováním. Neuvidíme ho již.

II.

Z dálky několika mil je skorem stejný pohled na skály, nahromaděné v geologických dobách přírodou při nějakém otřesu půdy, jako na stavby lidské ruky, přes které převalil se čas. Stěží lze rozeznat, co je kámen surový, a co je kámen zpracovaný. Je to z dálky táž barva, tytéž obrysy, tytéž skreslené linie v perspektivě, totéž jednotvárné zbarvení pod šedým škraloupen století.

Tak tomu bylo i s hradem — či tak zvaným zámkem karpatským. Nebylo již možno rozeznati neurčité jeho tvary na vysočině orgalské, na níž se týčí po levé straně průsmyku vlkáňského. Nevyniká již ostře z pozadí hor. Co by kdo snad byl ochoten považovati za věž, je snad jen ponuré skalisko. Pozorovateli zdá se, že vidí cimbuří bašty, kde snad je jen skalnatý hřeben. Celek je mlhavý, splývající, neurčitý. Dle zpráv různých cestovatelů existuje prý karpatský hrad již jen v obraznosti okolních venkovů.

Nejprostším prostředkem přesvědčiti se o tom bylo by ovšem najati si průvodce z Vlkáně nebo Verstu, stoupati s ním průsmykem, překročiti hřbet hory a podívati se na celou tu stavbu. Jenže průvodce našel by se ještě méně snáze než cesta, vedoucí ke hradu. V kraji obou Sil neuvolil by se nikdo vésti cestovatele, byť za sebe větší odměnu, ke hradu karpatskému.

Budiž tomu jakkoli, stůž zde, co bychom mohli postřehnouti z tohoto starobylého sídla sklem dalekohledu silnějšího a lepšího, než byl onen brak, zakoupený ovčákem Friken na účet hospodáře Kolce.

Osm nebo devět set stop za soutěskou vlkáňskou zdvihá se hradební pás pískovcové barvy, vykládaný spleť rostlin, prodírajících se mezi kameny; pás ten táhne se do kruhu v obvodu čtyř až pěti set sáhů a splývá s vyvýšeninami planiny; na obou koncích jsou dvě nárožní bašty; nad pravou, na které rostl pověstný buk, je postavena

14 Hrad v Karpatech

nuzná hláska neboli vížka se špičatou střechou; na levé straně nese několik kusů zdí, podepřených pobořenými pilíři, zvonici kaple, v níž chraplavý zvon se rozkolébává za prudkých nárazů větru k velkému zděšení venkovanů; uprostřed stojí mohutná hradní věž s plochou střechou a cimbuřím a s třemi řadami oken, jichž tabulky jsou spojeny olovem. Prvé patro je vroubeno do kola terasou; na ploché střeše je dlouhá kovová tyč, zdobená feudální korouhvičkou, zrezavělou to větrnou šipkou, již poslední náraz severozápadního větru obrátil trvale k jihovýchodu.

Po dlouhou řadu let nevědělo se, co skrývají tyto na mnoha místech pobořené hradby, je-li uvnitř nějaká budova obydlitelná, a může-li se tam vniknouti po zdvihacím mostu nebo zadní brankou. Ač byl karpatský hrad snad lépe Zachovalý než vypadal, chránila ho nakažlivá hrůza, spojená s pověřivostí, více než toho kdy dovedly jeho hrubá děla, tarasnice, válečné hadice, praky, houfnice a jiné starodávné přístroje dělostřelecké.

A přece by byl karpatský hrad stál za to, aby ho navštívili turisté a milovníci starožitností. Jeho poloha na hřebenu orgalské planiny je divukrásná. S ploché střechy hradní věže prostírá se vyhlídka až k nejzazší hranici hor. V pozadí vlní se vysoký řetěz hor, rozmarně rozvětvený, jenž označuje hranice Valašska. V předu prohlubuje se křivolaký průsmyk vlkáňský, jediná to schůdná cesta do pohraničních zemí. Za údolím obou Sil zdvihají se městyse Livadzel, Lonyai, Petroseny a Petrilla, seskupené při ústí šacht, jež slouží k vykořisťování bohaté této pánve uhelné. V dálce lze viděti podivuhodné seskupení horských hřbetů, na úpatí zalesněných, na bocích zelených a na temeni holých, nad nimiž týčí se strmé vrcholky Řetězatu a Paringu. Konečně, ještě dále za údolím Hatszegu a řekou Maruší objevují se vzdálené profily Alp středního Sedmihradska, zahalené v mlhy.

Na dně tohoto trychtýře tvořila prohlubenina půdy kdysi jezero, v němž se ztrácely obě Sily, než si našly cestu horským řetězem.

Ted' je tato prohlubenina jen uhelným ložiskem, se všemi výhodami i nevýhodami; vysoké cihlové komíny mísí se mezi větve topolu, jedlí a buků, černý kouř otravuje vzduch, prosycený kdysi vůní ovocných stromů a květin. V době však, kdy se odehrává tento příběh, neztratil tento báňský okres, ač průmysl ho svírá železnou rukou, nic ze svého přirozeného divokého rázu.

Karpatský zámek pochází z XII. neb XIII. století. V době té, za vlády náčelníkův neb vojvodův, opevňovaly se kláštery, kostely, paláce a zámky stejně pečlivě jako městečka nebo vesnice. Pánům i sedlákům bylo zabezpečiti se před nájezdy všeho druhu. Okolnost ta vysvětluje, proč starobylá hradba hradu, jeho bašty a hradní věže dodávají mu vzezření feudální stavby, hotové k obraně. Který architekt vystavěl ho na této planině a v této výši? Neví se, a není znám tento odvážný umělec, leda by to byl Rumun Manoli, tak slavně opěvovaný ve valašských legendách, a jenž vystavěl v Curté d'Argis proslavený zámek Rudolfa Černého.

Jsou-li jaké pochybnosti ohledně stavitele, není žádných ohledně rodiny, jíž hrad patřil. Baroni Gorcové byli od nepamětných dob pány země. Zúčastnili se všech válek, jež kropily krví kraje sedmihradské; bojovali proti Uhrům, Sasům i Sikulům; jejich jméno objevuje se v národních zpěvech, „dojnech“, kde je zvěčněna vzpomínka na tyto hrozné doby; jejich heslem bylo pověstné přísloví valašské: Da pe maorte, „dávej až do smrti!“, a oni dávali, prolévali svou krev ve prospěch samostatnosti — krev, již zdědili od Římanů, svých předků.

Je známo, že tolik úsilí, oddanosti a obětí vedlo konečně jen k nedůstojné porobě potomků statečné této rasy. Nemá již politické samostatnosti. Zdeptala ji trojí pata. Tito sedmihradští Valaši nevzdávají se však naděje, že setřesou své jho. Budoucnost je jejich, a oni opakují si s neochvějnou důvěrou slova, v nichž se soustřeďují všechny jejich tužby: Roman no péré! „Rumun nezahyne!“

V polovici XIX. století byl posledním představitelem pánů

16 Hrad v Karpatech

Gorců baron Rudolf. Narozen na hradě Karpatském, viděl hned v prvních dobách své mladosti pohasínati kolem sebe svou rodinu. V dvaadvaceti letech byl již sám na světě. Všichni jeho pokrevenci hynuli rok za rokem jako větve stoletého buku, s nímž lidová pověra sdružovala trvání samotného hradu. Co dělal as baron Rudolf, bez rodičů, skorem bez přátel, aby vyplnil prázdné hodiny této jednotvárné samoty, jakou kolem něho způsobila smrt? Jaké byly jeho choutky, náklonnosti a schopnosti? Znal se jich jen málo kromě neodolatelné vášně pro hudbu a zvláště pro zpěv znamenitých umělců té doby. Jednoho dne konečně zmizel, zanechav hrad, značně již sešlý, péči několika starých sluhů. Později došla o něm zvěst, že obětoval své dosti značné jmění na cesty po hlavních městech Evropy, po divadlech, v Německu, Francii a Itálii, kde mohl ukájeti své nenasytné ochotnické choutky. Nebyl-li to výstřední člověk, ba skoro blázen? Mohlo se tak souditi dle podivného jeho života.

Ale vzpomínka na rodný kraj zůstávala hluboko vryta v srdce mladého barona Gorce. Nezapomněl na vzdálených svých potulkách na sedmihradskou vlast. Vrátil se, aby zúčastnil se na jedné z krvavých vzpour rumunských sedláků proti maďarskému útisku.

Potomci starých Dákův byli poraženi a území jich rozpadlo se v kořist vítězům.

Po této porážce opustil baron Rudolf nadobro hrad Karpatský, jehož některé části se již rozpadávaly ve zříceniny. Smrt zbavila hrad brzo i posledních služebníků, a zpusťl docela. Co se týče barona Gorce, proslýchalo se, že se ve vlasteneckém zápalu připojil k pověstnému Roszu Sandorovi, bývalému loupežníku, z něhož válka o neodvislost učinila hrdinu dramatu. Na své štěstí odtrhl se po skončených bojích baron Gorc od rotý kompromitujícího jej „beťára“, a učinil moudře, neboť bývalý bandita, stav se znovu náčelníkem lupičův, upadl konečně do rukou policie, která ho prozatím jen zavřela do vězení v Szamos-Uyvaru.

Nicméně kolovala mezi lidem v župě všeobecná pověst, že byl

baron Rudolf zabit při srážce Roszy Sandora s pohraničními celníky. Nebylo na tom zbla pravdy, ač baron Gorc se od té doby na hradě neukázal, takže nikdo nepochyboval o jeho smrti. Ale všechna „prý“ lehkověrného toho lidu dlužno přijímati jen s opatrností.

Zámek zbyl tu opuštěný, zakletý, strašidly navštěvovaný. Živá a vznětlivá obraznost oživila ho brzo přízraky; zjevovala se tam strašidla a o půlnoci scházeli se tam duchové. Něco takového děje se dosud v některých pověrečných zemích Evropy, a Sedmihradsko může činiti nároky na první místo mezi nimi.

Jak se mohla ostatně vesnice Verst zhostiti víry v nadpřirozené zjevy? Pop i kantor, jeden maje na starosti výchovu dětí a druhý spravuje náboženství věřících, učili těmto bajkám tím upřímněji, že v ně sami bez okolku věřili. Tvrdili „proti důkazům“, že po polích běhají vlkodlaci, že upíří, zvané „strygy“, jež vydávají skřek jako polednice, živí se krví lidskou, že „staffiové“ bloudí ve zříceninách a stávají se škodlivými, zapomene-li se jim donésti každého večera jíst a pít. Jsou čarodějnice „ježibaby“, s nimiž není radno setkati se v úterý nebo v patek, v nejhorší to dny týdne. Jen se odvažte do hlubin lesů župy, začarovaných, kde se skrývají „balauri“, obrovští draci, jichž tlama rozevívá se až do oblak, a „zmoci“ s nesmírnými křídly, kteří unášejí dcerky z krve královské nebo i méně urozené, jen jsou-li hezké! Zdá se to být slušný počet hrozivých netvorů, a jakého dobrého ducha staví proti tomu lidová obraznost? Pouze „serpi de casa“, hada hospodářička, který žije po přátelsku pod ohništěm, a jehož blahodárny vliv kupuje si rolník tím, že ho živí nejlepším mlékem.

Byl-li kdy který hrad zařízen, aby sloužil jako útočiště návštěvníkům rumunského bájesloví, byl to jistě hrad Karpatský. Nebylo pochyby, že tato osamocená planina, přístupná jen s levé strany průsmyku vlkáňského, hostí draky, čarodějnice, strygy, a snad i některé duchy z rodiny baronů Gorců. Odtud jeho prý zcela oprávněná zlopověstnost. Nikomu by nebylo napadlo odvážit se k jeho návštěvě. Šířil kolem sebe epidemickou hrůzu, jako šíří nezdravá

bařina morové smrduté výpary. Přiblížit se mu jen na čtvrt míle, bylo by vydati v šanc svůj pozemský život i věčné spasení. Tomu všemu učilo se ve škole kantora Hermoda.

Tento stav věcí měl však vzítí konec, jakmile by nezůstalo jediného kamene ze staré tvrze baronů Gorců. A toho právě týkala se pověst.

Dle tvrzení nejvěrohodnějších a nejznamenitějších občanů verstských bylo trvání hradu sloučeno s trváním starého buku, jehož větve křivily se nad nárožní baštou, na pravé straně mezihradbí.

Od zmizení barona Gorce — vesničané a zvláště pastýř Frik, všímali si toho pečlivě — ztrácel buk každoročně jednu z hlavních větví. Měl jich osmnáct na rozsoše, když byl baron Rudolf posledně viděn na ploché střeše hradní věže, a nyní zbývaly na stromě pouze tři. Každá zmizelá větev znamenala o rok méně trvání hradu. Ztráta poslední přivodí nezvratné jeho zničení. A pak se budou na planině orgallské marně hledati zbytky Karpatského hradu.

Byla to vskutku jedna pověstí, jež ochotně se rodí v obraznosti rumunské. Oklesťoval se starý buk každoročně o jednu větev? Nebylo pro to důkazův, ač to neváhal tvrditi Frik, který ho nespouštěl s očí po všechnu dobu, kdy pásal stádo na pastvinách Sily. Nicméně, ač byl Frik nespolehlivým svědkem pro všechny, od posledního chalupníčka až do prvního radního ve Verstu, nebylo pochyby o tom, že hrad bude trvati již jen tři leta, jelikož „strážný buk“ čítal již jen tři větve.

Ovčák chystal se na cestu do vsi, aby tam donesl tuto velkou novinu, když v tom se sběhla příhoda s dalekohledem.

Velká novina, věru převeliká! Na vrcholu střechy hradní věže objevil se kouř . . . Čeho by nebyl mohl postřehnouti pouhým okem, uviděl Frik zřetelně pomocí nástroje kramářova . . . Není to mlha, je to kouř, který se ztrácí do oblak . . . A přece je hrad opuštěn . . . Po leta nešel již nikdo jeho brankou, která je bezpochyby zavřena, ani po zdvihacím mostě, který je jistě vytažen. Je-li obýván, mohou to být

jen bytosti nadpřirozené . . . Ale za jakým účelem byli by duchové rozdělali oheň v některé místnosti hradní věže? . . . Je to oheň z krbu nebo z kuchyňského ohniště? . . . Je to vskutku záhadné.

Frik hnal stádo spěšně k ovčinci. Na jeho povel pobíhali psi kolem ovcí po stoupající cestě, jejíž prach se srážel s vlhkostí večera.

Několik sedláků, opozdivších se na poli, pozdravilo ho mimochodem, ale on sotva opětoval jejich zdvořilost. Byli tím vskutku znepokojeni, neboť chce-li se kdo vyhnouti učarování, nestačí pozdraviti ovčáka, nýbrž musí také pozdrav vrátit. Frik zdál se však k tomu málo nakloněn při svém zvláštním zjevu, s vytěštěnými očima a rozčilenými pohyby. Kdyby mu byli vlci a medvědi unesli polovici skopců, nebyl by býval více rozrušen. Jakou to nesl špatnou zprávu?

Prvý ji zvěděl rychtář Kolc. Jakmile ho Frik z daleka spatřil, volal na něho:

„Na hradě je oheň, hospodáři!“

„Co pravíš, Friku?“

„Říkám, co je.“

„Zbláznil jsi se?“

Věru, jak mohl zachvátiti požár tu hromadu kamení? Mohlo by se stejně říci, že Negoj, nejvyšší vrchol Karpat, byl stráven plameny. Nebyl by to býval větší nesmysl.

„Tvrdíš, Friku, že na hradě hoří? . . .“ opakoval hospodář Kolc.

„Nehoří-li, tedy se aspoň kouří.“

„Je to snad mlha . . .“

„Ne, je to kouř . . . Pojd'te se podívat.“

A oba zamířili kroky k návsi, na kraj terasa, strmící nad roklí průsmyku, odkud bylo lze rozeznati hrad.

Zde podal Frik dalekohled hospodáři Kolcovi. Upotřebením tohoto nástro— nebylo tomuto patrně více známo než jeho ovčáku.

„Co je to?“ ptal se.

20 Hrad v Karpatech

„Přístroj, který jsem pro vás, hospodáři, koupil za dva zlaté a který stojí za čtyři!“

„Od koho?“

„Od potulného kramáře.“

„A k čemu je?“

„Přidržte ho k oku, zamiřte jím přímo na hrad, dívejte se a uvidíte.“

Rychtář nařídil si dalekohled směrem na hrad a díval se dlouho.

Ano, byl to kouř, který unikal z komínu hradní věže. V tom okamžiku, srážen jsa větrem, ploužil se po svahu hory.

„Kouř!“ opakoval hospodář Kolc s úžasem.

Zatím přidružili se k nim i Miriota a lesník Nik Dek, kteří se před chvílí vrátili domů.

„Nač je to?“ ptal se mladý muž, bera dalekohled do ruky.

„Dívat se tím do dálky,“ ověřil ovčák.

„Žertujete, Friku?“

„Žertuji tak málo, lesníku, jako že jsem vás poznal před hodinou, když jste se vracel do Verstu a s vámi i . . .“

Nedokončil. Miriota se zarděla, kloníc své hezké oči. Není přec zakázáno počestné dívce jíti naproti svému snoubenci!

Oba vzali po řadě osudný dalekohled a mířili jím ke hradu.

V té době sešlo se u terasy as půl tuctu sousedů a zvěděvše o příhodě, brali po řadě do ruky přístroj.

„Kouř! kouř na hradě! . . .“ pravil jeden.

„Snad uhodil do věže hrom? . . .“ podotkl druhý.

„Což hřmělo? . . .“ ptal se hospodář Kolc, obraceje se k Frikovi.

„Ani pomyslení na to již přes týden,“ odpovídal pastýř.

A dobří ti lidé nebyli by bývali více polekáni, kdyby jim byl kdo řekl, že se na vrcholku Retězatu otevřel jícen sopky a že se tudy valí podzemní páry.

III.

Vesnice Verst je tak nepatrná, že není ani označena na většině map. Co se týče správy, je podřízena sousední Vlkáni, vesnici stejného jména jako část horniny pleské, na níž jsou obě malebně uhnížděny.

V novější době vznikl následkem těžby v uhelné pánvi značný obchodní ruch v městečkách Petroseny, Livadzeli a jiných, na několik mil vzdálených. Ale ani Vlkán, ani Verst nezískaly nejmenšího prospěchu z blízkosti velkého průmyslového střediska; jsou dnes, jaké byly před padesáti lety a jaké snad budou za padesát let. Dle Eliáše Recluse skládá se dobrá polovina obyvatelstva jen „z úředníků, určených k pohraničnímu dozoru, celníků, finančních zřízenců a karanténních opatrovníků“. Vynechte četníky a finanční zřízence, přidejte poněkud větší počet zemědělců a budete mítí obyvateľstvo Verstu, as čtyři sta neb pět set hlav.

Vesnice ta je jen jedinou širokou a dlouhou ulicí, po níž sestup i vzestup je následkem příkrých svahů dosti namáhavý. Slouží jako přirozená cesta mezi hranicí valašskou a sedmihradskou. Procházejí tudy stáda volů, ovcí a vepřů, obchodníci s čerstvým masem, ovocem a obilím, jakož i nečetní cestovatelé, kteří se odváží průsmykem, na místě aby volili železnou dráhu z Kluže a údolím Maruše.

Příroda obdařila vskutku velkomyslně tuto pánev, prohlubující se mezi horami Biharu, Retězatu a Paringu. Bohatá úrodností půdy, je zároveň také bohatá poklady, zakopanými v jejím nitru: jsou tu doly na kamennou sůl v Thordě, s ročním výtěžkem více než dvaceti tisíc tun; hora Parajd, měřící na vrcholku sedm kilometrů obvodu a složená veskrze z kuchyňské soli; doly v Torocku, v nichž se dobývá olovo, rtuť, leštěnec a zvláště železo, z jehož ložisek bylo těženo již od X. století; doly ve Vaydě Hunyadu, jichž ruda přeměňuje se v ocel výtečné jakosti; doly uhelné, lehce zužitkovatelné na svrchních

22 Hrad v Karpatech

vrstvách těchto jezerních údolí v okrese hatszegském, livadzelském a petrosenském, obrovská to zásobárna obsahu, odhadnutého na dvě stě padesát milionů tun; konečně zlaté doly, u městysů Offenbáňe a Topanfalvy, obvod to vypěračův zlata, kde nesčetný počet mlýnků, velice prostého zařízení, prosívá písek Vereš-Pataku, „sedmihradského Paktolu“, a odkud se vyváží ročně za dva miliony franků drahocenného kovu.

Zdá se to tedy býti okres, velice štědře obdařený přírodou, a přec toto bohatství nepřispívá k blahobytu jeho obyvatel. Mají-li nejdůležitější střediska, Torocko, Petroseny, Lonyai, několik závodů, zařízení s pohodlím moderního průmyslu, a jsou-li v těchto městečkách pravidelné budovy, vystavené dle jednotvárnosti úhelnice a šňůry, s kolnami a skladišti, pravé to dělnické čtvrtě, a je-li tam jistý počet domů s balkony a verandami, marně by však kdo hledal něco podobného ve vesnicích Vlkáni neb Verstu.

Dobře počítáno, as šedesát domků, nepravidelně rozestavených po jedné ulici, s rozmarnými střechami, jichž kryt přečnívá nad zdi z pěchované hlíny, s fasádami do zahrad, se sýpkou v jediném vikýři na patře, s roztrhanou stodolou jako přístavkem, s chlévem na spadnutí, krytým došky, tu i onde studna s vyčnívajícím bidlem, na němž visí okov, dvě nebo tři louže, které „tekou“ za lijáků, stružky, jimž vyjeté koleje určují běh, toť je celá vesnice Verst, zbudovaná po obou stranách ulice, mezi šikmými svahy průsmyku. Ale vše to je svěží a půvabné; před vraty i za okny jsou květiny, kopečky zeleně kryjí jako kobercem zdi, vlající traviny mísí se ve žluť došků, topoly, jilmy, buky, sosny a jeřáby vyrůstají nad domy, jak vysoko jen mohou. Za nimi řadí se stupňovitě pahorky předhoří, a v dáli splývají s modrem nebes nejzazší vrcholky hor, zmodralé dálkou.

Ve Verstu, jakož i v celé této části Sedmihradska, nemluví se ani německv, ani maďarský, nýbrž rumunský — i v několika rodinách cikánských, usazených, spíše než utábořených, v různých vesnicích župy. Tito cizinci přijímají řeč země stejně jako její náboženství.

Cikáni verstští tvoří malý kmen pod správou vojvody. Bydlí v chatrčích, barákách se špičatými střechami, mají houfy dětí a liší se mravy a pravidelností života od soukmenovců, bloudících Evropou. Přidržují se i řeckého vyznání, přizpůsobující se náboženství křesťanů, mezi nimiž se usadili. Verst má za duchovní hlavu popa, jenž bydlí ve Vlkáni a zastává službu faráře v, obou vesnicích, vzdálených od sebe jen pů. míle.

Civilisace je jako vzduch nebo voda. Kdekoli se jí otevře cesta — a byť to byla jen trhlina — proniká tudy a mění stav země. Ale dlužno doznati, že se dosud žádná trhlina neotevřela v této jižní části Karpat. Mohl-li Eliáš Reclus říci o Vlkáni, že je „poslední stanicí civilisace v údolí valašské Sily“, není divu, že Verst byla jedna z nejopozdilejších vesnic klužské župy.

Jak by tomu ostatně mohlo býti jinak v místech, kde se každý rodí, vyrůstá a umírá, aniž by jich kdy opustil?

Ale vždyť, namítne se, je ve Verstu správce školy a soudce? Ovšem. Ale kantor Hermond je s to vyučovati jen tomu, co umí, to jest trochu číst, trochu psát a trochu počítat. Vlastní jeho vzdělání nesáhá dále. Z ostatních věd, zeměpisu, dějepisu a literatury, zná jen národní písně a pověsti okolí. Ty chová však v paměti v neobyčejné hojnosti. Je velice dobrá síla ve věcech fantasie, a několik těch vesnických žáků má velký prospěch z jeho výkladů.

Co se týče soudce, je třeba dorozuměti se ohledně této kvalifikace, udělené prvnímu úředníku verstkému.

Sudí, hospodář Kolc, byl človíček pětapadesáti až šedesátiletý, rodem Rumun, s přistříženými prošedivělými vlasy, s kníry dosud černými a s očima spíše mírnými než živými. Rádně urostlý, pravý horal, nosil na hlavě široký plstěný klobouk, na břicho vysoký pás, zdobený přezkou, na těle kazajku bez rukávů a krátké polovzduté kalhoty, zastrčené do vysokých kožených „bot. Jsa více starostou než soudcem, ač ho jeho úřad nutil zakročovati v četných sporech sousedů se sousedy, snažil se spravovati vesnici autoritativně a ne bez

prospěchu pro svou kapsu. A vskutku všechny obchody, koupě nebo prodeje byly stíženy poplatkem v jeho užitek — nemluvě o taxe celní, kterou mu cizinci, turisté nebo obchodníci sypali do kapes.

Toto výnosné postavení získalo hospodáři Kolcovi jistý blahobyt. Je-li většina rolníků župy vyssávána lichvou, která za nedlouho učiní ze židovských půjčovatelů pravé vlastníky půdy, dovedl rychtář uniknouti jejich hrabivosti. Na jeho statku, prostém hypotek, „intabulací“, jak se říká v tarnnějším kraji, nevázly žádné dluhy. Byl by mohl spíše sám půjčovati, a byl by tak jistě učinil, aniž by dřel ubohý lid. Měl četné pastviny, dobrá luka pro svá stáda, pole, dosti slušně obdělávaná, ač se vzpíral všem hospodářským novotám, vinice, jež lichotily jeho marnivosti, když se procházel podél trsů, obtížených hrozny, jichž žeň se zdarem prodával, ponechávaje si jen slušné množství, jež vyžadovala jeho osobní spotřeba.

Rozumí se, že dům hospodáře Kolce je nejhezčí ve vesnici, stojí v úhlu terasy, jež přetíná dlouhou stoupající ulici. Dům je kamenný, s průčelím obráceným do zahrady, se vchodem mezi třetím a čtvrtým oknem. Věncoví zeleně vroubí okap svými hustými snítkami a dva velké buky rozvětvují se nad střechou, zarostlou květy. Vzadu krásná štěpnice rovná záhony zeleniny a ovocné stromy, sbíhající po svahu průsmyku, ve čtverce jako na šachovnici. Uvnitř domu jsou krásné čisté místnosti, jídelny i ložnice, s pestře pomalovaným nábytkem, stoly, postelemi, lavicemi a stoličkami, s policemi, v nichž se lesknou hrnce a mísy, s viditelnými trámci stropu, s nichž visí opentlené džbány a tkaniny živých barev; těžké kufrы, sloužící za skříně a truhly pokryty jsou povlaky a vyšívanými příkrývkami; na bílých stěnách pak visí křiklavě omalované podobizny rumunských vlastenců — mezi jinými i národního hrdiny z XV. století, vojvody Vaydy-Hunyada.

Bylo to rozkošné obydlí, které by ovšem bylo bývalo příliš veliké pro jediného člověka. Ale hospodář Kolc nebyl sám. Jsa již deset let vdovcem, měl dceru, krásnou Miriotu, velice obdivovanou

od Verstu až po Vlkáň, ba ještě dále. Byla by se mohla jmenovati jedním z oněch podivných jmen pohanských, Florica, Dajna, Dauricija, která jsou u veliké oblibě v rodinách valašských. Ale jmenovala se Miriota, což znamená „ovečka“. A ovečka vyrostla. Byla to nyní půvabná dívka dvacetiletá, rusovlasá, hnědooká, mírného pohledu, příjemných rysů a ladného vzrůstu. A byly vskutku vážné příčiny, proč se zdála tak neskonale svůdnou v košilce, vyšívané červeně na límečku, ramenou a zápěstí, v sukénce, přepjaté pásem se stříbrnými přezkami, s „katrinzou“, dvojnásobnou zástěrou, červeně a modře pruhovanou a přivázanou kolem boků, v botičkách ze žluté kůže, v lehkém šátečku, přehozeném přes hlavu, po níž vlnily se jí dlouhé vlasy, spletené v cop, zdobený pentlí nebo kovovou cetkou.

Byla věru krasavicí Miriota Kolcova, a — což není na škodu — dosti bohatá na tuto vesnici, ztracenou uprostřed Karpat. Byla dobrou hospodyní?... Patrně, jelikož rozumně vedla domácnost otcovu. Vzdělanou dívkou?... Jak by ne! Ve škole kantora Hermoda naučila se číst, psát a počítat; a počítala, psala a četla správně; dále to ovšem nešlo — ze známých příčin. Za to nemohl jí nikdo ničeho vytknouti z toho, co se týkalo bájí a pověstí sedmihradských. Umí jich tolik jako její učitel. Zná pověst o Leany-Kö, Panenské skále, kam unikla mladá pohádková princezna pronásledování Tatarův; pověst o Dračí jeskyni v údolí „Královské cesty“; popověst o tvrzi Devě, vystavené „za času vil“, pověst o Detunatě, „Zabitě hromem“, proslulé bazaltové hoře, podobné obrovským kameným houslím, na něž prý ďábel hrává za bouřlivých nocí; pověst o Řetězatu, jehož vrchol obletuje čarodějnice; pověst o soutěsce thordské, již rozťal silnou ranou meč sv. Ladislava. Dlužno doznati, že Miriota věřila všem těmto báchorkám, že však nicméně nebyla proto dívkou méně půvabnou a roztomilou.

Líbila se mnoha hochům z okolí, a nemuseli si ani připomínati, že byla jedinou dědičkou sudího, hospodáře Kolce, prvního úředníka

ve Verstu. Bylo ostatně marno se jí dvořiti. Což nebyla již snoubenkou Mikuláše Deky?

Tento Mikuláš, či zkrátka Nik Dek byl krásným typem Rumuna: pětadvacetiletý, štíhlý, statného, vysokého vzrůstu, nesl hrdě hlavu, jejíž černé vlasy kryl bílý kolpak. Pohled jeho byl přímý, pohyby volné pod vestou z beráncí kůže, na švech vyšívanou. Stál pevně na bystrých jeleních nohou a v chůzi i posuňcích jeho jevila se odhodlanost. Byl povoláním lesník, to jest skorem stejně vojákem jako civilním občanem. Jelikož měl v okolí Verstu trochu polí, líbil se otci, a jelikož se objevil jako roztomilý mladík pyšné postavy, nebyl protivným ani dceři, kterou mu však ale nikdo již nesměl odluzovat, ba ani se na ni blíže podívat. Ostatně to nikomu ani nenapadlo.

Svatba Nik Dekova s Mirioutou Kolcovou měla se slaviti na počátku příštího měsíce, tedy as za čtrnácte dní. Při té příležitosti měl být ve vsi svátek. Hospodář Kolc dovedl vše slušně zaříditi. Nebyl nikterak lakomý. Vydělával-li rád peníze, nezdráhal se také při příležitosti je vydati. Po skončených obřadech usadí se Nik Dek v rodinném domě, který mu připadne po rychtáři, a až ho bude míti Miriota u sebe, snad se již nebude bát, slyšíc za dlouhých zimních nocí vrznouti dvěře nebo zapraskati nábytek, že se objeví některé strašidlo z oblíbených jejích pohádek.

K doplnění seznamu versterských předáků dlužno zmíniti se ještě o dvou, neméně důležitých, o kantoru a lékaři.

Kantor Hermod byl silný muž s brejlemi, pětapadesátiletý. Měl stále mezi zuby zakřivený troubel dýmky s porcelánovou hlavičkou, řídké rozježené vlasy na sploštělé lebce, obličej oholený, s nervosním trháním v levé tváři. Hlavní jeho prací bylo přirézávati péra žákům, jimž zapovídal — ze zásady — užívati per ocelových. Jak ale také uměl přirézávati nožičky svým starým, dobře nabroušeným nožíkem! S jakou přesností, přimhuřuje oko, nasazoval nožík ke konečnému řezu špičky! Především krásné písmo; k tomu směřovalo všechno jeho úsilí, k tomu měl vésti žáky každý učitel, starající se

vyplniti své poslání. Vyučování bylo až v druhé řadě — a víme již, čemu vyučoval kantor Hermod, čemu se učily generace hochů a děvčátek na lavicích jeho školy!

Přichází řada na lékaře Pataka.

Jakže, ve Verstu byl lékař, a vesničané věřili dosud v nadpřirozené věci?

Ano, ale je třeba dorozuměti se o titulu, jež si osoboval lékař Patak, jako jsme se dorozuměli o titulu sudího Kolce.

Patak, tlustý, krátký človíček s vystupujícím břichem, asi pětáctyřicátník, provozoval velice okázale běžné lékařství ve Verstu a okolí. Při své klidné jistotě ve vystupování a své úžasné mnohomluvnosti budil nemenší důvěru než ovčák Frik — což neznamená málo. Prodával rady i lektvary, ale tak neškodné, že nezhoršily bolesti jeho klientů, kteří by se byli uzdravili sami. Ostatně je všechno zdrávo v průsmyku vlkáňském; vzduch je tu prvního řádu, nakažlivé nemoce jsou tu neznámy, a umře-li kdo, tedy je to proto, že i v tomto privilegovaném koutu Sedmihradska je nutno umřít. Co se týče doktora Pataka — ano! říkali mu „doktor!“ — ač se na něho hledělo jako na skutečného lékaře, neměl přece žádného vzdělání, ani v medicíně, ani v lékárnictví, vůbec v ničem. Byl prostě bývalý opatrovník karanténní, jehož úlohou bylo dohlížeti na cestovatele, zadržené na hranicích, mají-li zdravotní pasy. Nic více. Zdá se, že to stačilo málo vyběračnému obyvatelstvu verstskému. Třeba dodati — což snad nepřekvapí —, že doktor Patak byl svobodomyšlný, jak sluší býti každému, kdo se zabývá péčí o své bližní. Proto také nevěřil žádné z pověr, kolujících v karpatském kraji, ba ani ne pověstem o hradu. Byly mu pro smích, pro žert. A říkal-li kdo před ním, že se od nepamětných dob nikdo neodvážil přiblížiti se ke hradu, opakoval každému, kdo to chtěl slyšeti:

„Nebylo by třeba mne dlouho pobízet k návštěvě té vaší staré barabizny!“

Ale ježto ho nikdo nepobízal, ba chránil se ho vybídnouti,

28 Hrad v Karpatech

nešel doktor Patak nikam, a za pomoci lehkověrnosti zůstával hrad Karpatský stále zahalen v neproniknutelné tajemství.

IV.

Novina, přinesená ovčákem, rozletěla se v několika minutách po celé vsi. Hospodář Kolc, s drahocenným dalekohledem v ruce, vrátil se domů, provázen Nik Dekem a Miriotou. V té chvíli zbyl na terase pouze Frik asi s dvaceti muži, ženami a dětmi, k nimž se připojilo několik cikánů, kteří jevíli ne menší rozčilení než ostatní obyvatelé verstští. Obklopili Frika, doráželi na něho otázkami, a ovčák odpovídal s povznesenou důležitostí člověka, který spatřil něco zcela krompbyčejného.

„Ano!“ opakoval, „ze hradu se kouřilo, kouří a bude kouřit, dokud z něj bude kámen na kameni!“

„Ale kdo tam mohl rozdělati oheň?...“ ptala se stará babička, spínajíc ruce.

„Cort,“ odvětil Frik, dávaje d'áblu jméno, jaké má v tomto kraji, „a to je zloduch, který vždy raději udržuje plameny, než aby je zhasínal!“

Po té odpovědi snažil se každý zpozorovati kouř na střeše hradní věže. A konečně tvrdila většina, že ho zcela zřetelně rozeznává, ač na tuto vzdálenost byl neviditelný.

Účinek, vyvolaný tímto zvláštním úkazem, převyšoval všechnu možnou představu. Je nutno odvolávat se na to. Nechť se čtenář vpraví do duševního stavu, totožného s oním obyvatel verstských, a nebude se diviti událostem, o nichž dále bude zmínka. Nežádám na něm, aby věřil v nadpřirozené věci, nýbrž aby si jen připomněl, že nevědomý lid v ně věřil bez výhrady. K nedůvěře, již budil hrad Karpatský, dokud se myslelo, že je opuštěn, přidružovala se nyní hrůza, jelikož se zdálo býti obydlen, ale, velký Bože! jakými to bytostmi!

Bylo ve Verstu shromaždiště, navštěvované pijáky, kamž po skončené denní práci rádi si zašli pohovořit o svých záležitostech i

ti, kdo nepijí, — ač ovšem těchto byl omezený počet. Tato místnost, pro všechny otevřená, byla hlavní, nebo lépe řečeno jediná hospoda ve vsi.

Kdo byl majitelem této hospody? Žid, jménem Jonáš, poctivý šedesátník, vlídného, avšak silně semitského vzezření, černých očí, křivého nosu, tlustých rtů, hladkých vlasů a obvyklého vousu na bradě. Jsa přeuctivý a úslužný, půjčoval rád malé obnosy tomu či onomu, nečinil přílišných nároků ohledně záruky, aniž bral lichvářské úroky, ač si přál být vyplacen ve lhůtě, přijat dlužníkem. Kéž by byli židé, usazení v Sedmihradsku, vždy tak povolní, jako hostinský ve Verstu!

Bohužel, je tento výtečný Jonáš výjimkou. Jeho souvěrci ve vyznání, jeho soudruzi v zaměstnání — jsou všichni šenkýři, prodávající nápoje a kupecké zboží — provozují lichvářské řemeslo se ziskuchtivostí, jež ohrožuje budoucnost rumunského sedláka. Půda přejde znenáhla z domácího plemene na plemeno cizí. Nedostávající zaplacenou za své půjčky, stanou se židé majiteli krásných pozemků, stížených hypotekou v jejich prospěch, a není-li již zaslíbená země v Palestině, objeví se snad jednoho dne na mapách Sedmihradska.

Hospoda „U krále Matyáše“ — tak se tam říkalo — zabírala roh terasy naproti domu rychtářovu. Bylo to staré stavení, zpola z kamene, zpola ze dřeva, místy silně opravované, ale bohatě porostlé zelení a velice vábného vzhledu. Byl to pouze přízemek se skleněnými dveřmi, vedoucími na terasu. Uvnitř vcházelo se zprvu do velké šenkovny, opatřené stoly pro sklenice a židlemi pro pijáky; dále byla zde červotočivá dubová police, kde se leskly mísy, džbánky a láhvice, a zčernalý dřevěný pult, za kterým stál Jonáš k službám svým hostům.

Místnost byla takto osvětlena: dvě okna v průčelí vedla na terasu a dvě jiná byla proražena v protější zadní stěně. Jedno z těchto bylo zahaleno hustou záclonou popínavých neb převislých rostlin, jež je zatemňovaly zvenčí, a propouštělo sotva trochu světla. Druhé,

otevřelo-li se, dovolovalo udivenému zraku přehlédnouti celé hluboké údolí vlkáňské. Několik stop pod okenním výklenkem valily se hlučné vody bystriny Nyadu. Bystrina stékala po svazích průsmyku, vyvřevši na výšinách planiny orgalské, věnčené polozbořčinou hradu; hojně jsouc živena horskými potůčky i za parného léta, hnala se šumíc k řečišti valašské Sily, která ji na své cestě vpila.

Po pravé straně přiléhalo k šenkovně as půl tuctu pokojíků, jež stačily uhostiti vzácné cestující, kteří, než překročili hranici, byli by chtěli odpočinouti si „u krále Matyáše“. Mohli býti ujistěni dobrým přijetím, při mírných cenách, u pozorného a úslužného hospodského, který býval vždy zásoben dobrým tabákem, jež kupoval v nejlepších okolních trafikách. Jonáš sám spával v úzké podkrovní komůrce, jejíž pitvorné vikýřové okno, proražené v doškové střeše, vedlo na terasu.

V hospodě této sešly se večer dne 29. května přední hlavy verstské, hospodář Kolc, kantor Hermod, lesník Nik Dek, asi tucet lepších sedláků a rovněž i ovčák Frik, ne nejméně důležitý z těchto osob. Doktor Patak scházel v tomto shromáždění sedláků. Byv povolán naspěch k jednomu ze svých starých klientů, který čekal jen na něho, aby se mohl odebrati na věčnost, slíbil, že přijde, jakmile nebožtíku nebude již jeho služeb nutně třeba.

Očekávající bývalého opatrovníka, hovořili o vážné příhodě, jež byla na denním pořádku, což se ovšem nedělo bez jídla a pití. Jonáš podávaj jedněm onen druh kaše či placek rýžových, známých pod jménem „mamaliga“, což není nikterak odporné jídlo, zapíjili čerstvě nadojeným mlékem. Druhým naléval mnohou sklenku onoho silného nápoje, jenž protéká jako čistá voda rumunskými hrdly, kořalky, jíž sklenička stojí jen krejcar, a obzvláště „rakije“, velice prudké pálenky ze sliv, které se hojně vypije v karpatských krajích.

Dlužno zmíniti se, že šenkýř Jonáš — dle hospodského zvyku —

obsluhoval jen „á l'assiette“, t. j. jen hosty, sedící za stolem, jelikož vypozoroval, že ti, kdo sedí, mnohem více utratí, než ti, kdo stojí. Toho večera jevil se obchod mnohoslibným, jelikož hosté se div nervali o místa. Však také Jonáš pobíhal od stolu ke stolu s konvicí v ruce, nalévaje do kalíšků, jež se neustále prázdnily.

Bylo půl deváté večer. Od soumraku vykládali všichni široce, aniž by však docílili nějakého dorozumění stran toho, co se má díti. Dobří ti lidé shodovali se jen v jednom, a sice, že byl-li hrad Karpatský obydlen neznámými bytostmi, stával se pro vesnici Verst stejně nebezpečným jako prachárna u vchodu do města. „Je to velice vážné!“ pravil hospodář Kolc. „Velmi vážné!“ opakoval kantor mezi dvěma bařy své nerozlučitelné dýmky.

„Velmi vážné!“ opakovali posluchači.

„Je až příliš jisto“, ujal se slova Jonáš, „že špatná pověst hradu škodila již značně našemu kraji...“

„A teď to bude ještě horší!“ zvolal kantor Hermod.

„Cizinci přicházeli sem jen zřídka...“ připojil hospodář Kolc s povzdechem.

„A teď nepřijdou vůbec!“ dokončil Jonáš, vzdychaje v souzvuku se sudím.

„Mnoho obyvatelů pomýšlí již na to, kraj opustiti!“ podotkl jeden z pijákův.

„Já první“, pravil jeden z okolních sedláků, „a odstěhuju se, jakmile prodám své vinice...“

„Na které nebudete mít nadbytek kupců, dědečku!“ odtušil šenkýř.

Je vidno, kolem čeho se točil hovor bodrých hodnostářů. V osobní strach, jež jim působil hrad Karpatský, mísil se pocit žalostně poškozených jejich zájmů. Žádní cestující, a Jonáš trpěl nedostatkem příjmů ze své hospody. Žádní cizinci, a hospodář Kolc to odpykal úbytkem mýtného, jehož obnos se stále menšil. Žádní kupci na pozemky v průsmyku vlkáňském a majitelé nemohli se jich zbýti ani

pod cenou. Trvalo to již několik let, a škodlivý tento stav hrozil ještě větším zhoršením.

Vskutku, bylo-li zle, když duchové na hradě chovali se tak klidně, že o sobě nedali vědět, jak tomu bude teď, kdy projeví svou přítomnost hmotnými skutky?

Tu měl ovčák Frik za povinnost říci, byt i váhavě:

„Snad by bylo třeba? ...“

„Co?“ ptal se hospodář Kolc.

„Jít se tam podívat, hospodáři.“

Všichni se podívali na sebe, pak sklopili oči, a otázka zůstala bez odpovědi.

Až Jonáš, obraceje se k hospodáři Kolcovi, ujal se slova.

„Váš pastýř“, pravil pevným hlasem, „naznačil to jediné, co se dá dělati.“

„Jíti na hrad...“

„Ano, přátelé“, odvětil hospodský. „Uniká-li kouř z komína hradní věže, je to proto, že tam je rozdělán oheň, a je-li tam rozdělán oheň, zapálila ho něčí ruka...“

„Ruka... jen není-li to dráp!“ odušil starý sedlák, potřásaje hlavou.

„Ruka nebo dráp“, pravil šenkýř, „na tom málo záleží! Je třeba vědět, co to znamená. Je to poprvé, že se kouří z komínů hradních, od té doby, kdy odtud odešel baron Rudolf Gorc..“

„Ale možná, že už se kouřilo dříve, aniž by to byl kdo pozoroval“, namítl hospodář Kolc.

„Toho nikdy nepřipustím!“ ozval se živě kantor Hermod.

„Je to naopak velmi přípustitelné“, podotkl sudí, „jelikož jsme neměli dříve dalekohledu, abychom mohli pozorovati, co se děje na hradě.“

Poznámka byla správná. Úkaz mohl se jeviti již dávno, a mohl uniknouti i ovčáku Frikovi, jakkoli měl tento dobré oči. Ale nechť tak nebo tak, byl-li řečený úkaz nový nebo ne, bylo nepochybné, že

lidské bytosti obývají dnes hrad Karpatský. Pravda ta znamenala pro obyvatele Vlkáně a Verstu nejvyšší znepokojující sousedství.

Kantor nicméně měl za svou povinnost vystrasit se s námitkou na oporu své víry:

„Lidské bytosti, přátelé? . . . Dovolte mi, abych tomu pranic nevěřil. Proč by měly lidské bytosti nápad utéci se do hradu? Za jakým účelem, a jak by se tam dostaly? ...“

„Zač tedy chcete mít tyto vetřelce?“ zvolal hospodář Kolc.

„Za nadpřirozené bytosti“, odvětil kantor Hermod přesvědčivě. „Proč by to nemohli být duchové, ježibaby, skřítkové, nebo snad i některé z oněch nebezpečných lamií, které se zjevují v podobě krásných žen...“

Za tohoto výčtu obracely se všechny zraky ke dveřím, k oknu i ke kamnům ve velké šenkovně „u krále Matyáše“. Každý čekal v duchu, neuvidí-li zjev některého z těchto strašidel, jež po řadě kantor citoval.

„Ale, přátelé“, odvážil se říci Jonáš, „jsou-li to duchové, nedovedu si vysvětlit, proč by rozdělávali oheň. Vždyť nemají co by vařili...“

„A jejich čáry?...“ odpovídal pastýř. „Zapomínáte, že je třeba pro čáry ohně?“

„Nu ovšem!“ dodal kantor hlasem, jenž nepřipouštěl odporu.

Tento výrok byl přijat bez hádky, a dle všeobecného mínění byly beze vši pochyby bytosti nadpřirozené a ne bytosti lidské, jež si zvolily Karpatský hrad jevištěm svých spádů.

Až do té chvíle nezúčastnil se Nik Dek nijak hovoru. Lesník spokojil se tím, že naslouchal pozorně, co říkali ti i oni. Starý hrad se svými tajuplnými zděmi, svým starobylym původem a feudálním vzezřením, budil v něm stejně zvědavost jako úctu. A při své statečnosti, ač byl jinak stejně lehkověrným jako kterýkoli obyvatel Verstu, projevil nejednou touhu dostat se za jeho hradby.

Lze si představit, že ho Miriota vytrvale odvracela od plánu tak

dobrodružného. Měl-li podobný nápad, dokud mohl jednati volně dle své vlastní vůle, buďsi! Ale ženich nepatří již sobě, a odvážiti se v podobná dobrodružství, bylo by dílem blázna nebo člověka, lhostejného k nevěstě. A přece se krásná dívka vzdor všem svým prosbám obávala, aby lesník neprovedl svůj úmysl. Upokojovalo ji poněkud jen to, že Nik Dek neprohlásil dosud veřejně, že půjde na hrad, neboť pak by nikdo nebyl měl dosti moci ho zdržeti — ani ne ona. Věděla, že je tvrdohlavý a odhodlaný jinoch, který nikdy neodstoupil od daného slova. Co řekl, to vykonal. Proto by byla Miriota bývala všecka vzrušena, kdyby byla mohla tušiti, jakým úvahám se mladý muž v té chvíli oddával.

Jelikož tedy Nik Dek mlčel, neodvážil se ani nikdo jiný obnoviti návrh pastýřův. Kdo pak by chtěl jíti na hrad teď, kdy v něm strašilo? Leda, že by mermomocí chtěl přijíti o hlavu... Každý se tedy vymlouval, jak nejlépe mohl, jen aby s tím neměl co dělat . . .

Rychtář nebyl již v tom věku, aby se odvážil na tak neschůdné cesty . . . Kantor měl na starosti školu, šenkýř hospodu, Frik musil pásti ovce, ostatní sedláci měli práci s dobytkem a se senem.

Ne! Ani jediný nebyl odhodlán se obětovati, a každý si v duchu opakoval:

„Kdo by se odvážil jíti na hrad, mohlo by se mu stát, že by se již nikdy nevrátil!“

V tom okamžiku k velikému zděšení přítomných otevřely se prudce dvěře.

Byl to jen doktor Patak, a bylo by bývalo za těžko, míti ho za jednu ze svůdných lamií, o nichž mluvil kantor Hermod.

Pacient jeho vskutku umřel — a doktor Patak tedy dle svého slibu, který dělal čest jeho lékařské prozíravosti, ne-li jeho talentu, přiběhl na besedu ke „králi Matyáši“.

„Tu je konečně!“ zvolal hospodář Kolc.

Doktor Patak podával spěšně všem ruku, jako by byl rozdával lektvary, a promluvil výsměšným hlasem:

„Nuže, přátelé, pořád vás zaměstnává ten hrad... čertův hrad!... 0, bázlivci!... Chce-li se starému hradu kouřit, ať si kouří!... Což náš učení Hermod nekouří také celý den? ... Vskutku, všichni jste bledí hrůzou!... Neslyšel jsem o ničem jiném na všech svých návštěvách!... Strašidla tam rozdělala oheň?... Proč ne, mají-li rýmu! .. Patrně mrzne v květnu v pokojích hradní věže... Nepečou-li to chleba pro onen svět!... Eh! vždyť tam nahoře je také třeba se živit, je-li pravda, že vstaneme z mrtvých!... Snad jsou to nebeští pekaři, kteří si tam zařídili pekárnu...“

A doktor Patak pokračoval v řadě vtipů, jež byly velice málo po chuti obyvatelům verstským, jež on ale odříkával s neuvěřitelnou chvástavostí.

Nechali ho mluvit.

Pak se ho zeptal rychtář:

„Nepřikládáte tedy, doktore, žádné důležitosti tomu, co se děje na hradě?...“

„Žádné, hospodáři Kolci.“

„Neříkal jste, že byste byl hotov tam se vydat... kdyby vás k tomu někdo vyzval? ...“

„Já? ...“ opáčil bývalý opatrovník, a bylo viděti, že ho poněkud mrzí, že mu připomínají jeho slova.

„Nu ... Což jste to neříkal několikrát?“ ozval se důrazně kantor.

„Říkal... ovšem ... vskutku ... a jedná- li se o to, slova ta opakovat...“

„Jedná se o to, věc vykonat,“ pravil Hermod.

„Vykonat?...“

„Ano... a na místě, abychom vás vyzývali, spokojíme se jen tím, že vás o to prosíme,“ připojil hospodář Kolc.

„Pochopíte ... přátelé ... dojistá ... že takový návrh...“

„Nuže,“ zvolal hospodský, „jelikož váháte, neprosíme vás o to, nýbrž vyzýváme vás!“

„Vyzýváte mne? ...“

„Ano, doktore!“

„Jdete příliš daleko, Jonáši,“ pravil rychtář. „Není třeba vyzývatí Pataka... Víme, že je muž slova... A co řekl, že by udělal, také udělá... již jen proto, aby prokázal službu vesnici a celému kraji.“

„Jakže, myslíte to vážně?... Chcete, abych šel na Karpatský hrad?“ pravil doktor, jehož rudý obličej silně zbledl.

„Již vám toho nedarujeme,“ odvětil rozhodně hospodář Kolc.

„Prosím vás ... dobří přátelé ... prosím vás .. uvažujme o tom, libo-li!“

„Vše je uváženo,“ odvětil Jonáš.

„Buďte rozumní... Nač bych tam měl jít.. a co bych tam našel? ... několik dobrých lidí, kteří se utekli na hrad... a kteří nikomu nepřekážejí ...“

„Nuže,“ namítal kantor Hermod, „jsou-li to dobří lidé, není se vám čeho od nich báti, a budete mítí příležitost nabídnouti jim své služby.“

„Kdyby jich měli zapotřebí,“ pravil doktor Patak, „kdyby mne o ně žádali, neváhal bych... věřte mi... odebrati se do hradu. Ale nejdu, kam nejsem zván a nekonám návštěv zadarmo ...“

„Zaplatí se vám váš čas,“ pravil hospodář Kolc, „a to hned,“

„A kdo mi to zaplatí?“

„Já... my... a mnoho-li budete chtít!“ volala většina hostů Jonášových.

Bylo zřejmo, že vzdor svému neustálému vychloubání byl doktor při nejmenším stejně zbabělým jako jeho verstší krajané. Proto, ač se stavěl svobodomyšlným a posmíval se místním pověstem, uvedla ho ve veliké rozpaky věc, již na něm žádali. Nelíbilo se mu nikterak, jíti na hrad Karpatský, byt i mu měla být cesta zaplacená. Hleděl tedy dovozovati, že by návštěva ta neměla žádného výsledku, a že by se vesnice učinila směšnou, vysílajíc ho ke prozkoumání hradu... Ale jeho dovozování selhalo.

„Ale doktore,“ ujal se slova kantor Hermod, „myslím, že vám není naprosto čeho se báti, jelikož nevěříte v duchy ...“

„Ne... nevěřím v ně.“

„Nuže, nestraší-li to na hradě duchové, usadily se to tam bytosti lidské, a seznámíte se s nimi.“

Důvod kantorův nepostrádal logičností; bylo těžko brániti se proti němu.

„Dobře, Hermode,“ odvětil doktor Patak, „ale mohu být na hradě zdržen ...“

„Bude to důkaz, že vás dobře přijali,“ pravil Jonáš.

„Ovšem... Ale což bude-li má nepřítomnost trvati dlouho, a bude-li mne někdo ve vsi potřebovat ...“

„Zdraví všech je výtečné,“ odvětil hospodář Kolc, „a v celém Verstu není jediného nemocného od té doby, kdy se váš poslední pacient odebral na onen svět.“

„Mluvte upřímně... Jste odhodlán jíti?“ ptal se hospodský.

„Na mou věru, ne!“ odvětil doktor. „Oh! ne snad že bych se bál... Víte dobře, že nepřikládám víry všem těm kouzlům ... Pravda je, že se mi to zdá být pošetilé, ba, abych řekl, směšné ... Proto, že kouř vyšel z komína hradní věže... kouř, který snad ani není kouřem ... Ne!... rozhodně ne ... Nepůjdu na Karpatský hrad ..“

„Půjdu tedy já!“

Lesník Nik Dek se vmísil do hovoru těmito třemi slovy.

„Ty... Niku?“ zvolal hospodář Kolc.

„Já... ale s podmínkou, že mne Patak doprovodí.“

To znělo přímo na adresu doktorovu, který vyskočil, aby si z toho pomohl.

„Myslíš to doopravdy, lesníku?“ odvětil. „Já ... tebe doprovázet? Zajisté ... byla by to příjemná procházka ... pro nás oba ... kdyby byla co platna... a kdyby bylo možno se jí odvážit ... Hleď, Niku, víš dobře, že není již ani žádné cesty na hrad... Nedostali bychom se tam...“

„Řekl jsem, že bych šel na hrad,“ pravil Nik Dek, „a jelikož jsem to řekl, půjdu.“

„Ale já... já jsem to neřekl!...“ bránil se doktor, jako by ho někdo chytil za límec.

„Ano... řekl jste to...“ tvrdil Jonáš.

„Ano!... ano!“ opakovalo jednohlasně shromáždění.

Bývalý opatrovník, sevřen jsa se všech stran, nevěděl, jak uniknouti. Ah! jak litoval, že se tak neopatrně zavázal svou chvástavostí. Nebyl by si nikdy pomyslel, že to kdo vezme doopravdy a že ho budou nutit, aby splnil svůj závazek... Nyní nebylo již možné vyhnoutí, aniž by se stal posměchem celému Verstu, a celý vlkáňský kraj ho nemilosrdně tupil. Rozhodl se tedy, že se podrobí osudu.

„Nuže ... chcete-li tomu,“ řekl, „doprovodím Nika, ač je to zbytečné!“

„Výborně... doktore Pataku, výborně!“ volali všichni hosté od „krále Matyáše“.

„A kdy vyrazíme, lesníku?“ tázal se doktor Patak, zdánlivě lhostejným hlasem, jenž špatně skrýval jeho zbabělost.

„Zítří ráno,“ odpověděl Nik Dek.

Po těchto slovech zavládlo na dlouhou dobu ticho. Svědčilo o tom, jak opravdově pohnuti byli hospodář Kolc i všichni ostatní. Sklenice byly prázdné, džbánky rovněž, a přec nikdo nevstával, nikdo nepomýšlel na to, opustiti šenkovnu a jíti domů, ač bylo pozdě. Jonáš myslel, že by byla dobrá příležitost, aby posloužil novou dávkou pálenky a rakije ...

Pojednou uprostřed všeobecného ticha, ozval se zřetelně hlas a bylo slyšeti zvolna pronesená slova:

„Mikuláši Deku, nechod' zítřa na hrad...Nechod'tam...sicetěpotká nešťestí!“

Kdo to promluvil takto?... Odkud přicházel hlas, jehož nikdo

neznal, a jenž zdál se vycházeli z neviditelných úst?... Mohl to být jen hlas strašidla, hlas nadpřirozený, hlas z onoho světa...

Zděšení dostoupilo vrcholu. Nikdo neodvážil se pohleděti na druhého, nikdo neodvážil se pronésti slova ...

Nejkurážnější — byl to zřejmě Nik Dek — chtěl ihned vědět, na čem je. Bylo jisto, že slova byla pronesena v šenkovně. Lesník měl tedy tolik zmužilosti, že nejdříve běžel ke skříni a otevřel ji...

Nikdo.

Vešel do pokojů v přízemku, jež přiléhaly k sálu...

Nikdo.

Otevřel dvěře hospody, vyběhl ven, spěchal po terase až na náves versterskou...

Nikdo.

Za chvíli opustili hospodář Kolc, kantor Harmod, doktor Patak, Nik Dek, ovčák Frik a ostatní hospodu, zanechavše v ní šenkýře Jonáše, který spěšně zavřel dvěře na dva západy.

V tu noc, jako by jim hrozilo strašidelné zjevení, zatarasili se obyvatelé versterske ve svých domech...

Ve vesnici zavládla hrůza.

V.

Nik Dek a doktor Patak chystali se nazítří, že vyjdou o deváté hodině ranní. Lesník měl v úmyslu jíti k podezřelému hradu po svahu průsmyku vlkáňského, a sice nejkratší cestou.

Není divu, že po úkazu kouře na hradní věži a po zaslechnutí hlasu v šenkovně „U krále Matyáše“ veškero obyvatelstvo bylo jako poblázněné. Někteří cikáni mluvili již o tom, že opustí kraj. V rodinách nemluvalo se o ničem jiném — ovšem šeptem. Vymlouvejte jim někde, že to nebyl čert, který pronesl výhrůžnou větu vůči mladému lesníku. Vždyť bylo v hospodě u Jonáše aspoň patnáct nejvěrohodnějších svědků, kteří slyšeli podivná ta slova. Nedalo se říci, že by byli ošáleni nějakým klamem smyslů. Nebylo pochybnosti v tomto ohledu; Nik Dek byl výslovně varován, že ho stihne neštěstí, setrvá-li na svém úmyslu prozkoumati hrad Karpatský.

A přece se mladý lesník chystal opustiti Verst, a to bez nucení. Jen trochu toho prospěchu, který by měl hospodář Kolc, kdyby se objasnilo tajemství hradu, trochu zájmu, jaký měla ves na tom, aby věděla, co se tam děje, pohnulo tak rychle Nik Deka, že dal své slovo. Truchlící, zoufalá, krásné oči stápné v slzách, prosila ho Miriota úpěnlivě, aby si nebral do hlavy toto dobrodružství. Bylo to již na pováženou před danou výstrahou. Po výstraze byl to nesmysl. Před samou svatbou chtěl Nik Dek nasaditi život v podobném pokuse, a nevěstě jeho, prosící ho na kolenou, nepodařilo se ho zdržeti...

Ani námitky přátel, ani pláč Miriotin neměly vlivu na lesníka. Ostatně to nikoho nepřekvapovalo. Znali jeho nezlomnou povahu, jeho tvrdošijnost, řekněme paličatost. Řekl, že půjde na Karpatský hrad, a nic ho nedovedlo od toho odvrátiti — ani hrozba, týkající se přímo jeho. Ano, půjde na hrad, i kdyby se neměl nikdy vrátit!

Když nadešla hodina odchodu, přivinul Nik Dek naposledy

Miriotu k srdci, a ubohá dívka pokřižovala ho palcem, ukazováčkem a prostředním prstem, dle zvyku rumunského, jímž se takto uctívá Nejsvětější Trojice.

A doktor Patak? . . . Nu, doktor Patak, byv donucen doprovázeti lesníka, marně se hleděl vytočiti. Řekl všechno, co jen se mohlo namítnouti! . . . Všechno, co si jen bylo lze vymysleti na odpor! . . . Vymlouval se na onen tak zřetelně slyšený zákaz, aby nikdo nechodil na hrad . . .

„Hrozba týká se jen mne,“ byla jediná odpověď Nik Dekova.

„A potká-li tě neštěstí, lesníku,“ pravil doktor Patak, „což vyvážnu sám bez pohromy?“

„Pohroma, nepohroma, slíbil jste jít se mnou na hrad a půjdete, ježto já tam jdu!“

Chápající, že nic mu nezabrání, aby dostal svému slibu, dávali sousedé verstší lesníkovi za pravdu aspoň v tomto ohledu. Bylo lépe, neodvážil-li se Nik Dek sám a sám na toto dobrodružství. Proto také doktor, rozmrzelý a duši plnou strachu, povolil konečně, cítě, že nemůže již couvnouti, aniž by si zadal na svém postavení ve vesnici a byl vysmíván pro svoji obvyklou chloubnost. Byl ostatně odhodlán, použití nejmenší překážky, jež se naskytne na cestě, aby přinutil svého soudruha k návratu.

Nik Dek a doktor Patak vyšli tedy a hospodář Kolc, Kantor Hermod, Frik a Jonáš vypravázeli je až k záhybu silnice, kde se zastavili.

S tohoto místa namířil hospodář Kolc naposledy dalekohled — který nosil stále při sobě — směrem ke hradu. Žádný kouř neukazoval se nad komínem hradní věže, ač bylo by bývalo snadno ho rozeznat na velice čisté obloze za krásného jarního jitra. Mělo se souditi z toho, že přirození či nadpřirození hosté hradní se odklidili, vidouce, že lesník nedbal jejich hrozeb? Někteří tak mysleli, a byl to rozhodný důvod, aby se věc prozkoumala až k úplnému objasnění.

Stiskli si ruce, a Nik Dek, následován doktorem, zmizel v záhybu průsmyku.

Mladý lesník byl oblečen jako k vycházce, měl přemovanou čepici se širokým stínítkem, kazajku s pásem, za níž měl zastrčený tesák, vzduché kalhoty, okované boty, u boku nábojnici a přes rameno dlouhou ručnici. Měl právem pověst velice zručného střelce, a ježto se mohl v nedostatku strašidel setkat s pobudy, kteří se potloukají kolem hranic, a ne-li s pobudy, tedy s nějakým zlomyslným medvědem, kázala opatrnost, býti připravenu k obraně.

Co se týče doktora, uznal vhodným ozbrojiti se starou bambitkou na křesací kámen, u níž z pěti ran selhaly tři. Nesl také sekerku, kterou mu dal jeho soudruh pro případ, že by bylo nutno raziti si cestu hustým křovím Plesu. Na hlavě měl selský širák, a byl upjat do tlustého kabátu s kápí, na nohou pak měl řádně okované boty. Tato těžká výzbroj nebyla by mu však překážela v upláchnutí, jakmile by k tomu byla příležitost.

Nik Dek i on opatřili se zároveň potravinami, jež měli v torbě, aby dle potřeby mohli prodloužiti výzvědy.

Prošedše záhybem cesty, kráčeli Nik Dek a doktor Patak několik set kroků podél Nyadu, po pravém jeho břehu, postupující proti proudu. Kdyby byli sledovali cestu kolem roklin horských, byli by si zašli příliš daleko k západu. Nejvýhodněji by bylo bývalo, kdyby byli mohli jíti stále podél řečiště, čímž by si byli nadešli o třetinu cesty, neboť Nyad pramení mezi rozsedlinami orgalské planiny. Ale příkrý břeh, zprvu schůdný, byl dále hluboce prorván a zatarasen vysokými skalisky, a nebyl by poskytoval volného průchodu ani jedinému chodci. Bylo tedy nutno odbočiti oklikou na levo, aby se mohli opět dostat ke hradu, až by přešli nižším pásem lesů plesských.

Byla to ostatně jediná strana, odkud hrad byl přístupný. V době, kdy ho obýval hrabě Rudolf Gorc, bylo spojení mezi vesnicí Verstem, průsmykem vlkáňským a údolím Valašské Sily sprostředkováno úzkým průsekem, vedeným v tomto směru. Ale

ten byl po dvacet let vydán záplavě rostlinstva a zarostl tak neproniknutelnou spleť houštin, že by v něm marně byl kdo hledal stopy pěšinky. .

Než odbočil od řečiště Nyadu, hluboce zarytého a naplněného hučící vodou, zastavil se Nik Dek, aby se orientoval. Hradu nebylo již viděti. Objeví se opět až na oné straně lesní stěny, jež se stupňovitě rozkládá na nejnižších úbočích hory, obyčejná to rozloha v soustavě horstva karpatského. Bylo velice těžko určovati směr, jelikož nebylo vůdčích znamení. Bylo lze stanovití ho jen dle slunce, jehož paprsky ozařovaly vzdálené východní hřbety.

„Vidíš, lesníku,“ pravil doktor, „vidíš!... Není tu ani cesty... či spíše byla tu a není jí již!“

„Ale bude tu,“ odvětil Nik Dek.

„Lehce se to řekne, Niku ...“

„A lehce vykoná, Pataku.“

„Jsi tedy stále odhodlán?...“

Lesník odpověděl jen kývnutím hlavy a dal se na cestu stromovím.

V tom okamžiku pocítil doktor sto chutí se vrátit, ale jeho soudruh, který se právě ohlédl, změřil ho pohledem tak rozhodným, že se zbabělci nezdálo na čase zůstatí pozadu.

Doktoru Patakovi zbývala ještě poslední naděje: že Nik Dek jistě zabloudí v bludišti těchto lesů, kam ho jeho služba nebyla dosud přivedla. Ale nepočítal s oním podivuhodným čichem, odborným instinktem, takřka „zvířecím“ pudem, kterým lze se řídit dle nejnepatrnějších známek, dle sklonu větví tím či oním směrem, dle nerovnosti půdy, zbarvení kůry, dle různého odstínu mechů, dle toho, jsou-li vydány větrům jižním nebo severním. Nik Dek byl velice dovedným ve svém zaměstnání a provozoval je s takovým důvtipem, že nikdy nebyl s to zablouditi ani v končinách mu neznámých. Mohl býti důstojným sokem Kožené Punčochy nebo Stopovače v zemi Cooperově.

A přece poskytoval průchod tímto pásmem lesů skutečné obtíže. V popředí jich stály jilmy, buky, ony druhy javorů, jimž se říká kleny, a nádherné duby, na vyšších sedlech pak na levé straně průsmyku kupily se břízy, smrky a jedle. Byly to skvostné stromy, s mocnými kmeny, s větvemi plnými čerstvé mízy, s hustým listím, jež se splétalo a proplétalo, aby vytvořilo zelenou klenbu, jíž nemohly proniknouti paprsky sluneční.

Cesta by ovšem bývala poměrně snadnou, kdyby bylo stačilo shýbati se pod nízké větve. Ale jaké překážky poskytoval povrch půdy, a jaké práce bylo by bývalo třeba, jej skopati a zbaviti kopřiv a ostružin, jichž trny při nejmenším doteku zraňovaly! Nik Dek nebyl z těch, kdo by se tím dali zastrašit, a mohl-li se jen prodrati lesem, nedělal si nic z trochu škrábnutí. Postup mohl být za těchto podmínek ovšem jen velice pozvolný — mrzutá to potíž, neboť Niku Dekovi i doktoru Patakovi záleželo na tom, aby se dostali odpoledne do hradu. Byl by ještě s dostatek den, aby si ho mohli prohlédnouti — takže se do tmy mohli ještě vrátit do Verstu.

Lesník pracoval proto se sekerou v ruce, aby si prorazil cestu hustým trnám, na němž trčely živé bodliny; noha nacházela zde půdu nerovnou, kostrbatou, hrbolatou kořeny a pahýly, o něž klopýtala, hned na to se zahořujíc ve vlhkou vrstvu hnijícího listí, jímž nikdy vítr nezatočil ve víru. Tisíce lusků praskalo jako drobné prskavky, k velikému úděsu doktorovu, který vyskakoval při těchto ranách, hledě na pravo i na levo, a obracel se s hrůzou, když se mu některý letorost zavěsil za kabát jako dráp, který by ho chtěl zadržet. Ubožák necítil se nikterak bezpečným. Nebyl by se však teď již odvážil vrátiti se sám, a hleděl úzkostlivě, aby nezůstal příliš daleko za svým svěhlavým společníkem.

Někdy objevovaly se rozmarné mýtiny. Vnikala do nich záplava světla. Páry černých čápů, vyrušených ve své samotě, prchaly s vysokých větví, uletajíce velkými vzmachy křídel. Přejít přes tyto mýtiny byl ještě únavnější. Jako ohromná hra v hůlčičky ležely tu

nakupeny stromy, vyvrácené bouří nebo sklácené stářím, jako by jim byla dala smrtelnou ránu sekera dřevorubcova. Ohromné kmeny, rozhlodané hnilobou, válely se zde, a nikdy neměla jich pila rozřezati v klády, nikdy povoz neměl jich dopravit až k řečišti Valašské Sily. Nik Dek i jeho společník měli krušnou práci s těmito překážkami, jež bylo těžko překračovati a často úplně nemožno obejít. Podařilo-li se to mladému lesníkovi, mrštnému, štíhlému a statnému, nemohl se doktor Patak se svými krátkými nožkami a tlustým břichem, všecek jsa upachtěn a udýchán, vyhnouti, aby se několikrát nepřekotil, takže mu Nik byl nucen spěchat na pomoc.

„Uvidíš, Niku, že si tu konečně polámu údy!“ opakoval.

„Však si je zase spravíte.“

„Slyš, lesníku, buď rozumný... Nežeň se do toho tak zuřivě!“

Ale Nik Dek byl již o kus napřed, a doktor, nedocíliv ničeho, chvátal, aby ho dohonil.

Byl směr, kterým dosud šli, správný, aby se dostali ke hradu? Bylo těžko se o tom přesvědčiti. Jelikož však půda stále stoupala, byla tu možnost, že dospějí až k hranici lesa, kamž také dorazili o třetí hodině odpolední.

Až k planině orgalské rozkládala se tu stěna zelených stromů, stále řidších, čím výše stoupal svah hory.

Na tomto místě objevil se také Nyad mezi skalami, buď že se byl zahnul k severozápadu, nebo že se k němu Nik Dek přiblížil šikmým směrem. Mladý lesník nabyt tím jistoty, že jde dobrým směrem, neboť bystřina zdála se vyvírati z útrob orgalské planiny. Nik Dek nemohl odepřít doktorovi hodinku odpočinku na břehu potoka. Ostatně žaludek hlásil se k svému právu stejně důrazně jako nohy. Torby byly dobře opatřeny a rakije plnila tykové láhvice doktora i Nika Deka. Kromě toho tekla několik kroků odtud čistá, svěží voda, prosakovaná na křemenitém dně. Čeho si mohli přát více? Vydali mnoho sil, bylo třeba nahraditi úbytek.

Od počátku cesty měl doktor málo času hovořiti s Nikem

Dekem, který byl stále o kus napřed. Odškodňoval se však za to nyní, kdy oba usedli na břehu Nyadu. Byl-li jeden málomluvný, žvatlal za to druhý po chuti. Není dle toho divu, že otázky byly velice obsírné a odpovědi velmi krátké.

„Promluvmě si trochu, lesníku, a mluvmě vážně,“ pravil doktor.

„Poslouchám,“ odvětil Nik Dek.

„Myslím, že učinili-li jsme zde zastávku, je to proto, abychom nabrali sil...“

„Jak se sluší.“

„Na zpáteční cestu do Verstu.“

„Ne... na cestu do hradu.“

„Hleď, Niku, trmácíme se šest hodin a jsme sotva na půl cesty ...“

„Což znamená, že nesmíme ztráceti času.“

„Ale bude noc, až přijdeme před hrad, a myslím, lesníku, že nebudeš tak zpozdilým, abys se někam odvažoval potmě. Bude třeba vyčkati dne...“

„Vyčkáme ho.“

„Nechceš se tedy zřící plánu, v němž není špetka zdravého smyslu?...“

„Ne.“

„Jakže! Jsme uondáni, je nám třeba dobré večere pod dobrou střechou a dobré postele v pořádné světnici a ty bys chtěl strávit noc pod širým nebem? ...“

„Ano, zabrání-li nám nějaká překážka dostat se za hradby zámku.“

„A nebude-li překážky? ...“

„Vyspíme se v komnatách hradní věže.“

„V komnatách hradní věže!“ vzkřikl doktor Patak. „Myslíš, lesníku, že se kdy uvolím zůstatí celou noc uvnitř prokletého hradu...“

„Zajisté, leda že byste dal přednost tomu, zůstatí sám venku.“

„Sám!... Tak jsme si to neujednali, lesníku, a máme-li se rozejít, bude lépe, stane-li se to zde, abych se mohl vrátit do vesnice!“

„Ujednáno je, doktore Pataku, že půjdete se mnou všude, kam já půjdu ...“

„Ano, ve dne!... Ale ne v noci!“

„Nuže, máte volno odejít, a hleďte, abyste nezbloudil v lese.“

Zbloudit! To právě znepokojovalo doktora. Sám sobě odevzdán, a nedoveda se vyznati v nekonečném bludišti lesů plesských, cítit se neschopným najít zpáteční cestu do Verstu. Ostatně, nelíbilo se mu nikterak být sám, až by nadešla noc — snad hodně temná — a sestupovati po svazích průsmyku za neustálého strachu, že se sřítí do hlubin některé rokle. Nebude-li lesník trvati na tom, aby slezl mezihradbí, až se setmí, bylo by přece lépe sledovati ho až k samým hradbám. Doktor chtěl však učiniti ještě poslední pokus, aby zdržel svého soudruha.

„Víš dobře, milý Niku,“ ujal se slova, „že nikdy nesvolím k tomu, abych se od tebe odloučil ... Trváš-li na tom, odebrati se do hradu, nenechám tě tam jít samotného.“

„Výborně, doktore Pataku, a myslím, že byste mi měl státi v slovu.“

„Ne... ještě slůvko, Niku. Bude-li noc, než tam dojdeme, slib mi, že nebudeš hledět vniknouti do hradu ...“

„Co vám mohu slíbiti, doktore, je, že se přičiním všemožně, abych se tam dostal, a že neustoupím ani o krok, dokud neobjevím, co se tam děje.“

„Co se tam děje, lesníku!“ zvolal doktor Patak, krčce rameny. „A co chceš, aby se tam dělo? ...“

„Nevím o tom ničeho, a ježto jsem odhodlán to zvědět, dozvím se to ...“

„Ale dřív se jedná o to, k čertovu hradu se dostat!“ odvětil doktor, který byl v koncích se svými důvody. „Soudě dle obtíží,

jakých jsme doposud zakusili, a dle času, který nás stála cesta plesskými lesy, bude noc, než jen uvidíme hrad...“

„Nemyslím,“ odvětil Nik Dek. „Na vrcholu hory je jedlový les, méně zarostlý houštinami než háje jilmů, javorů a buků.“

„Ale půda bude příkrá k stoupání!“

„Aťsi, jen když není neschůdná.“

„Ale bylo mi řečeno, že jsou v okolí orgalské planiny medvědi!“

„Mám ručnici a vy máte bambitku k obraně, doktore.“

„Ale nadejde-li noc, je nebezpečí, že zabloudíme ve tmě!“

„Ne, neboť máme nyní průvodce, který, jak doufám, nás již neopustí.“

„Průvodce?“ vzkřikl doktor.

A vstal prudce, aby se nepokojně rozhlédl kolem sebe.

„Ano,“ odvětil Nik Dek, „a průvodcem tím je proud Nyadu. Stačí jít po jeho břehu, abychom došli až k hřebenu planiny, odkud pramení. Budeme tedy před hradem za malé dvě hodiny, dáme-li se bez meškání na cestu.“

„Za dvě hodiny! Jen nebude-li to za šest!“

„Nuže, jste hotov? ...“

„Už, Niku, už?... Vždyť naše zastávka trvá sotva několik minut!“

„Z několika minut je již dobrá půlhodina. — Ptám se naposledy, jste hotov?“

„Hotov... když mám nohy těžké jako kusy olova ... Víš dobře, že nemám takové strunky jako ty, lesníku Niku Deku!... Mám nohy naběhlé, a je to ukrutné, nutíš-li mne, abych šel s tebou ...“

„Už toho mám věru dost, Pataku! Dávám vám na vůli, mne opustiti! Šťastnou cestu!“

A Nik Dek povstal.

„Pro rány boží, lesníku,“ volal doktor Patak, „poslechni přece!“

„Poslouchat vaše hlouposti!“

„Hled, když je již tak pozdě, proč bychom neměli zůstat zde a utábořit se pod stromy? ... Zítřka na úsvitě dali bychom se znovu na

cestu, a měli bychom celé odpoledne k tomu, abychom vystoupili na planinu ...“

„Doktore,“ odpovídal Nik Den, „opakuji vám, že mám v úmyslu strávit noc ve hradu!“

„Ne!“ zvolal doktor, „ne ... toho neučiníš, Niku!... Dovedu ti v tom zabránit...“

„Vy?“

„Pověším se ti na nohy... Povleku tě zpět!... Zbiju tě, dojde-li k tomu ...“

Nešťastný Patak nevěděl již, co mluví.

Nik Dek mu ani neodpovídal, a přehodiv si ručnici přes rameno, popošel několik kroků ke břehu Nyadu.

„Počkej... počkej!“ volal žalostně doktor. „Čertův chlape!... Jen ještě okamžik!... Mám nohy zdřevěnělé ... klouby mi vypovídají službu ...“

Jaly se však ihned pracovat, neboť bylo bývalému opatrovníku pěkně natahovati nožky, chtěl-li dohoniti lesníka, který se ani neohlížel.

Byly čtyři hodiny. Sluneční paprsky, dotýkající se hřebenu Plesu, který nemeškal je pohlcovati, osvětlovaly šikmým dopadem nejvyšší větve jedlového lesa. Nik Dek měl příčinu ke spěchu, neboť v hloubi těchto lesů stmívá se o chvíli dříve než na sklonku dne.

Je zvláštní pohled na tyto lesy, zdivočelého alpského rázu. Na místě pitvorných, zkřivených a zkroucených stromů týčí se tu kmeny rovné, rozestavené, holé nad kořeny do výše padesáti až šedesáti stop, pně bez suků, rozkládající jako klenbu své větve věčně zelené. U paty jich je málo křovin nebo spletitých trav. Těsně u země plazí se dlouhé kořeny, podobné hadům, jež stuhly mrazem. Půda je pokryta kobercem žlutavého nízkého mechu, plného suchých snítek a posetého šiškami, jež praskají pod nohou. Příkrý svah je zbrázděný skalisky, jichž ostré hrany zraňují nejtlustší kůži. Byla proto obtížná cesta tímto jedlovým lesem, rozloženým na čtvrt míle. Slézati tyto

balvany vyžadovalo ohebnosti boků, zdatnosti nohou a jistoty údů, čehož všeho se již nedostávalo doktoru Patakovi. Nik Dek byl by potřeboval hodinu, kdyby byl býval sám, kdežto s přítěží společníkovou trvalo mu to tři hodiny. Bylo mu čekati na něho, pomáhati mu vyhoupnout se na skalisko, příliš vysoké pro jeho krátké nožky. Doktor měl již jen jediný, hrozný strach: zůstatí sám uprostřed této ponuré samoty.

Bylo-li obtížno stoupati po svazích, začaly za to na vysokém sedle Plesu řídnouti stromy. Tvořily již jen ojedinělé skupiny prostřední velikosti. Bylo viděti mezi nimi linii hor, kreslících se v pozadí, a jichž obrysy vynořovaly se dosud z mlh večerních.

Bystřina nyadská, jejíž břehů nepřestal lesník sledovati, byla již jen pouhým potůčkem, který musel pramenití nedaleko odtud. Několik set stop nad posledními prohlubeninami půdy rozkládala se planina orgalská, věnčená budovami hradu.

Nik Dek dospěl konečně planiny, když byl naposledy popotáhl za límec doktora, který byl již pouhou nehybnou hmotou. Nebožák nebyl by již měl síly vléci se dále než dvacet kroků, a padl jako vůl pod palicí řezníkovou.

Nik Dek necítil skorem ani únavy po namáhavém vzestupu. Stojе nehnutě, hltal očima Karpatský hrad, k němuž se dosud nebyl nikdo přiblížil.

Před jeho zraky rozkládala se zubovitá hradba s cimbuřím, chráněná hlubokým příkopem. Jediný zdvihací most byl vytažen k brance, obložené kamením.

Kolem hradby, na celém povrchu planiny orgalské bylo vše pusto a ticho.

Zbývající denní světlo dovolovalo zachytiti celkový pohled na hrad, který splýval s večerními stíny. Nikdo se neukazoval nad stěnoju mezihradbí, nikdo na ploché střeše hradní věže, ani na kulaté terase prvního patra. Žádný pruh kouře netočil se kolem roztodivné korouhvičky, šířené stáletou rzí.

52 Hrad v Karpatech

„Nuže, lesníku,“ ozval se doktor Patak, „uznáš, že není možno překročiti příkop, spustiti zvedací most a otevřítí branku?“

Nik Dek neodpovídal. Poznával, že bude nutno zastaviti se přede zdmi hradu. Jak by byl mohl uprostřed temnoty sestoupiti na dno příkopu a lézti pak po zdi nahoru, aby vnikl za hradbu? Bylo zajisté nejmoudřejší čekati do rána a postupovati pak za plného denního světla.

Zůstalo tedy na tom, k velké mrzutosti lesníkově, ale k největší spokojenosti doktorově.

VI.

Úzký, jakoby stříbrný srpek přibývajícího měsíce zmizel skorem bezprostředně po západu slunce. Mraky, přicházející od západu, pohltily postupně poslední svit soumraku. Stíny, vystupující z údolí, ovládly znenáhla celý prostor. Okruh hor naplnil se tmou a obrysy hradu zmizely brzo pod závojem noci.

Hrozila-li noc, že bude velmi temná, neoznačovalo za to nic, že by měl klid její být porušen nějakým vzdušným úkazem, vichřicí, deštěm nebo bouřkou. Bylo to štěstí pro Nika Deka i jeho soudruha, kteří chtěli nocovati pod širým nebem.

Na vyprahlé planině orgalské nebylo žádných skupin stromů. Tu i onde krčilo se jen trochu nízkých keřů, jež neposkytovaly žádné ochrany před nočním chladem. Za to bylo tu hojně skalin; některé byly polozahrabány v zemi, jiné sotva se udržovaly v rovnováze, tak že by byl stačil jediný náraz, aby se valily až do jedlového lesa.

Jediná rostlina, která přímo bujela v této kamenité půdě, byl hustý bodlák, zvaný „ruské trní“, jehož ochmýřené semeno zanesli sem dle Eliáše Recluse moskalští koně na srsti — „dar to nově získané odrůdy, jež Rusové přinesli obyvatelům Sedmihradska.

Jednalo se nyní o to, najti si pohodlné místo k přespání a zabezpečiti se při klesnutí teploty, která je v těchto výškách dosti značná.

„Těžko si vybrat... kde nám bude hůře!“ mručel doktor Patak.

„Politujte se tedy!“ pravil Nik Dek.

„Jistě že se lituji! Jaké to rozkošné místo k získání pořádné rýmy nebo revmatismu, jichž si pak nedovedu vyléčit!“

Zcela upřímné to doznání z úst bývalého karanténního opatrovníka! Ach, jak litoval svého pohodlného domku ve Verstu,

s dobře uzamčenou světnicí a postelí, vystlanou poduškami a prošívanými přikrývkami!

Mezi balvany, roztroušenými po planině orgalské, bylo třeba vybrati takový, jehož postavení by poskytovalo nejlepší zástitu proti jihozápadnímu větru, jenž začal již ostře foukat. Konečně se to Niku Dekovi podařilo a doktor odebral se v zápětí za ním ze velikou skalinu, plochou nahoře jako stůl.

Skalina ta, zarostlá spoustou chrastavce a lomikamene, byla jednou z oněch kamenných lavic, s jakými se často setkáváme na křížovatkách v krajích valašských. Pocestný, který se na nich usadí, může zároveň uhasiti žízeň vodou z nádoby, postavené nahoře, jejíž zásobu venkované denně obnovují. Dokud obýval hrad baron Rudolf Gorc, byla na této lavici nádržka, o kterou bylo pečovati sluhům, aby nikdy nebyla prázdná. Nyní byla znečištěná smetím a pokryta zelenavým mechem, a nejmenším nárazem byla by se rozsypala v prach.

Na konci lavice týčil se žulový sloup, zbytek to starobylého kříže, jehož ramena byla na kolmém pilíři označena jen poloznatelnou rýhou. Jakožto svobodomyšlný člověk nemohl doktor Patak připustiti, že by ho kříž ten chránil před nadpřirozenými zjevy. A přec, dle odchylky, společné značnému počtu nevěřících, nebyl dalek toho, aby věřil v ďábla. Dle jeho mínění nebyl čert daleko odtud, neboť on to byl, který strašil na hradě, a nebránily by mu ani zavřená branka, ani vytažený zdvihací most, ani srázná hradba, ani hluboký příkop kdyby se mu zachtělo přijíti jim oběma zakroutit krk.

Pomyslel-li doktor, že je mu za takového stavu strávití noc, přebíhal mu mráz po zádech. Ne! bylo to přespříliš na slabého lidského tvora, a nebyly by mohly obstáti i neenergičtější povahy.

Teprve teď mu také napadlo, nač si ani nepomyslel, opouštěje Verst. Bylo úterý večer, a v ten den se obyvatelé župy chrání vyjítí ven po západu slunce. Je známo, že úterý je den pro učarování. Dle

lidového podání znamenalo by vydati se v šanc nějakému zlému duchu, kdyby se kdo odvážil ven. Proto v úterý po západu slunce nikdo nechodí po ulicích a cestách, A doktor Patak je nejen daleko od domova, ale i v blízkosti strašidelného hradu, a dvě až tři míle od vesnice! A je zde nucen čekati až na úsvit příštího dne . . . dočká-li se ho vůbec! Je to vskutku zřejmé pokoušení ďábla!

Oddávaje se těmto myšlenkám, viděl doktor, jak lesník vytahuje, klidně z torby kus studeného masa, napiv se dříve řádně ze své čutory. Pomyslí si tedy, že bude nejlépe, bude-li následovati jeho příkladu, což také učinil. Husí stehno, velký krajíc chleba a notný doušek rakije stačily, aby nabyl znovu sil. Ale podařilo-li se mu zahnatí hlad, nezdařilo se mu zaplašiti strach.

„A teď spěme,“ pravil Nik Dek, složiv svou torbu k patě skaliny.

„Spáti, lesníku!“

„Dobrou noc, doktore!“

„Lehce se ti přeje dobrou noc! Bojím se, aby dnešní neskončila špatně . .

Nik Dek, nejša naladěn k hovoru, neodpovídal. Jsa při svém povolání zvyklý spáti v lese, opřel se jak jen nejlépe mohl o kamennou lavici a upadl brzo v hluboký spánek. Doktor mohl jen mručeti mezi zuby, naslouchaje pravidelnému oddechu soudruhovu.

Jemu samotnému nebylo možno ani na několik minut potlačiti zrak a sluch. Nepřestal vzdor únavě stále hledět, stále naslouchat. Jeho mozek byl kořistí oněch fantastických vidění, jež se rodí z mučivé bezsennosti. Co se snažil rozeznati v čiré temnotě? Všechno a nic, neurčité obrysy okolních předmětů, potrhané mraky po obloze, sotva zratelnou podobu hradu. Pak se mu zdálo, jakoby se skaliska na planině orgalské pohybovala v jakémši pekelném tanci. Což pohnou-li se ve svých základech a povalí se po svahu na oba odvážlivce a rozdrťí je u paty hradu, do něhož jim vstup zakázán!

Nešťastný doktor se vztýčil a naslouchal zvukům, jež se ozývají na vysokých planinách, onomu znepokojivému lomozu, který je

zároveň šelestem, úpěním i vzdechem. Slyšel noční příšery, dotýkající se křídlem skalin v šíleném letu, čarodějnice, vzlétnuvší na noční procházku, dva neb tři páry umrlčích syčků, jichž houkání znělo jako nářek. Údy mu zdřevěněly, a tělo, na němž vystával studený pot, se mu chvělo.

Tak mýjely dlouhé hodiny až k půlnoci. Kdyby byl doktor Patak mohl mluvit, prohodit občas nějakou větu, dáti průchod svým steskům, byl by se bál mnohem méně. Ale Nik Dek spal, spal hlubokým snem.

Půlnoc — hodina ze všech nejděsivější, hodina strašidel a kouzel.
Co se to dělo?

Doktor vstal, tázaje se sama sebe, bdí-li, nebo podléhá-li vlivu mučivého snu.

Domnívá se viděti — ne! vidí vskutku — tam ve výši podivné podoby, osvětlené příšerným svitem, jak plynou s jednoho konce obzoru na druhý, stoupají, schylují se, snižují se zároveň s mraky. Jsou to obludy, draci s hadími ohony, obrovští okřídlení oři, mořské potvory, nesmírní upíři, kteří letěli proti němu, jakoby ho chtěli uchopiti do svých spárů nebo shltnouti svými čelistmi.

Zdá se mu, že se všechno hýbe na planině orgalské, skály i stromy, stojící na jejím okraji. A k uchu doléhají mu zcela zřetelné údery, ozývající se v krátkých pomlčkách.

„Zvon... mumlá, „hradní zvon!“

Ano! je to zvon staré kaple a ne zvon kostela vlkáňského, jehož zvuky by byl vítr nesl opačným směrem.

A údery stávají se chvatnějšími . . . Ruka, jež zvon rozhoupává, nezvoní umíráčkem... Ne! je to zvonění na poplach, a vzdychavé údery budí ozvěnu až na hranici sedmihradské.

Slyše tyto žalostné záchvěvy, je doktor Patak jat křečovitou hrůzou, nepřemožitelnou úzkostí, neodolatelným děsem, tak že mu po celém těle naskakuje husí kůže.

I lesník byl vyburcován ze spánku strašnými ranami zvonu. Vzpřímil se, zatím co doktor Patak se sotva držel na nohou.

Nik Dek napíná ucho, a oči snaží se proniknouti čiré temnoty, halící hrad.

„Ten zvon!... Ten zvon!...“ opakuje doktor Patak. „Je to čert, který jím vyzvání!...“

Ubohý doktor, úplně poblázněný, věří rozhodně více než kdy jindy v ďábla!

Lesník, stoje nehnuté, mu ani neodpověděl.

Pojednou rozpoutal se hlučnými vlnami řev, podobný onomu, jež vydávají námořní píšťaly u vjezdu do přístavů. V širokém okruhu jen duní prostor pod ohlušujícím hukotem.

Pak proskočí z ústřední hradní věže mocný jas, z něž tryskají blesky pronikavé, oslepující záře. Jaké ohnisko vydává toto silné světlo, jehož paprsky sunou se dlouhými pruhy po planině orgalské? Z jaké pece srší tento světlorodý pramen, který zdá se zapalovati skály, polévaje je zároveň podivnou zsinalostí?

„Niku ... Niku ...“ volal doktor, „podívej se na mne!... Nejsem-li, stejně jako ty, podoben mrtvole? ..“

Vskutku, lesník i on nabyli mrtvolného vzhledu, měli obličej zsinalý, oči vyhaslé, oční důlky prázdné, tváře zelenavě šedé, vlasy podobné oněm mechům, které dle pověsti vyrůstají na lebkách oběšenců ...

Nik Dek je v úžase nad tím, co vidí i slyší. Doktor Patak, v nejvyšším stupni údesu, má údy skroucené, vlasy zježené, zornice rozšířené, celé tělo stuhlé jako v křeči. „Dýše hrůzu,“ jak praví básník „Kontemplací“, Viktor Hugo.

Sotva minutu trval tento strašlivý úkaz. Pak podivné světlo znenáhla sláblo, řev utichl, a planina orgalská ponořila se opět v ticho a tmu.

Ani jeden, ani druhý nehleděli opět usnouti; oba, doktor,

ztrnulý hrůzou, i lesník, opírající se o kamennou lavici, očekávají ranní úsvit.

O čem uvažoval Nik Dek, byv očitým svědkem zřejmě nadpřirozených úkazů? Nebyly tu příčiny, aby se zvíklal ve svém úmyslu? Bude tvrdošijně pokračovati ve svém odvážném dobrodružství? Řekl ovšem, že vnikne do hradu, že prozkoumá hradní věž... Nebylo však dosti na tom, že se dostal až k nepřekročitelné jeho hradbě, přivodiv na sebe hněv duchů a vyvolav toto vzbouření živlů? Mohl by mu někdo vyčítat, že nedostal slibu, kdyby se. vrátil do vesnice, aniž by provedl až do konce ztřeštěný úmysl, odvážiti se až do ďábelského hradu?

Doktor se pojednou vrhá k němu, chápe ho za ruku, hledí ho odvléci, opakuje tlumeným hlasem:

„Pojď!... Pojď!...“

„Ne!“ odpovídá Nik Dek.

A sám zadržuje doktora Pataka, který po tomto posledním úsilí klesá k zemi.

Konečně minula noc, a duševní stav obou byl takový, že ani lesník, ani doktor nebyli si vědomi doby, jež uplynula do úsvitu. Nezůstala jim v paměti jediná vzpomínka na hodiny, jež předcházely prvému rannímu rozbřesku.

Na východním obzoru, na druhé straně údolí obou Sil objevil se nad temenem Paringu růžový pruh. Lehké bílé obláčky rozptýlily se vysoko po nebi, žíhaném jako srst zebry.

Nik Dek obrátil zraky ke hradu. Viděl, jak se přiosťují znenáhla jeho obrysy, jak věž hradní vystupuje z mlh, které klesaly do průsmyku vlkáňského, jak se kaple, galerie a mezihradbí vynořují z nočních par, a jak se konečně na nárožní baště rýsuje buk, jehož listí se chvěje za ranního vánku.

Nic se nezměnilo na obyčejném vzhledu hradu. Zvon byl nepohnut, stejně jako stará panská korouhvička. Žádný kouř netvořil

nad komíny věže chochol, a zamřížovaná okna její zůstávala tvrdošjně uzavřena.

Nad plochou střechou poletovalo několik ptáků, vyrážejících pronikavý skřek.

Nik Dek zahleděl se směrem k hlavnímu vchodu do hradu. Most, vyzdvížený až k brance, uzavíral tuto mezi dvěma kamennými pilíři, jež zdobil erb baronů Gorců.

Byl lesník přece odhodlán vésti tuto dobrodružnou výpravu až do konce? Ano, a rozhodnutí jeho nebylo ani trochu otřeseno nočními událostmi. Slovo dělá muže, bylo jeho heslem, jak víme. Nezabrání mu vniknouti za zdi hradu ani tajemný hlas, jenž mu výslovně hrozil v šenkovně „u krále Matyáše“, ani nevysvětlitelné zvukové a světelné úkazy, jichž byl svědkem. Stačila by mu hodina k proběhnutí galeriemi a k návštěvě hradní věže, a když by takto splnil svůj slib, vrátil by se do Verstu, kamž by mohl doraziti před polednem.

Co se týče doktora Pataka, byl pouhým nehybným strojem, bez síly k odporu, ba bez vůle vůbec. Šel by, kam by jím kdo strčil. Kdyby padl, nebylo by mu možno povstati. Hrůzy noční přivedly ho k úplné otupělosti, a neříkal tudíž ničeho, když lesník, ukazuje na hrad, mu velel:

„Vzhůru!“

A přec za dne mohl se doktor vrátiti do Verstu, bez obavy, že by zabloudil v lesích Plesských. Ale nechť ho nikdo příliš nechválí za to, že zůstal s Nikem Dekem. Neopustil-li svého soudruha, aby se vrátil do vesnice, bylo to jen proto, že si již nebyl vědom., co dělá, že byl již jen pouhé tělo bez duše. Proto se nijak nevzpíral, když ho lesník vlekl k přednímu hradebnímu úbočí.

Bylo možno vniknouti do hradu jinudy než brankou? Toho bylo především Niku Dekovi rozpoznati.

V mezihradbí nejevila se žádná trhлина, žádný průlom, žádná polozbořenina, kudy by se mohlo vniknouti dovnitř hradeb. Bylo až

ku podivu, že tyto staré zdi byly tak zachovány, — což dlužno as přičísti jejich tloušťce. Vyléztí až k cimbuří, které je věncilo, zdálo se skorem nemožno, jelikož strmělo z příkopu do výše čtyřiceti stop. Podobalo se tedy, že Nik Dek, v okamžiku, kdy se měl již dostati do Karpatského hradu, narazil na nepřekonatelné překážky.

Na štěstí — nebo na neštěstí pro něho — nacházela se nad brankou jakási střílna, či spíše průlom, z něž kdysi, vyčnívala hlaveň tenkého děla. Člověku mrštnému a statnému nebylo by bývalo příliš za těžko vyšvihnouti se k tomuto průlomu, jelikož se mohl k němu vyšplhati po řetězu zdvihacího mostu, visícím až k zemi. Otvor byl s dostatek široký, aby se mohlo jím proléztí, a nebyl-li uvnitř zatarasen mříží, mohlo se Niku Dekovi podařit dlostati se do hradního nádvoří.

Lesník poznal na prvý pohled, že mu nic jiného nezbyvá, a následován jsa polobezvědomým doktorem, jal se slézati po srázném návrší vnějšího příkopu hradebního.

Oba dostali se brzo na dno příkopu, poseté kameny a zarostlé divokým houštím. Nevěděli dobře, kam kladou nohu a nehemží-li se pod travou této vlhké prohlubně na tisíce jedovatých plazů.

Uprostřed příkopu a rovnoběžně s hradbou hloubilo se koryto bývalé strouhy, skorem úplně vyschlé, jež se dalo snadno přeskočiti.

Nik Dek, nepozbyv ničeho ze své tělesné i duševní síly, jednal chladnokrevně, kdežto doktor následoval ho jako stroj, jako zvířátko, tažené na provaze.

Přeskočiv strouhu, šel lesník as dvacet kroků podél základů hradby a zastavil se pod brankou, na místě, kde visel konec řetězu. Pomáhaje si nohama i rukama, mohl snadno vyšplhati se až ke kamenné obrubě, jež vystupovala pod střílnou.

Nik Dek patrně neměl úmyslu nutiti doktora Pataka, aby se pokoušel šplhati za ním. Těžkopádný ten slaboch nebyl by toho nijak dokázal. Zatřásl jím tedy jen prudce, aby mu dal na srozuměnou, že má zůstatí nehnutě na dně příkopu.

Na to jal se Nik Dek lézti vzhůru po řetěze, což bylo hračkou pro jeho horalské svaly.

Když se však Patak viděl sám, vrátilo se mu do jisté míry vědomí jeho stavu. Pochopil, podíval se, viděl společníka svého, jak visí již na dvanáct stop od země, a tu jal se křičeti hlasem, stísněným smrtelnou úzkostí:

„Zadrž... Niku... zadrž!“

Lesník ho ani neposlouchal.

„Vrať se... vrať se... nebo odejdu!“ sténal doktor, kterému se podařilo postavit se na nohy.

„Jdi si!“ odpověděl Nik Dek.

A šplhal se zvolna dále po řetězu zdvihacího mostu.

Doktor Patak chystal se v záchvatu zděšení vylézt po srázném svahu protějščího příkopu, aby se tak dostal až na vrchol planiny orgalské a odtud úprkem mohl běžeti do Verstu...

Ó dive, před nímž zmizely všechny ty, jež rušily mír předešlé noci! — Doktor nemůže se hnouti s místa ... Nohy jeho drží cosi, jakoby je svíraly zuby, kleští... Může je odsunouti od sebe?... Ne!... Jsou pevně přidržovány podpatky i podešvy bot... Což sevřelo doktora pružné péro nějaké pasti?... Je příliš zděšen, než aby mohl rozpoznati?... Zdá se spíše, jakoby ho cosi drželo za cvoky obuvi.

Nechť je tomu jakkoli, ubožák je přimrazen ... Je přikován k půdě... Nemaje již ani síly křičeti, mává jen zoufale rukama... Je to, jakoby se chtěl vyrvati ze svírajícího objetí nějakého draka, jehož tlama se noří z útroh země ...

Zatím se Nik Dek došplhal až k brance a položil ruku na železné kování, do něž byl zapuštěn jeden ze stěžejí zdvihacího mostu.

Výkřik bolesti vydral se mu z hrdla; pak se zvrátil zpátky, jakoby byl zasažen bleskem, svezl se po řetěze, jehož se posledním bezděčným pudem zachytil, a svalil se až na dno příkopu.

„Dobře děl hlas, že se mi stane neštěstí!“ zašeptal, a pozbyl vědomí.

VII.

Jak vyličiti úzkost, v níž tonula vesnice Verst od odchodu mladého lesníka a doktora Pataka? Rostla stále každou hodinou, jež ubíhala a zdála se nekonečnou.

Hospodář Kolc, šenkýř Jonáš, kantor Hermod a několik jiných takřka ani neodcházeli s terasy. Každý chtěl pozorovati vzdálené obrysy hradu a dívati se, neobjeví-li se nad hradní věží kroužící se dým. Ale žádný kouř se neukazoval, — což bylo potvrzeno dalekohledem, jenž bez přestání byl řízen tímto směrem. Věru, dobře byly vynaloženy ony dva zlaté na získání tohoto přístroje! Rychtář, ač byl velice opatrný na groš, nelitoval ani v nejmenším výlohy, učiněné na tak pravém místě.

Když se o půl jedné vrátil ovčák Frik s pastvy, nalehali na něho vsichni otázkami. Ví něco nového, neobyčejného, nadpřirozeného?

Frik odvětil, že prošel údolím valašské Sily, aniž by byl pozoroval cosi podezřelého.

Po obědě, kolem druhé hodiny, zaujal každý zas své pozorovací stanoviště. Nikomu ani nenapadlo, aby zůstal doma a zvláště aby vkročil nohou ke „králi Matyáši“, kde bylo slyšeti výhrůžné hlasy. Že mají zdi uši, to ještě ujde, je to běžné rčení v obyčejné řeči... ale že mají ústa ..

Ctihodnému krčmáři bylo se právem obávati, že jeho hospoda ocitne se v karanténě, a nepřestávalo mu to také dělati starosti. Což bude nucen zavřítí šenk, a vypítí sám své zásoby, v nedostatku hostů? Aby upokojil obyvatelstvo verstské, zahájil rozsáhlé vyšetřování „u krále Matyáše“; prohledal pokoje, dívaje se i pod postele, zobracel kufry i police, vyšetřil dopodrobna kouty i skryše v šenkovně, ve sklepe i na půdě, odkud by byl mohl některý posměváček zosnovati ono mámení. Nic!... Nebylo ničeho ani se strany průčelí, strmícího

nad Nyadem. Okna byla příliš vysoko, než aby bylo možno vyšplhati se až k jejich výklenkům po srázné kolmé zdi, jejíž svah nořil se do dravého proudu bystřiny. Nic plátno! Strach neuvažuje, a uběhne asi hodně času, než denní hosté Jonášovi nabydou opět důvěry k jeho hospodě, pálenice a rakiji.

Hodně času?... Chyba lávky, uvidíme, že se neblahé toto proroctví nevyplní.

A vskutku, následkem velice nepředvídané okolnosti, zahájili vesniční hodnostáři o několik dní později u stolů „krále Matyáše“ opět své denní porady při plných sklenicích.

Ale vraťme se k mladému lesníku a k jeho společníku, doktoru Patakovi.

Jak se pamatujeme, slíbil Nik Dek, opouštěje Verst, zarmoucené. Miriotě, že zbytečně neprodlouží svou návštěvu na Karpatském hradě. Nepřihodí-li se mu neštěstí, nesplní-li se hrozby, vyřknuté proti němu, počítal, že se vrátí v prvních hodinách večerních. Čekali ho tedy, a s jakou netrpělivostí! Mladá dívka, ani její otec, ani učitel, nemohl ovšem tušiti, že obtíže cesty nedovolí lesníku dosáhnouti vrcholu orgalské planiny před soumrakem.

Proto nepokoj, tak již živý za dne, překročil všechny meze, když s věže vlkáňské odbíjela osmá hodina, což bylo zřetelně slyšeti do vesnice Verstu. Co se stalo, že se Nik Dek a doktor neobjevovali po celodenní nepřítomnosti? Nikomu ani nenapadlo jíti domů, dokud by se oba nevrátili. Každým okamžikem se zdálo, že je někdo uvidí vynořovati se ze zátočky cesty do průsmyku.

Hospodář Kolc s dcerou šli až na konec vesnice, na místo, kde pastýř byl postaven na stráž. Několikrát domnívali se viděti, jak se v dáli mezi stromy mihají stíny. Pouhý klam! Průsmyk byl pustý, jako obyčejně, neboť stávalo se zřídka, že by se kdo odvážil za noci přes hranice. A pak to bylo v úterý večer — v den zlých duchů — a v ten den nechodí sedmihradští horalé rádi venku po západu slunce. Nik Dek musel být přímo blázen, že si zvolil podobný den k návštěvě

hradu. Pravda je, že mladý lesník na to ani nepomyslel, ba nikdo vůbec ve vesnici.

A na to si právě vzpomněla Miriota. A jaké se jí to zjevovaly hrozivé obrazy! Sledovala v duchu svého snoubence hodinu za hodinou hustými lesy plesskými po celé cestě vzhůru na planinu orgalskou ... Když nadešla noc, zdálo se jí, že ho vidí za hradbami, jak se snaží uniknouti duchům, strašícím na Karpatském hradě ... Stal se hříčkou jich zlomyslnosti... Obětí jejich pomsty... Je uvězněn na dně nějakého podzemního žaláře ... snad mrtev ...

Ubohá dívka, co by byla dala za to, aby mohla jíti ve stopách Nik Dekových! A ježto to nebylo možno, byla by chtěla alespoň čekat zde na něho po celou noc. Otec ji však přinutil k návratu, a zanechavše tedy na stráži ovčáka, vrátili se oba domů.

Jakmile se Miriota ocitla sama ve svém pokojíčku, propukla v netajený pláč. Milovala z celé duše hodného Nika, láskou tím vděčnější, že si ji mladý lesník nevyhledal za oněch podivných okolností, za jakých se v těchto sedmihradských krajích obyčejně rozhoduje o sňatcích.

Každoročně o svátku sv. Petra odbývá se „trh na nevěsty“. V ten den je dostaveníčko všech mladých dívek župy. Přijíždějí na nejlepších povozech, do nichž jsou zapraženi nejlepší koně; přivázejí si výbavu, to jest šaty, předené, šité i vyšívané vlastnoručně, a uzavřené v pestře malovaných truhlách; provází je celá rodina, přítelkyně i susedky. A pak přicházejí mladíci, odění v nejlepší oblek, opásaní hedvábnými šerpami. Vykračují si po tržišti jako pávi; vybírají si dívku, která se jim líbí; odevzdají jí prsten a šátek na znamení zasnoubení, a svatba slaví se pak do roka.

Nik Dek nesetkal se s Miriotou na žádném z těchto trhů. Jejich milostný poměr nepovstal náhodou. Oba znali se od dětství a milovali se, jakmile dospěli věku lásky. Mladý lesník nešel si do hluku tržiště hledati tu, jež měla býti jeho manželkou, a Miriota mu byla za to vděčna. Ach! proč jen byl Nik Dek tak odhodlané, nepovolné

povahy, proč chtěl tak tvrdošijně dostáti neopatrnému slibu! A přec ji miloval upřímně, a ona neměla s dostatek moci, aby ho odvrátila od cesty na prokletý hrad!

Jakou to noc strávila Miriota v úzkosti a pláči! Nechtěla ani ulehnutí. Když tak vyhlížela z okna, upírajíc oči na cestu do kopce, zdálo se jí, že slyší šeptati jakýsi hlas:

„Nik Dek nedbal hrozeb!... Miriota nemá již snoubence!“

Byl to klam jejich pomatených smyslů. Žádný hlas neozýval se noční tišinou. Nevysvětlitelný úkaz ze šenkovny „U krále Matyáše“ neopakoval se v domě hospodáře Kolce.

Ráno byli všichni obyvatelé Verstu již od úsvitu na nohou. Od terasy až k zátočce průsmyku chodili jedni cestou nahoru, druzí dolů, — jedni, aby zvěděli nové zprávy, druzí, aby je podávali. Ovčák Frik pustil prý se dále, na dobrou míli od vesnice, ne však lesy plesskými, nýbrž podél jejich okraje, a to prý ne bez příčiny.

Bylo třeba ho vyčkat, a aby se jim od něho dostalo dříve zpráv, odebrali se hospodář Kolc, Miriota a Jonáš až na konec vesnice.

Asi za půl hodiny objevil se Frik nahoře na cestu ve vzdálenosti asi sto kroků.

Ježto se nezdál míti na spěch, vykládáno to za špatné znamení.

„Nuže, Friku, co víš? ... Co jsi vyzvěděl? ...“ ptal se ho hospodář Kolc, jakmile se ovčák k nim přiblížil.

„Nic jsem neviděl... nic nevím!“ odpovídal Frik.

„Nic!“ šeptala dívka a oči se jí zalily slzami.

„Časně ráno,“ pokračoval ovčák, „zpozoroval jsem dva muže as na míli odtud. Myslel jsem zprvu, že to je Nik Dek, provázený doktorem ... ale nebyl to on!“

„Víš, kdo jsou oni muži?“ ptal se Jonáš.

„Dva cizí cestující, kteří právě přešli valašskou hranici.“

„Mluvil jsi s nimi?“

„Ano.“

„Jdou sem dolů k vesnici?“

„Ne ubírají se směrem k Řetězatu, jehož vrcholu chtějí dostoupiti.“

„Jsou to tedy turisté?“

„Vypadají tak, hospodáři.“

„A když šli v noci průsmykem vlkáňským, neviděli nic kolem hradu? ...“

„Ne ... jelikož byli ještě na druhé straně hranice,“ odpovídal Frik.

„Nemáš tedy žádných zpráv o Niku Dekovi?“

„Žádných.“

„Můj bože!...“ vzdychla si ubohá Miriota.

„Můžete se ostatně v několika dnech zeptati cestujících samotných,“ dodal Frik, „neboť mají v úmyslu zastaviti se ve Verstu, než se vrátí do Kluže.“

„Jen aby jim nikdo nic špatného neřekl o mé hospodě!“ myslil si bezútešný Jonáš. „Snad by se pak u mně ani nechťeli ubytovat!“

Již po třicet šest hodin byl výtečný hostinský zaujat starostí, že se přišťe žádný cestující neodváží jísti neb spáti „U krále Matyáše“.

Celkem neobjasnily tyto otázky a odpovědi, vyměněné mezi ovčákem a jeho pánem nikterak situaci. A jelikož se ani mladý lesník, ani doktor Patak nevrátili do osmé hodiny ranní, bylo lze doufati, že se vůbec kdy vrátí? ... Neblížit se nikdo beztrestně ke Karpatskému hradu!

Znavena dojmy bezesné noci, neměla Miriota již síly udržeti se na nohou. Všecka jsouc bez sebe, jedva se vlekla. Otec musel ji odvésti domu. Zde vypukly znovu její slzy... Volala srdcervoucím hlasem Nika ... Chtěla jíti za ním... Bylo to k pláči, a byla obava, aby se nerozstonala.

Bylo však neodkladně nutno usnésti se na něčem. Bylo nutno bez meškání jíti na pomoc lesníku i doktorovi. Záleželo málo na tom, že to znamená vydati se v nebezpečí pomsty oněch lidských či jakých bytostí, jež obsadily hrad. Hlavní věcí bylo zvědět, co se stalo

s Nikem Dekem a doktorem. Povinnost ta ukládala se stejně jeho přátelům jako ostatním obyvatelům vesnice. Nejstatečnější nesmí se zdráhat vydati se do lesů plesských a dostoupiti až ke Karpatskému hradu.

Po tomto rozhodnutí a po mnohém jednání a rokování sešli se nejstatečnější, počtem tří mužův. Byli to hospodář Kolc, ovčák Frik a šenkýř Jonáš — nikdo jiný. Kantora Hermoda přepadly pojednou revmatické bolesti v noze a musel se natáhnouti v učebně své školy na dvě židle.

O deváté hodině dali se hospodář Kolc a jeho soudruzi, z opatrnosti dobře vyzbrojení, na cestu vlkáňským průsmykem. Na místě, kde Nik Dek sešel se silnice, opustili ji rovněž, aby vnikli do hustiny lesa.

Říkali si, ne bez důvodu, že jsou-li mladý lesník a doktor na zpáteční cestě do vesnice, půjdou opět touže cestou plesskými lesy. Bylo by tudíž snadno poznati jejich stopy, což se také stalo, jakmile všichni tři překročili okraj lesa.

Opustíme je, abychom pověděli, jaký převrat nastal ve Verstu, jakmile zmizeli s očí. Zdálo-li se zprvu nevyhnutelným, aby se lidé dobré vůle vybrali za Nikem Dekem a Patakem, pokládalo se to teď, když odešli, za nevýslovnou neopatrnost. Krásný výsledek, bude-li první katastrofa rozmnožena ještě o druhou! Nikdo nepochyboval, že se lesník i doktor stali obětí svého odvážného pokusu, a k čemu se tedy měli hospodář Kolc, Frik i Jonáš vydávati v nebezpečí státi se obětí své ochoty? Bylo by pěkné, aby mladá dívka měla oplakávati otce stejně jako snoubence, a přátelé pastýřovi i šenkýřovi měli si vycítati jejich zkázu!

Hoře ve Verstu bylo všeobecné, a nebylo pomyšlení, že by tak hned pominulo. I když by se připustilo, že se jim nestane neštěstí, nemohlo se počítati na návrat hospodáře Kolce a obou jeho soudruhů, dokud noc nezahalí okolní vrcholky.

Jaké bylo tudíž překvapení, když byli spatřeni kolem druhé

hodiny odpolední v dáli na cestě! S jakým spěchem běžela jim vstříc Miriota, kterou o tom ihned zpravili!

Nebyli tři, nýbrž čtyři a ukázalo se, že čtvrtým je doktor.

„Niku ... můj ubohý Niku!...“ vzkřikla dívka. „Což tu není Nik? ...“

Ba ano... Byl tu Nik Dek, natažený na nosítkách z větví, jež s námahou nesli Jonáš a ovčák.

Miriota vrhla se k ženichu, sklonila se nad ním, sevřela ho v náruč.

„Je mrtev...“ volala, „je mrtev!“

„Ne... není mrtev,“ odpověděl doktor Patak, „ale zasloužil by to... a já s ním!“

Mladý lesník byl vskutku jen v bezvědomí. Údy měl ztuhlé, obličej bezkrevný a jen slabý oddech mu zdvihal prsa. Jestliže doktorova tvář nebyla tak bezbarvá jako tvář jeho společníka, bylo to tím, že mu cesta pěšky vrátila obvyklou jeho barvu červené cihly.

Něžný a srdcervoucí hlas Miriotin neměl moci vytrhnouti Nika Deka z malátnosti, již byl zachvácen. Nepromluvil ani slůvka, když ho donesli do vesnice a uložili v pokojíku hospodáře Kolce. Zde teprve za chvíli otevřel oči, a spatřiv dívku, klonící se nad jeho lůžkem, pousmál se slabě; když však se pokoušel povstati, nemohl sebou ani hnouti. Měl polovici těla ochrnutou, jakoby byl býval raněn mrtvicí. Chtěje však přece upokojiti Miriotu, řekl jí, ač velice sesláblým hlasem:

„Nic to nebude... nic to nebude!“

„Niku... můj ubohý Niku!“ opakovala dívka.

„Je to jen trochu únavy, drahá Mirioto, a trochu rozčilení... Přejde to brzo ... při tvé péči.“

Ale nemocnému bylo třeba klidu a odpočinku. Hospodář Kolc vyšel proto ze světnice, zanechav Miriotu u mladého lesníka, který si nemohl přát bedlivější ošetřovatelky, a záhy také se utišil a sedřiml.

Zatím vyprávěl šenkýř Jonáši četnému posluchačstvu a silným hlasem, aby ho všichni dobře slyšeli, co se dělo od jejich odchodu.

Našedše pod stromy stezku, kterou si prosekali Nik Dek a doktor, dali se hospodář Kolc, ovčák i on směrem ke Karpatskému hradu. Slézali již dvě hodiny úbočí Plesy, a kraj lesa byl již sotva na půl míle vzdálen, když se před nimi objevili dva muži. Byli to doktor a lesník; prvému vypovídaly již nohy službu, druhý úplně vysílen klesl právě u paty stromu.

Běželi k doktorovi, vyptávali se ho, nemohli však z něho dostat slova, neboť byl příliš ztupělý, než aby mohl odpovídati. Zhotovili nosítka z větví, položili na ně Nika Deka a pomohli Patakovi opět na nohy. Vše to bylo dílem takřka okamžiku. Na to se hospodář Kolc a ovčák dali s nosítky na cestu do Verstu. Občas některého vystrídala Jonáš.

Proč byl Nik Dek v takovém stavu, a prozkoumal-li zříceniny hradu, nedovedl hospodský říci, ani hospodář Kolc, ba ani ovčák Frik, jelikož se doktor dosud tak nevzpamatoval, aby mohl ukójiti jejich zvědavost.

A nemluvil-li Patak doposud, bylo nutno, aby mluvil nyní. U čerta! vždyť byl v bezpečí ve vesnici, obklopen přáteli, mezi svými klienty!... Nebylo se mu již báti oněch bytostí!... I kdyby mu snad byly vynutily přísahu, aby mlčel a nic nepovídal o tom, co viděl na Karpatském hradě, velel mu teď veřejný zájem, aby zrušil svou přísahu.

„Nuže, vzpamatujte se, doktore,“ řekl mu hospodář Kolc, „a sbírejte svou paměť!“

„Chcete ... abych mluvil..“

„Poručím vám to, jménem obyvatel Verstu a v zájmu bezpečnosti vesnice!“

Rádná sklenka rakije, přinesená Jonášem, způsobila, že se doktorovi vrátila řeč, a jal se tedy vyprávěti přerývanými větami asi takto:

„Vyšli isme oba na cestu ... Nik a já ... Blázni ... blázni... Bylo třeba skorem celého dne, než jsme prošli prokletými lesy... Teprve večer dostali jsme se před hrad... Třesu se dosud... budu se třásti při vzpomínce na to po celý život! ... Nik tam chtěl vniknouti... Ano! chtěl strávit noc v hradní věži... tolik jako v ložnici Belzebubově! ..

Doktor Patak mluvil to tak hrobovým hlasem, že se všichni chvěli, jen poslouchající ho.

„Nepřivolil jsem k tomu ..pokračoval, „ne .. nepřivolil!... A co by se as bylo stalo ... kdybych byl povolil přání Nika Deky? ... Vlasy mi vstávají na hlavě, pomyslí-li na to!“

A zježily-li se doktorovi vlasy na lebce, bylo to tím, že si do nich bezděčně vjel rukou.

„Nik rozhodl se tedy, že bude nocovati na planině orgalské ... Jaká to noc ... přátelé, jaká to noc!... Zkuste odpočívat, když vám duchové nedovolí zdřímnout ani na hodinku ... Ohniví netvoři objevili se pojednou v oblacích, skuteční draci!... Ženou se na planinu, aby nás pohltili..“

Zraky všech obrátily se k obloze, neženou-li se po ní tryskem strašidla.

„A za chvíli na to,“ pokračoval doktor, „začne vyzváněti zvon v kapli!“

Všechny uši napínaly se k obzoru, a mnohý domníval se slyšeti vzdálené zvonění; takovým dojmem působilo vypravování doktorovo na posluchače.

„Pojednou,“ zvolal, „naplní se prostor strašlivým jekem... nebo spíše řevem divokých šelem ... Z oken hradní věže proskočí záře ... Pekelný plamen osvítl celou planinu až k jedlovému lesu ... Podíváme se s Nikem Dekem na sebe... Ah! strašlivé vidění!... Jsme podobni dvěma mrtvolám... mrtvolám, šklebícím se na sebe v příšerném tom svitu!...“

A při pohledu na doktora Pataka s jeho křečovitě staženou tváří

a vytřeštěnýma očima, byla vskutku na místě otázka, nevrátil-li se s onoho světa, kam již poslal slušný počet svých bližních!

Bylo třeba dopřát mu oddechu, an by byl jinak nemohl pokračovati ve svém vypravování. Stálo to Jonáše druhou sklenku rakije, která, jak se zdálo, vrátila bývalému opatrovníku část rozumu, o který ho připravili duchové.

„Ale povězte přec, co se stalo ubohému Niku Dekovi?“ ptal se hospodář Kolc.

A ne bez příčiny přikládal sudí velikou důležitost odpovědi doktorově, neboť byl to mladý lesník, ke kterému se výslovně obracel hlas duchů v šenkovně „U krále Matyáše“.

„Zůstalo mi toto v paměti“, odpovídal doktor: „Nastal den... Prosil jsem Nika Deka, aby se zřekl svých plánů ... Ale znáte ho ... nelze ničeho svést s podobným tvrdohlavcem ... Sestoupil do příkopu.. a byl jsem nucen jíti s ním, neboť mne vlekl s sebou... Nevěděl jsem ostatně již ani, co dělám... Nik přiblížil se až pod branku... Chopil se řetězu zdvihacího mostu a šplhal se po něm po vnější hradební zdi.. V tom okamžiku uvědomil jsem si situaci... Byl ještě čas zadržeti odvážlivce... či spíše bych řekl rouhače!... Poručím mu naposledy, aby slezl, aby se vrátil se mnou do Verstu... „Ne!“ volá na mne... Chci utéci... ano ... přátelé... přiznávám se... chtěl jsem utéci, a není mezi vámi žádný, který by na mém místě nebyl měl tutéž myšlenku!... Ale marně hledím se odtrhnouti od země ... Mám nohy přibity ... přišroubovány ... zakořeněny v půdu ... Snažím se je odtrhnouti... nemohu ... Pokouším se vzepřít! se ... marno.“

A doktor Patak napodobil zoufalé pohyby člověka, chyceného za nohy, jsa při tom podoben lišce, která se nechala lapit! do želez.

Jal se pak vyprávěti dále:

„V tom okamžiku rozlehl se výkřik... a jaký výkřik!... Nik Dek to vzkřikl... Ruce jeho pustily se řetězu, jež svíraly, a on padá na dno příkopu, jakoby zasažen neviditelnou rukou!“

Doktor vyprávěl vše dojista tak, jak se to v pravdě sběhlo, a obraznost jeho, jakkoli pobouřena, nepřidala k tomu ničeho. Vylíčil divý, jichž jevištěm byla za předešlé noci planina orgalská, tak, jak se vsutku dály.

Po pádu Nik Dekově stalo se toto: Lesník omdlel a doktor Patak není s to mu spěchati k pomoci, neboť boty jeho jsou přibity k zemi a nemůže z nich vytáhnout naběhlé nohy... Pojednou jakoby rázem mizí neviditelná síla, ho svírající... Má nohy volny ... Spěchá k svému druhu, a — což je u něho znamenitý čin zmužilosti — omývá obličej Nik Dekův šátkem, jež byl smočil ve vodě strouhy... Lesník nabývá vědomí, ale levá ruka a celá strana těla jsou bez vlády po onom strašlivém úderu, jímž byl zasažen... S pomocí doktorovou podaří se mu však přece povstati, vystoupiti po svahu příkopu a dostati se na planinu...

Dá se pak na cestu k vesnici... Ale po hodině chůze jsou jeho bolesti v rameni a boku tak prudký, že se musí zastaviti.. V okamžiku, kdy doktor chystal se již, aby šel vyhledati pomoc do Verstu, objevují se právě vhod hospodář Kolc, Jonáš a Frik.

Na dotazy, bylo-li lesníkovi těžce ublíženo, vyslovoval se doktor Patak vyhýbavě, ač obyčejně jevil vzácnou jistotu, jednalo-li se o nějaký lékařský případ.

„Je-li kdo nemocen přirozenou nemocí“, odpovídal jen kantorským tónem, „je to již na pováženou! Ale jedná-li se o nemoc nadpřirozenou, kterou vám čert poslal do těla, je to zas jen čert, který ji může vyléčiti!“

Nebylo-li rozpoznání nemoci, nebyl tento úsudek o jejím průběhu uspokojující pro Nika Deka. Na štěstí nebyla tato slova žádným evangeliem, a kolik lékařů lepších než doktor Patak, myšlilo se od dob Hippokratových a Galienových a myšlí se denně! Lesník byl zdravý mladík: při jeho statné tělesné soustavě mohlo se doufati, že vyvázne — i bez jakéhokoli ďábelského zakročení — a zvláště

74 Hrad v Karpatech

za podmínky, že nebude příliš přesně sledovati předpisy bývalého karanténního opatrovníka.

VIII.

Takovéto události nemohly ovšem utišiti hrůzu obyvatel verstských. Nebylo již nyní pochyby; nebyly to plané hrozby, jež „z úst stínu“, jak by řekl básník, zaslechli hosté „U krále Matyáše“. Nik Dek, raněný tak nevysvětlitelným způsobem, byl potrestán za svou neposlušnost i smělost. Nebyla to výstraha pro všechny, kdo by se chtěli pokusiti, aby následovali jeho příkladu? Z žalostného tohoto pokusu vyplýval zřejmý zákaz, aby nikdo nehleděl vniknouti do Karpatského hradu. Kdo by se o to pokusil, dával by v sázku život. Bylo jisto, že kdyby se bylo lesníku podařilo dostat se za hradbu, nebyl by se jaktěživ již objevil ve vesnici.

Rozumí se, že ve Verstu i ve Vlkáni, ba v celém údolí obou Sil panovalo zděšení větší než kdy jindy. Mluvílo se dokonce i o vystěhování se ze země. Několik cikánských rodin raději odtáhlo, než by se byly zdržovaly v blízkosti hradu. Teď, kdy sloužil za útulek bytostem nadpřirozeným a zlým, přesahovalo to již míru všeho, co mohlo snést veřejné smýšlení. Zbývalo jen odejiti do některé jiné končiny župy, leda že by se maďarská vláda uvolila zbořiti toto nepřístupné hnízdo. Ale bude lze Karpatský hrad rozbořiti obyčejnými prostředky, jimiž vládnou lidé?

V prvním týdnu června neodvažoval se nikdo z vesnice, ani proto, aby se zabýval polními pracemi. Což nemohlo nejmenší kopnutí rýčem vyvolati zjevení nějakého přízraku, skrytého v hlubinách země? ... Což by nevzlétly zpod radlice pluhu, ryjícího brázdu, hejna staffů nebo stryg? ... Nevyrostly by klasy ďábelské na místě, kde by se zašilo zrno obilné?

„Což by se jistě stalo!“ řekl ovčák Frik přísvedčivě.

A sám se chránil zabrousiti se svými berany na pastviny podél Sily.

Ve vesnici vládla tedy hrůza. Polní práce byla úplně opuštěna. Každý byl doma za zavřenými dveřmi i okny. Hospodář Kolc nevěděl si rady, jak by u své čeládky povzbudil důvěru, které se ostatně nedostávalo i jemu samotnému. Jediným prostředkem bylo rozhodně jít do Karlovic a žádat o úřední zakročení.

A což kouř? objevoval se dosud nad komínem hradní věže?... Ano, pomocí dalekohledu bylo ho možno několikrát spatřit mezi parami, jež se vznášely nad planinou orgalskou.

A nenabývaly-li za noci mraky nad hradem rudého zabarvení, podobného odlesku požáru?.. Ano, a zdálo se, jakoby se nad ním točily ohnivé kruhy.

A onen řev, který tolik poděsil doktora Pataka, nerozléhal-li se horami plesskými k veliké hrůze obyvatel Verstu?... Ano, anebo alespoň, vzdor vzdálenosti, donášely sem jihozápadní větry hrozivé mručení, jež opakovala ozvěna průsmyku.

Mohlo se věru říci dle chování těchto poblázněných lidí, že se půda chvěje podzemními otřesy, jakoby se v horském řetězu Karpat byla roznítla některá vyhaslá sopka. Ale snad byla hodná část toho, co se Veršťané domnívali viděti, slyšeti a pociťovati, přemrštěna. Nechť je tomu jakkoli, dlužno uznati, že se tu jednalo o zřejmá, dotýkatelná fakta a že nebylo déle možno žíti v kraji, kde se cos takového kuje.

Rozumí se, že hospoda „u krále Matyáše“ zůstávala pusta. Lazaret v době epidemie nebyl by mohl býti opuštěnější. Nikdo neměl odvahy překročiti její práh, a Jonáš uvažoval, nebude-li mu nedostatkem hostů vzdáti se obchodu, když tu příchod dvou cestujících změnil celý stav věcí.

Dne 9. června, večer o 8. hodině stiskl kdosi kliku zvenčí u dveří; ale dvěře nepovolily, ježto byly zevnitř zavřeny na závoru.

Jonáš, který byl již ve své komůrce, spěšně slezl. K naději, již pociťoval, že bude míti hosta, družila se obava, aby tento host nebyl

nějaké hrozné strašidlo, kterému by ani dost spěšně nemohl odepřítí večere a noclehu.

Jonáš jal se tedy opatrně vyjednávatí skrze dvěře, aniž by je otevřel.

„Kdo je?“ ptal se.

„Dva cestující.“

„Živí? ...“

„Docela živí.“

„Dooopravdy? ..“

„Tak živí, jak jen možno být, pane hospodský, ale kteří jistě zemrou hladem, necháte-li je tak krutě státí venku.“

Jonáš odhodlal se tedy odstrčítí závory, a dva muži překročili práh šenkovny.

Sotva vešli, žádali hned každý pro sebe pokoj, majíce v úmyslu zdržeti se ve Verstu čtyřiadvacet hodin.

Při svitu své lampy prohlížel si Jonáš velice pozorně nově příchozí, a nabyt jistoty, že má opravdu co číniti s lidskými bytostmi. Jaké štěstí pro „krále Matyáše“!

Mladší z cestovatelů zdál se býti as dvaatřicetiletý. Štíhlá velká postava, uslechtilá krásná tvář, černé oči, tmavě kaštanové vlasy, hnědý vous, elegantně přistřižený, výraz obličejje poněkud smutný, ale hrdý, vše to označovalo šlechtice, a tak dobrý pozorovatel jako šenkýř Jonáš nemohl se v tom mýlití.

Ostatně potvrdil to mladý muž sám, když se ho Jonáš ptal, jakými jmény má zapsati oba cizince:

„Hrabě František z Téleku“, odpověděl, „a jeho voják Rocko.“

„Odkud? ...“

„Z Krajové.“

Krajová je jedním z hlavních měst království rumunského, jež hraničí se Sedmihradskem jižním pásmem Karpat. František z Teléku byl tedy Rumun, — což poznal Jonáš na prvý pohled.

Rocko byl asi čtyřicátník, velký, statný, s mohutnými kníry

a hustým ježatým vlasem, měl vzezření úplně vojenské. Měl i vojenskou torbu, utaženou na zádech řemeny a dosti veliký tlumok, jež držel v ruce.

Byla to veškerá zavazadla mladého hraběte, který cestoval jako turista ponejvíce pěšky. Bylo to zřejmo i z jeho obleku, pláště stočeného přes prsa, vlněné čepice na spuštění přes uši, krátké vlněné bluzy, stažené pásem, za nímž visela kožená pochva valašského nože, a kamaš. těsně přilehajících k volným střevícům s tlustými podešvy.

Oba cestující byli ti, které asi před desíti dny potkal ovčák Frik na cestě k průsmyku, když se ubírali k Retězatu. Procestovavše kraj až ke hranicím Maruše a vystoupivše na horu, chtěli si trochu odpočinouti ve vesnici Verstu, aby se pak vydali do údolí obou Sil.

„Máte nějaké pokoje pro nás?“ ptal se František z Téleku.

„Dva ... tři... čtyři... kolik je libo panu hraběti“, odpovídal Jonáš.

„Dva stačí“, pravil Rocko; „jen když budou vedle sebe.“

„Líbí se tyto?“ ptal se Jonáš, otvíraje dvoje dveře v pozadí šenkovny.

„Úplně“, odvětil František z Téleku.

Bylo zřejmo, že se Jonáši nebylo čeho obávat od nových jeho hostů. Nebyly to bytosti nadpřirozené, žádní duchové, kteří by na se vzali lidský vzhled. Ne! tento šlechtic představil se jako jedna z urozených osobností, jež vždy je ctí přívítati hostinskému. Snad tato šťastná okolnost získá zase oblibu „králi Matyáši“.

„Jak je daleko odtud do Kluže?“ ptal se mladý hrabě.

„Asi padesát mil, jde-li se po silnici přes Petroseny a Karlovice“, odvětil Jonáš.

„Je to namáhavý pochod?“

„Velmi namáhavý pro chodce a smím-li si dovoliti připomenouti panu hraběti, je mu asi třeba odpočinku několika dní...“

„Dostaneme večeři?“ ptal se František z Téleku, přerušiv hostinského.

„Račte míti půl hodinky strpení, a budu míti čest nabídnouti panu hraběti občerstvení, jeho důstojné...“

„Chléb, víno, vejce a studené maso nám stačí dnes večer.“

„K službám.“

„Ale co nejdříve!“

„Okamžitě.“

A Jonáš chystal se již odběhnouti do kuchyně, když ho zastavila nová otázka.

„Nezdá se, že bývá ve vaší hospodě mnoho lidu...“ pravil František z Téleku.

„Opravdu... v té chvíli tu není nikoho, pane hrabě.“

„Což to není hodina, kdy si venkované přicházejí vypít sklenku a vykourit dýmku?“

„Hodina ta již minula... pane hrabě... ve vesnici Verstu chodí se spát se slepicemi.“

Nikdy by nebyl pověděl, proč „u krále Matyáše“ není jediného hosta.

„Což nemá vaše ves aspoň čtyři sta neb pět set obyvatel?“

„Tak asi, pane hrabě.“

„A přec jsme nepotkali živé duše, jdouce po návsi...“

„To... že je dnes... sobota... večer před nedělí...“

Na štěstí se již František z Téleku nevyptával. a Jonáš nevěděl již, co by mu odpověděl. Za nic na světě nebyl by se odhodlal k přiznání, jak se věci mají. Cizinci zvědí to tak dost záhy, a kdož ví, nespěchali-li by z vesnice, tak právem podezřelí!

„Jen aby hlas nezačal znovu klábosit, až zasednou k večeři!“ myslil si Jonáš, prostíraje na stůl uprostřed šenkovny.

Za malou chvíli byla již velice prostá večeře, kterou si poručil mladý hrabě, na stole, pokrytém čistě bílým ubrusem. František z Téleku sedl si za stůl a Rocko naproti němu, jak to měli ve zvyku na

cestách. Oba jedli s velikou chutí; po skončené večeři uchýlil se pak každý do svého pokojíku.

Jelikož mladý hrabě a Rocko vyměnili během večeře sotva deset slov, nemohl se Jonáš — k velké své nelibosti — nijak vmísiti do jejich hovoru. František z Téleku zdál se ostatně být málo sdílným. Co se týče Rocka, poznal hospodský záhy, že nebylo možno vyzvědět od něho ničeho, co se týkalo rodiny jeho pána.

Jonáši bylo tedy spokojiti se přáním dobré noci hostům. Ale nežli se odebral do své komůrky pod střechou, proletěl pohledem celou šenkovnu, naslouchaje neklidným uchem nejmenšímu hluku uvnitř i venku, a mružel si:

„Jen aby je ten ohavný hlas nevyrušil ze spánku!“

Noc minula klidně.

Nazítří, sotva že se rozednilo, rozletěla se novina, že ke „králi Matyáši“ zavítali dva cestující, a houf vesničanů seběhl se před hospodu.

František z Téleku a Rocko, unavení po včerejším výletu, dosud spali. Nedalo se očekávat, že by měli v úmyslu vstáti před sedmou hodinou.

Zvědavci byli proto velice netrpěliví, ač neměli tolik odvahy, aby vešli do šenkovny, dokud cestující nevyšli ze svých pokojů.

Nepřihodilo se jim nic zlého. Bylo lze viděti je chodili sem tam po hospodě. Pak zasedli k snídani. To bylo docela uspokojivé.

Ostatně i Jonáš, stoje na prahu, usmíval se líbezně a zval staré své hosty, aby mu opět věnovali důvěru. Vždyť cestovatel, který poctil „krále Matyáše“ svou přítomností, byl šlechtic — rumunský člechtic, prosím, a to z jedné z nejstarších šlechtických rodin rumunských — a čeho se tedy mohl kdo báti v tak urozené společnosti?

Zkrátka, podařilo se mu, že hospodář Kolc, maje za svou povinnost předcházeti dobrým příkladem, dostavil se ze slušnosti.

Kolem deváté hodiny vešel sudí, poněkud váhavě. Skorem hned

za ním následoval kantor Hermod, as tři neb čtyři bývalí hosté a pastýř

Frik. Doktora Pataka nebylo možno pohnouti, aby je následoval.

„Nevkročím nohou k Jonášovi,“ odpověděl, „i kdyby mi za to zaplatil desítku!“

Třeba zde učiniti poznámku, která není bez jisté důležitosti: svolil-li hospodář Kolc vrátiti se ke „králi Matyáši“, nebylo to jen proto, aby ukojil pocit zvědavosti, nebo že si přál seznámiti se s hrabětem Františkem z Téleku. Ne! V jeho rozhodnutí hrála značnou úlohu ziskuchtivost.

Jakožto cestovatel byl mladý hrabě povinen zaplatiti cestovní poplatek za svého sluhu i za sebe. A jak se pamatujeme, šly tyto poplatky přímo do kapsy prvního versterského úředníka.

Sudí přišel mu tedy velice vybranými slovy připomenouti svou pohledávku, a František z Téleku, ač poněkud překvapen touto žádostí, ochotně jí vyhověl.

Nabídl i hospodáři Kolcovi a kantorovi, aby si přisedli k jeho stolu, což tito přijali, nemohouce odepřít tak zdvořile vyslovenému pozvání.

Jonáš spěšně posloužil různými nápoji, nejlepšími, jež choval jeho sklep. Několik sousedů versterských požádalo rovněž, aby jim nalil na účet. A tak byla naděje, že bývalá družina hostů, na okamžik rozptýlená, najde zase cestu ke „králi Matyáši“.

Zaplativ cestovní poplatek, přál si František z Téleku věděti, vynáší-li hodně.

„Ne tolik, jak bychom si přáli, pane hrabě,“ odpověděl hospodář Kolc.

„Což navštěvují cizinci tak zřídka tuto část Sedmihradska?“

„Opravdu velice zřídka,“ odvětil sudí, „a přec kraj zaslouží být prozkoumán.“

„Jsem téhož náhledu,“ pravil mladý hrabě. „Co jsem viděl, zdá

se mi být hodno, aby upoutalo pozornost cestovatelů. S vrcholku Řetězatu obdivoval jsem se velice pohledu na údolí Sily, na osady, jež je viděti na východě, a na okruh hor, jež vzadu uzavírá pásmo Karpat.“

„Je to opravdu velice krásné, pane hrabě, velice krásné,“ odpovídal kantor Hermod, „a k dokončení vašeho výletu doporučoval bych vám vystoupiti na Paring.“

„Obávám se, že nebudu míti potřebného času,“ odvětil František z Téleku.

„Stačil by k tomu den.“

„Ovšem, ale jdu do Kralovic a chci zítra odtud vyjít.“

„Jak!... pan hrabě by nás chtěl tak brzo opustiti?“ pravil Jonáš, tvář se co nejlíbezněji.

Nebyl by se věru hněval, kdyby oba hosté byli prodloužili svůj pobyt „u krále Matyáše“.

„Musím,“ řekl hrabě z Téleku. „Ostatně, co bych z toho měl, kdybych se zdržoval ve Verstu? ...“

„Věřte, že naše vesnice stojí za to, aby se v ní na čas zastavil turista!“ podotkl hospodář Kolc.

„A přec se zdá být málo navštěvována,“ odvětil mladý hrabě, „patrně proto, že v Jejím okolí není nic zvláštního ...“

„Ovšem, nic zvláštního...“ řekl sudí, mysle na hrad.

„Ne ... nic zvláštního ...“ opakoval kantor.

„Oh!... Oh!...“ zvolal ovčák Frik, kterému bezděky vyklouzl tento výkřik.

Jakými pohledy změřili ho hospodář Kolc a ostatní — a zvláště hospodský! Což bylo nutno zasvěcovati každého cizince v tajemství krajiny? Zjeviti mu, co se dalo na planině orgalské, upozorniti ho na hrad Karpatský, bylo totéž, jako chtít ho poděsit a pobídnout, aby opustil vesnici! A který cestující by budoucně chtěl se ubírat cestou průsmykem vlkáňským, aby se dostal do Sedmihradska?

Věru, pastýř nejevil více rozumu než poslední jeho beran.

„Mlč přec, hlupáku, mlč!“ napomínal ho polohlasem hospodář Kolc.

Ale zvědavost mladého hraběte byla již vzbuzena, a on obrátil se přímo ke Frikovi s otázkou, co znamenaly jeho výkřiky oh! oh!

Ovčák nebyl z těch ,kteří se lekají, a snad si i myslel, že František z Téleku mohl by dáti nějakou dobrou radu, z níž by měla prospěch celá vesnice.

„Zvolal jsem: Oh!... Oh!... milostpane hrabě,“ odvětil, „a nezapírám toho nikterak.“

„Je tedy v okolí Verstu nějaký div k vidění?“ ptal se mladý hrabě.

„Nějaký div ...“ opakoval hospodář Kolc.

„Ne!... ne!...“ volali přítomní.

A lekali se již myšlenky, že by nový pokus vniknouti do hradu mohl přivoditi nová neštěstí.

František z Téleku hleděl ne bez údivu na tyto dobré lidi, jejichž obličejové zděšení různým, ale velice významným způsobem.

„Co je to tedy?...“ ptal se.

„Co je to, milostpane?“ ozval se Rocko. „Zdá se, že se tu jedná o Karpatský hrad.“

„Karpatský hrad? ...“

„Ano!... to jméno mi ovčák právě šeptal do ucha.“

A Rocko ukazoval při těch slovech na Frika, jenž kýval hlavou, ač se neodvažoval pohleděti na sudího.

Teď byla již učiněna trhlinka do zdi soukromého života pověřivé vesnice, a celá její historie provalila se teď touto trhlinkou.

Hospodář Kolc ujal se nám slova, a chtěje mladému hraběti objasnit celý stav věci, vyprávěl mu vše, co se týkalo Karpatského hradu.

František z Téleku nemohl ovšem zatajiti úžas, jenž se ho zmocnil při tomto vypravování, ani myšlenky, jež v něm vzbudilo. Jakkoli jen prostředně vzdělán ve věcech vědy, po příkladu mladých šlechticů, žijících ve svých hradech na valašském venkově, byl přec

člověkem zdravého smyslu. Věřil proto málo v strašidelné zjevy a posmíval se rád pověstem o nich. Že v hradě straší duchové, to ovšem popudilo jeho nevěru. Dle jeho náhledu nebylo v tom, co mu vypravoval hospodář Kolc, nic podivuhodného, nýbrž bylo to jen několik více méně zjištěných fakt, jimž obyvatelé verstší přikládali nadpřirozený původ. Kouř nad hradní věží, zvon bijící na poplach, to vše mohlo se vysvětliti zcela prostě. Záře světelná a řevy, vycházející z hradeb, byly as pouhým preludem smyslů.

František z Téleku vyslovil to nepokrytě, žertuje o tom, k velikému pohoršení posluchačů.

„Ale, pane hrabě,“ podotkl hospodář Kolc, „je tu ještě něco.“

„Ještě něco? ...“

„Ano! Není možno dostat se dovnitř Karpatského hradu.“

„Opravdu? ...“

„Náš lesník s doktorem obětovali se pro vesnici a chtěli před několika dny přelézti jeho zdi, ale málem by byli draze zaplatili svůj pokus.“

„Co pak se jim stalo?...“ ptal se František z Téleku dosti posměšným tónem.

Hospodář Kolc vyprávěl dopodrobna dobrodružství Nika Deka a doktora Pataka.

„Tedy,“ přerušil ho mladý hrabě, „když chtěl doktor vyjiti z příkopu, přidržovalo ho něco tak pevně k půdě, že nemohl udělati ani kroku ku předu?...“

„Ani ku předu, ani nazad!“ připojil kantor Hermod.

„Váš doktor si to myslel,“ odvětil František z Téleku, „a zatím se mu to jen strach vrazil do nohou!“

„Snad, pane hrabě,“ pravil hospodář Kolc. „Ale jak vysvětlíte, že Nik Dek ucítil strašlivou ránu, když se dotekl rukou kování zdvihacího mostu ...“

„Byl obětí nešťastné náhody ...“

„Tak nešťastné,“ řekl rychtář, „že od té doby nevstal s postele ...“

„Snad není ale nebezpečí smrti, doufám?“ zeptal se spěšně mladý hrabě.

„Ne... na štěstí.“

Zde byl skutečně hmotný, nepopíratelný fakt, a hospodář Kolc čekal, jaké vysvětlení podá František z Téleku.

Tento odpověděl velice určitě.

„Opakuji, že ve všem, co jsem slyšel, není nic nadpřirozeného. O čem nepochybují, je to, že Karpatský hrad je nyní obydlen. Kým ... Nevím. Nejsou to však žádní duchové, nýbrž lidé, kteří vyhledavše si tam útulek, mají příčinu se skrývat ... jsou to bezpochyby zločinci...“

„Zločinci? ...“ zvolal hospodář Kolc.

„Je to možné, a ježto nechťejí být odtamtud vyplašeni, dbají na to, aby se uvěřilo, že v hradě straší nadpřirozené bytosti.“

„Opravdu, pane hrabě,“ řekl kantor Hermod, „myslíte?..“

„Myslím, že je celý kraj velice pověřčivý, že to hosté na hradě vědí a že se takto chtěli zabezpečiti před návštěvou dotěravců.“

Bylo pravděpodobno, že se vše seběhlo takto; ale nebudeme se diviti, že nikdo ve Verstu nechtěl připustiti tohoto výkladu.

Mladý hrabě viděl jasně, že se mu nepodařilo přesvědčiti posluchače, kteří se nechtěli dát přesvědčiti. Proto dodal pouze:

„Jelikož nechcete souhlasiti s mými důvody, pánové, věřte si dále vše, co je vám libo, o Karpatském hradu.“

„Věříme tomu, co jsme viděli, pane hrabě,“ odušil hospodář Kolc.

„A co je,“ připojil kantor.

„Budiž, ale lituji opravdu, že nemám času dvaceti čtyř hodin, neboť pak bychom, já i Rocko, šli se podívat na váš zlopověstný hrad, a ujišťuji vás, že bychom brzo zvěděli, na čem jsme...“

„Podívat se na hrad!...“ zvolal hospodář Kolc.

„Bez váhání, a sám čert by mi nezabránil dostati se přes hradby.“ Slyšíce Františka z Téleku vyjadřovati se tak rozhodnými, ba

posměšnými výrazy, byli všichni jati novou hrůzou. Což se nesvolávala takovýmto smělym chováním vůči hradním duchům na celou vesnici nová katastrofa?... Neslyšeli duchové všechno, co se mluvilo v hospodě „u krále Matyáše?...“ Nemohl by se jejich hlas ozvat podruhé?

A hospodář Kolc pověděl při té příležitosti mladému hraběti, jak bylo na lesníka zavoláno jménem a jak se mu hrozilo strašlivým trestem, chtěl-li by odvážlivě odhalovati hradní tajemství.

František z Téleku pokrčil jen rameny; pak vstal, řka, že nikdy nemohl kdo slyšeti v této šenkovně podobného hlasu, jak se domnívají. Vše to, tvrdil, existuje jen v obraznosti lehkověrných hostů, snad až příliš velkých ctitelů pálenky „krále Matyáše“.

Na to se někteří obrátili ke dveřím, nechtíce déle meškati pod jednou střechou s mladým nevěrcem, který se odvažoval tvrditi podobné věci.

František z Téleku zadržel je pokynem.

„Vidím, pánové, rozhodně,“ pravil, „že vesnice Verst je všecka ve strachu.“

„A ne bez příčiny, pane hrabě,“ odvětil hospodář Kolc.

„Nuže, je na snadě prostředek, jak ukončiti rejdy, jež se dle vašeho mínění dějí na Karpatském hradě. Pozítří budu v Karlovicích, a chcete-li, zpravím o tom úřady. Pošlou vám sem oddíl četníků nebo policejních strážníkův, a ručím vám, že ti chlapíci dovedou vniknouti do hradu, aby buď zahnali taškáře, kteří si tropí žerty z vaší lehkověrnosti, nebo aby zatkli zločince, kteří tam snad chystají cosi nekalého.“

Nic nebylo vhodnějšího nad tento návrh, který však přece nebyl po chuti verstkým občanům. Dle jejich přesvědčení nesvedli by ani četníci, ani strážníci, ba celá armáda nic proti nadpřirozeným bytostem, které k své obraně vládnou nadlidskými prostředky.

„Ale vzpomínám si, pánové,“ pokračoval mladý hrabě, „že jste mi dosud neřekli, komu patří nebo patřil Karpatský hrad?“

„Starému zdejšímu rodu, rodině baronů Gorců,“ pravil hospodář Kolc.

„Rodině Gorců?...“ zvolal František z Téleku.

„Tak jest!“

„Rodině, z níž pocházel baron Rudolf? ...“

„Ano, pane hrabě.“

„A víte, co se s ním stalo? ...“

„Ne. Již řadu let neobjevil se baron Gorc v zámku.“

František z Téleku zbledl, a mimovolně opakoval pohnutým hlasem jméno:

„Rudolf Gorc!“

IX.

Rodina hrabat z Téleku, jedna z nejstarších a nejslavnějších v Rumunsku, zaujímala význačné místo, dříve ještě, než země si vydobyla samostatnosti počátkem XVII. století. Zúčastnila se všech politických převratů, jež tvoří dějiny tohoto území a jméno její je tam slavně zapsáno.

Rod Télekův používal však menší přízně, než pověstný buk na Karpatském hradě, kterému zbývaly ještě tři větve; bylť ztečen pouze na jedinou větev Téleků z Krajové, jejíž posledním výhonkem byl mladý kavalír, zavítavší do vesnice Verstu.

V době dětství neopustil František nikdy rodinného zámku, v němž bydleli hrabě a hraběnka z Téleků. Potomci této rodiny těšili se veliké vážnosti a užívali ušlechtilé svého jmění. Vedouce pohodlný a netížící život venkovské šlechty, opouštěli sotva jednou v roce panství Krajovou, když je záležitosti vedly do stejnojmenného městečka, vzdáleného jen několik mil.

Tento způsob života působil nutně i na výchovu jejich jediného syna, a Františkovi bylo dlouho pocítovati vliv prostředí, v němž mýjela jeho mladost. Měl za učitele starého italského kněze, který ho nemohl naučiti více než věděl sám, a toho nebylo mnoho. Proto také hoch, dorůstaje v mladíka, nabyt jen velice nedostatečných vědomostí ve vědě, umění a současné literatuře. Honiti náruživě zvěř, běhati dnem i nocí po lesích a pláních, pronásledovati jeleny nebo kance, útočiti s nožem v ruce na divoké šelmy v horách, byly obyčejné kratochvíle mladého hraběte, který jsa velice statečný a odhodlaný, konal pravé hrdinské skutky v tomto drsném zaměstnání.

Hraběnka z Téleku zemřela, když bylo jejímu synovi sotva patnáct let, a nebylo mu ani jedenadvacet, když hrabě zahynul nešťastnou náhodou na lovu.

Bolest mladého Františka byla nezměrna. Jako byl dříve oplakal matku, oplakával i otce. Ztratil oba v několika letech. Všechna jeho něha, všechnen vřelý vznět, jež v sobě uzavíralo jeho srdce, soustředily se dosud v této synovské lásce, která dovede stačiti srdečnosti prvního dětství a jinošství. Když však pozbyl této lásky, zůstal sám na světě, jelikož vychovatel byl mrtev, a přátel nikdy neměl.

Mladý hrabě zůstal na zámku Krajové ještě tři léta, a netoužil ani odtud. Žil zde, aniž by hleděl pěstovati nějaké vnější styky. Sotva že byl jednou neb dvakráte v Bukurešti, jsa k tomu donucen jistými záležitostmi. Ostatně nebyla jeho nepřítomnost nikdy dlouhá; spáchalť vždy zase na své panství.

Nemohl však dlouho potrvati tento život.

František pocítil konečně potřebu rozšířiti svůj obzor, ježž úzce omezovaly rumunské hory, a vylétnouti odtud.

Mladému hraběti bylo asi třiaadvacet let, když se odhodlal cestovati. Jmění jeho dovolovalo mu bohatě ukojiti tuto novou choutku. Jednoho dne přenechal zámek Krajovou svým starým sluhům a opustil valašský kraj. Vzal s sebou Rocka, bývalého rumunského vojáka, jenž byl již deset let ve službě rodiny Téleků a společníkem jeho na všech loveckých výpravách. Byl to člověk odhodlaný a zmužilý, a úplně oddán svému pánu.

Mladý hrabě měl v úmyslu procestovati Evropu a zdržeti se vždy několik měsíců na pevnině. Soudil, ne bez důvodů, že jeho vzdělání, jež bylo na zámku Krajové jen zběžně načrtnuto, mohlo by se doplniti zkušenostmi cesty, k níž si předem sestavil pečlivý plán.

Nejprvé chtěl František z Téleku navštívit Itálii; mluvili dosti plyně italskou řečí, které ho naučil starý kněz. Země ta, tak bohatá památkami, a k níž se cítil jmenovitě váben, připoutala ho tak, že v ní pobyl čtyři léta. Opouštěl Benátky, jen aby navštívil Florencii a Řím, aby navštívil Neapol, vraceje se bez ustání k těmto uměleckým střediskům, od nichž se nemohl odloučiti. Francii, Německo, Španělsko, Anglii může uviděti později, bude je moci prostudovati

i s větším prospěchem — tak se mu aspoň zdálo — až věkem uzrají jeho názory. K užití půvabu velkých italských měst je naopak třeba veškeré vznětlivosti mládí.

Františkovi z Téleku bylo dvacetsedm let, když přišel do Neapole naposledy. Chtěl tam ztráviti několik dnů, než by se odebral na Sicilii. Prozkoumáním staré Trinacrie (tak se jmenovala dříve Sicílie) chtěl ukončiti svou cestu; pak se chtěl vrátiti na zámek Krajovou a odpočinouti si zde rok.

Neočekávaná okolnost změnila nejen jeho záměry, ale rozhodla i o jeho životě a změnila jeho běh.

Získal-li mladý hrabě za těch několik let, prožitých v Itálii, jen prostředně mnoho po stránce vědecké, k níž ostatně necítil schopností, probudil se v něm za to smysl pro krásu, jako se slepci zjevuje světlo. Maje ducha široce vnímavého pro nádheru umění, kochal se pohledem na mistrovská díla malířská v museích v Neapoli, Benátkách, Římě a Florencii. Zároveň seznamoval se v divadlech se soudobými operami, a oblíbil si vášnivě velké umělce, v nich vystupující.

Za tohoto posledního pobytu v Neapoli stalo se za zvláštních okolností, o nichž budeme vyprávět, že se jeho srdce zmocnil intimnější a pronikavě trvalejší cit.

V té době zpívala na divadle San Carlo slavná zpěvačka, jejíž čistý hlas, dokonalá škola zpěvu a dramatická hra budily obdiv milovníků hudby. Až dosud nevyhledávala Stilla potlesku ciziny a nepěstovala jiné hudby kromě italské, která zaujímala prvé místo v skladatelském umění. Zpívala střídavě v divadle Carignanově v Turinu, v la Scala v Miláně, ve Fenice v Benátkách, v divadle Alfierově ve Florenci, v divadle Apollo v Římě, v San Carlo v Neapoli, a její triumfy nedaly u ní vzniknouti lítosti proto, že se dosud neobjevila na jiných evropských jevištích.

Stilla, tehdy dvacetipětiletá, byla žena nevyrovnatelné krásy, s dlouhými vlasy zlaté barvy, s černýma hlubokýma očima, z nichž

zářil živý oheň, pravidelnými rysy, svěží pleť a tělem, jež by ani dláto Praxitelovo nemohlo vytesati dokonaleji. A tato žena byla zároveň vznešenou umělkyní, druhou Malibranovou, a Musset by byl mohl rovněž o ní říci:

„A tvoje zpěvy do nebes odnášely bolest!“

Hlas, jež nejmilovanější z básníků oslavoval v nesmrtelných stancích :

„...hlas srdce, jenž jedině k srdci jde“, měla i Stilla v celé nevysslovitelné jeho nádheře.

Avšak tato veliká umělkyně, která s takovou dokonalostí tlumočila přízvuky něhy a nejmocnější city duše, nepocítila, jak se pravilo, nikdy v srdci jejich účinků. Nemilovala nikdy, a oči její nikdy neodpovídaly na tisíce pohledy, jež ji sledovaly na jevišti. Zdálo se, že chtěla žít jedině ve svém umění a pouze pro ně.

František, uviděv poprvé Stillu, pocítil neodolatelné zanícení první lásky. Zřekl se plánu, opustiti po návštěvě Sicílie Itálii a rozhodl se, že zůstane v Neapoli až do konce sezony. Jakoby ho nějaké neviditelné pouto, jež by neměl síly rozlomit, vázalo k zpěvačce, byl na všech představeních, jež nadšení obecenstva měnilo v opravdové triumfy. Neschopen ovládati svou vášeň, pokoušel se několikráte dobýt si k ní přístup; ale dvěře Stillina bytu zůstávaly neúprosně zavřeny pro něho, jako pro ostatní fanatické její ctitele.

Následek toho byl, že mladý hrabě byl záhy co nejvíce k politování. Myslel jen na Stillu, žil jen proto, aby ji viděl a slyšel, nehledal styků v kruzích, kam patřil jménem i jměním, a zdraví jeho bylo záhy povážlivě dotčeno pod tímto napjetím srdce i ducha. A představme si, co by byl vytrpěl, kdyby byl měl soka. Ale věděl, že nikdo by v něm nevzbudil žárlivosti — ani ne jistý záhadný cizinec, jehož způsoby a povahu je nám seznati k vůli rozuzlení tohoto příběhu.

Byl to muž padesáti až pětapadesátiletý, — tak aspoň se zdálo v době poslední cesty Františka z Téleku do Neapole. Málo sdílný

tento člověk zdál si libovati v tom, že pohrdal společenskými zvyklostmi, přijatými ve vznešených třídách. Nevědělo se ničeho o jeho rodině, postavení a minulosti. Bylo ho viděti dnes v Římě, zítra ve Florencii, a to dle toho, byla-li Stilla ve Florencii či v Římě. Byla známa vskutku jen Jedna jeho vášeň: poslouchati slavenou primadonnu, která zaujímala tehdy prvé místo v oboru pěveckého umění.

Žil-li František z Téleku jen pro Stillu, ode dne, kdy ji spatřil na divadle v Neapoli, bylo tomu již šest let, kdy tento výstřední hudební nadšenec žil jen proto, aby ji slyšel. Zdálo se, že hlas zpěvaččin stal se nutným pro jeho život, jako vzduch, který dýchal. Nesnažil se nikdy setkat se s ní jinde, než na jevišti, nikdy ji nenavštívil a nikdy jí nepsal. Ale pokaždé, když měla Stilla zpívati, na kterémkoli divadle v Italii, bylo viděti ve vestibulu muže vysokého vzrůstu, oblečeného v dlouhý tmavý převlečník a široký klobouk, jenž mu zakrýval obličej. Muž ten spěšně zaujal místo v pozadí zamřížované lože, již si předem zakoupil. Zde zůstal uzavřen, nehnutý a mlčenlivý, po celé představení. Když pak Stilla dozpívala konečnou arii, odcházel kvapně, a nebyli by ho dovedli zdržeti žádný jiný zpěvák, žádná jiná zpěvačka; nebyl by jich ani slyšel.

Kdo byl tento vytrvalý posluchač? Marně snažila se Stilla to vyzvědět. Jsouc povahy velice vnímavé, začala se konečně děsiti přítomnosti tohoto podivína. Byl to nerozumný strach, ale celkem velice přirozený. Ač ho nemohla viděti v pozadí lože, jejíž mříže nikdy nespustil, věděla přec, že tam je, cítila na sebe upřený, pronikavý jeho pohled, a zrak ten ji mátl tou měrou, že ani neslyšela potlesku, jímž ji obecenstvo vítalo při vstupu na jeviště.

Řekli jsme, že se tato osobnost nikdy Stille nepředstavila. Ale nesnažil-li se poznati ji jako ženu, — odvoláváme se na to zvláště — bylo předmětem neustálé jeho pozornosti vše, co mu ji mohlo připomínat! jako umělkyní. Tak měl i nejkrásnější z jejích podobizen, zhotovenou slavným malířem Michelelem Qregoriem.

Obraz představoval zpěvačku v jedné z nejlepších jejích úloh, vášnivou, nyjící, báječnou, a jsa získán zá tíhu zlata, stál za cenu, již za něj zaplatil zbožřovatel.

Byl-li tento podivín vždy sám, kdykoli přišel sednouti si do své lože při představeních Stilliných nevycházel-li nikam z domu kromě divadel, nesmí se souditi, že žil úplně osamocen. Ne, samotu sdílel s ním soudruh, ne méně podivínský než on.

Osobnost ta jmenovala se Orfanik Jak byl stár, odkud přicházel, kde se narodil? Nikdo nebyl by mohl zodpověděti tyto tři otázky. Dle jeho řeči, — hovořilť ochotně s každým — byl jedním z oněch neuznaných učenců, jichž talent nemohl proniknouti, a kteří proto pojali odpor proti světu. Soudilo se, ne bez důvodů, že to as je nějaký ubohý vynálezce, kterého podporoval štědře měsíc bohatého milovníka hudby.

Orfanik byl prostřední postavy, hubený, vyzáblý, jakoby úbytěmi stížený, jedna z oněch bledých postav, jež po starodávnu se označují jako „držgreše“. Jako zvláštní znamení měl černou pásku na pravém oku, o něž prý přišel při nějakém fysikálním neb chemickém pokusu; na nose pak měl silné brejle, jichž jediné sklo sloužilo krátkozrakému levému oku, svítícímu zelenavým leskem. Na svých osamělých procházkách rozkládal živě rukama, jakoby mluvil s nějakou neviditelnou bytostí, která mu naslouchala, nikdy neodpovídajíc.

Oba tito originelní lidé, podivínský meloman (člověk, přepjatě zaujatý pro hudbu) i ne méně podivínský Orfanik, byli — aspoň pokud to bylo možno — velice dobře známi v italských městech, kam je pravidelně lákala divadelní sezona. Měli výsadu, že budili veřejnou zvědavost, a ačkoli zbožňovatel Stillin odmítal všechny zpravodaje a dotěravé jejich návštěvy, zvědělo se přece jeho jméno i národnost. Byl původem Rumun, a když se František z Téleku ptal po jeho jméně, dostal za odpověď:

„Baron Rudolf Gorc.“

Tak se měly věci v době, kdy mladý hrabě přijel do Neapole. Po dva měsíce bylo divadlo San Carlo denně přeplněno. Úspěch Stillin rostl každým večerem. Nikdy nejevila se tak podivuhodnou v různých úlohách svého repertoiru, nikdy nevyvolávala nadšenějších ovací.

Při každém představení, zatím co František seděl v křesle v přízemí, hroužil se baron Gorc, skrytý v pozadí své lože, v tento vzácny zjev, opájel se tímto dojmavým hlasem, bez něhož zdálo se, že by nebyl mohl žítí.

V tom roznesla se po Neapoli pověst, které veřejnost zprvu ani nechtěla uvěřiti, která však na konec pobouřila celý hudbymilovný svět.

Říkalo se, že Stilla po ukončení sezony odstoupí od divadla. Jak! Bylo možno, aby pomýšlela uchýliti se v ústraní, v plném rozvoji talentu, v největším rozkvětu krásy, na vrcholu své umělecké dráhy?

Jakkoli nepravděpodobno, bylo to přece pravda, a aniž měl o tom potuchy, byl baron Gorc z části příčinou tohoto rozhodnutí.

Tento tajuplný divák, vždy přítomný, ač neviditelný za mříží své lože, vyvolal konečně u Stilly trvalé nervové rozechvění, jemuž se již nedovedla ubrániti. Jakmile vstoupila na jeviště, podlehala tomuto dojmu tak, že tímto nepokojem, který pozorovalo i obecnstvo, dotčeno bylo i její zdraví. Věděla, že by nestačilo osvoboditi ji od přítomnosti barona Gorce, kdyby opustila Neapol, odjela do Říma, do Benátek nebo do kteréhokoli jiného města italského. Nebyla by mu ani mohla uniknouti, kdyby zaměnila Itálii za Německo, Rusko nebo Francii. Následoval by ji všude, kamkoli by šla zpívat, a jediným prostředkem zbaviti se této obtěžující dotěrnosti bylo opustiti divadlo.

Již dva měsíce před tím, než se roznesla zpráva o jejím odstoupení, odhodlal se František z Téleku u zpěvačky ke kroku, jehož následky měly bohužel přivoditi nenapravitelnou katastrofu.

Jsa volný a vládna velikým jměním, dovedl si zjednati přístup ke Stille, a nabídl jí, aby se stala hraběnkou z Téleku.

Stilla věděla dávno o citech, které vzbudila v mladém hraběti. Řekla si, že je dokonalým šlechticem, a že by se každá žena, i z nejvznešenějšího rodu, cítila šťastnou, kdyby mu mohla svěřiti své štěstí. V duševní náladě, v jaké se nacházela, když jí František z Téleku nabídl své jméno, přijala ho se sympathií, s níž se nikterak netajila. Svolila s plnou důvěrou státi se chotí hraběte z Téleku, a bez lítosti byla hotova opustiti divadelní dráhu.

Novina byla tedy pravdiva; jakmile bude sezona v San Carlu u konce, neobjeví se Stilla již na žádném divadle. Zpráva o jejím sňatku, o němž dosud jen málokdo měl tušení, prohlašována nyní za jistou.

Lze si pomysleti, že to vzbudilo neobyčejný dojem nejen mezi umělci, ale i ve vznešeném světě italském. Ač se každý bránil uvěřiti v uskutečnění tohoto plánu, bylo přec nutno se poddati. Žárlivost a zášť povstaly proti mladému hraběti, který největší zpěvačku doby chtěl vyrvatí jejímu umění, úspěchům a zbožňování citelů hudby. Františkovi z Téleku dostávalo se i osobních výhrůžek, o něž se však mladý muž ani dost málo nestaral.

Ale bylo-li obecnstvo takto rozechvěno, lze si představit, co as zakoušel Rudolf Gorc při myšlence, že přijde o Stillu a s ní o vše, co ho poutalo k životu. Roznesla se pověst, že se pokusil o sebevraždu. Jisto je, že od té doby nebylo viděti Orfanika běhati ulicemi neapolskými. Neopouštěje již barona Rudolfa, přicházival s ním uzavřítí se do lože v San Carlo, v níž baron sedával při každém představení — což se nikdy před tím nestávalo, jelikož byl, jako většina učenců, zarytým odpůrcem hudebního kouzla.

Avšak dny ubíhaly a pobouření se netišilo, ba mělo dostoupiti vrchole u večer, kdy Stilla se objeví naposledy na jevišti divadla. Měla se rozloučiti s obecnstvem ve skvostné úloze Angeliky v „Orlandu“, veledíle mistra Arconatho.

V onen večer bylo by muselo San Carlo být desetkrátě většíc, aby pojalo diváky, kteří se tísnili u jeho vchodů, a z nichž většina nedostala již míst. Bylo se obávati projevů proti hraběti Télekovíc, ne-li dokud bude Stilla na jevišti, tedy jistě až opona spadne po pátém aktu opery.

Baron Gorc zaujal místo ve své loži a i tentokrátě byl vedle něho Orfaník.

Stilla se objevila, pohnutější než kdy jindy. Přemohla se však, oddala se svému zanícení, a nelze ani vylicíti, s jakou zpívala dokonalostí, s jakým nevyrovnatelným talentem. Nevypsateľné nadšení, jaké vzbudila mezi posluchači, dostoupilo až k vytržení.

Mladý hrabě byl při představení za kulisami, netrpělivý, rozčilený, nervosní, nedoveda se ani ovládati. Proklínal délku scén, zlobil se na průtahy, způsobené potleskem a vyvoláváním. Ach! jak toužil po tom, vyrvati již divadlu tu, která se měla státi hraběnkou z Téleku, a odvésti ji daleko, daleko odtud, tak daleko, že by byla jen jeho, jeho samotného!

Nadešla dramatická scéna kdy hrdinka z „Orlanda“ umírá. Nikdy nezdála se podivuhodná hudba Arconatiho dojímavější, nikdy netlumočila jí Stilla vášnivějšími akcenty. Celá její duše zdála se jí plynouti se rtů... A přec se zdálo, jakoby tento hlas, srdce rozdírající, měl se zlomiti, tento hlas, jehož nikdy nemělo již být nikomu dopřáno slyšeti!

V tom okamžiku spustila se mříže u lože barona Gorce. Objevila se zvláštní hlava, s dlouhými, prošedivělými vlasy a plamennýmá očima. Tato vzrušená tvář byla příšerně bledá. František viděl jí ze zákulisí v plném světle — což se mu dosud nikdy nepošťestilo.

Stilla nechávala se unášeti s veškerým zanícením touto úchvatnou strettou konečné arie ... Opakovala s báječným citem:

Innamorata, mio cuore tremonte, Voglio morire ...

Pojednou ustává ...

Tvář barona Gorce ji děsí... Ochromuje ji nevysvětlitelná hrůza... Tiskne rychle ruku k ústům, jež se barví krví... Vrávorá ... klesá.

Obecenstvo vstalo, rozechvěné, omámené, v nejvyšším zděšení...

Z lože barona Gorce zazní výkřik ...

František vrhá se na jeviště, bere Stillu do náruče, zdvihá ji... hledí jí do tváře ... volá ji.

„Mrtva!... mrtva!...“ volá, „mrtva!...“

Stilla je mrtva... Zpěv její dokonal s posledním jejím povzdechem!

Mladého hraběte dopravili do jeho hotelu v takovém stavu, že se bylo obávat o jeho rozum. Nemohl být ani přítomen pohřbu Stillinu, jenž se odbýval za ohromného účastenství obyvatelstva neapolského.

Na hřbitově Campo Santo Nuovo, kde byla zpěvačka pohřbena, čte se na bílém mramoru jen toto slovo:

Stilla.

Večer po pohřbu přišel na Campo Santo Nuovo jakýsi muž. S vytřeštěnýma očima, se skloněnou hlavou, se rty sevřenými, jako by je již byla spečetila smrt, díval se dlouho na místo, kde byla Stilla pochována. Zdál se naslouchati, jakoby hlas velké umělkyně měl naposledy zaznít z tohoto hrobu ...

Byl to Rudolf Gorc.

Téže noci opustil baron Gorc, provázen jsa Orfanikem, Neapol, a od jeho odjezdu nebyl by mohl nikdo říci, co se s ním stalo.

Ráno došel však list na adresu mladého hraběte.

Dopis ten obsahoval jen tato stručná, hrozná slova:

„Vy jste ji zabili!... Běda vám, hrabě z Téleku!

Rudolf Gorc.“

X.

Takový byl onen žalostný příběh.

Po celý měsíc byl život Františka z Téleku v nebezpečí. Nepoznával nikoho — ani sluhu Rocka. V největší horečce otvíraly se jeho rty, hotové vypustiti poslední výdech, jediným slovem, jménem Stilliným.

Mladý hrabě unikl smrti. Díky zručnosti lékařů, neúnavné péči Rockově, svému mládí a přispění přírody byl František z Téleku zachráněn. Rozum jeho vyšel nedotčen ze strašlivého toho otřesu. Když se mu však vrátila paměť, když si připomněl závěreční tragickou scénu z Orlanda, v níž umělkyně vydechla duši, zvolal: „Stillo!... má Stillo!“ a ruce jeho pozdvihly se, jakoby jí chtěl ještě tleskati.

Jakmile mohl povstati z lože, vymohl na něm Rocko, že opustí prokleté toto město a odjede na zámek Krajovou. Než však opustí Neapol, chtěl mladý hrabě pomodliti se na hrobě nebožky a dáti jí poslední s bohem na věky.

Rocko provázel ho na Campo Santo Nuovo. František vrhl se na bezcitný rov, snažil se rozrýti ho nehty a pohřbíti se v něm... Rockovi podařilo se konečně odvléci ho daleko od hrobu, v němž odpočívalo celé jeho štěstí.

Za několik dní potom, vrátiv se do Krajové, do zapadlého valašského kraje, ušel František z Téleku opět staré své rodinné sídlo. Žil nyní v zámku po pět let v úplném osamocení, z něhož se zdráhal vyjít. Ani čas, ani vzdálenost nedovedly přinésti úlevu jeho bolesti. Byl by musel zapomenouti, a to právě nebylo možno. Vzpomínka na Stillu, živá jako v prvý den, byla totožna s jeho životem. Jsou rány, jež se zavírají jenom smrtí.

Avšak v době, kdy začíná naše vypravování, opustil mladý hrabě

přece zámek již od několika týdnů. Jakých dlouhých a naléhavých proseb bylo Rockovi třeba, aby přiměl svého pána přerušiti samotu, v níž hynul! Nemohl-li se František potěšiti, bylo přec nutno, aby se pokusil o rozptýlení své bolesti.

Stanovil si tedy plán, že navštíví nejprve kraje sedmihradské. Později — jak Rocko doufal — uvolí se mladý hrabě pokračovati v cestě

Evropou, jež byla přerušena smutnými událostmi v Neapoli.

František z Téleku vydal se tedy tentokráte jako turista na cesty, a to jen na krátkou výpravu. Vystoupil s Rockem na planiny valašské až k mocnému horskému řetězu Karpat; pustili se soutěskami vlkáňského průsmyku; po výstupu na Řetězát a výletu do údolí Maruše přišli si odpočinouti do vesnice Verstu, do hospody ke „králi Matyáši“.

Víme, jaká tu byla duševní nálada ve chvíli příchodu Františka z Téleku, a jak byl tento zpraven o nepochopitelných událostech, jichž jevištěm byl hrad. Víme také, jak se před chvílí dozvěděl, že zámek patří baronu Rudolfo Gorcovi.

Dojem, jaký toto jméno učinilo na mladého hraběte, byl příliš patrný, než aby si ho nebyli povšimli sudí a ostatní hodnostářové. Proto také Rocko posílal k čertu hospodáře Kolce, který je tak nevhodně pronesl, i všechny jeho hloupé povídačky. Proč vedla nešťastná náhoda Františka z Téleku právě do vesnice Verstu v blízkost Karpatského hradu!

Mladý hrabě mlčel. Zrak jeho, jenž těkal s jednoho na druhého, svědčil až příliš o hlubokém rozechvění jeho duše, jež marně se snažil utišiti.

Hospodář Kolc i jeho přátelé pochopili, že hraběte z Téleku poutá jakýsi tajemný svazek k baronu Gorcovi; ale jakkoli byli zvědaví, chovali se přec se slušnou zdrželivostí, a nenaléhali na něho, aby zvěděli více. Však později se uvidí, co se dá dělat.

Za chvíli po té opustili všichni „krále Matyáše“, velice jsouce

znepokojeni tímto neobyčejným zauzlením dobrodružství, jež nevěstilo pro vesnici nic dobrého.

Dostojí mladý hrabě, teď, kdy zvěděl, komu patří Karpatský hrad, svému slibu? Zpraví po svém příchodu do Karlovic úřady a bude se dožadovati jejich zakročení? Takové otázky dávali si sudí, kantor, doktor Patak i jiní. V každém případě, neučiní-li tak on, byl odhodlán učiniti tak hospodář Kolc. Podá zprávu na policii, ta se vypraví do hradu a uvidí, straší-li v něm duchové, nebo je-li obydlen zločinci, neboť vesnice nemohla déle trvati v podobném znepokojení.

Pro většinu obyvatel bude to ovšem marný pokus, neúspěšné opatření. Otočiti proti duchům!... Vždyť se šavle četníků přelomí jako skleněné a ručnice selhou při každé ráně!

František z Téleku, osamotněv ve velké šenkovně „U krále Matyáše“, oddal se vzpomínkám, jež v něm tak bolestně vzbudilo jméno barona Gorce.

Seděl asi hodinu jako ztrnulý v lenošce, ale pak vstal, opustil hospodu a zamířil na konec terasy, odkud se zahleděl do dálky.

Na hřbetě Plesu, uprostřed planiny orgalské, týčil se Karpatský hrad. Zde tedy žil onen podivín, divák ze San Carlo, člověk, který působil nešťastné Stille takovou nepřekonatelnou hrůzu. Teď však byl hrad opuštěn a baron Gorc nevrátil se do něj od té doby, kdy uprchl z Neapole. Nikdo nevěděl, co se s ním stalo, a možná, že po smrti veliké umělkyně učinil konec svému životu.

František ztrácel se takto v domněnkách, nevěda, které se přidržeti.

S druhé strany nepřestávalo ho do jisté míry zajímati dobrodružství lesníka Nik Deka, a byí by rád objevil ono tajemství, byt jen proto, aby upokojil obyvatelstvo verstské.

Ježto mladý hrabě nepochyboval, že si hrad vyhlédli zločinci za útulek, byl odhodlán státi v slovu, že zmaří rejdy těchto falešných strašidel tím, že o nich poví karlovické policii.

Za účelem snazšího jednání chtěl František zvědětí obšírnější podrobnosti o této věci. Nejlépe by bylo obrátiti se přímo na mladého lesníka. Odebral se tedy as ke třetí hodině odpolední, dříve než se vrátil ke „králi Matyáši“, do domu rychtářova.

Hospodář Kolc cítil se velice poctěna návštěvou tak urozeného pána, jako je pan hrabě z Téleku... potomek ušlechtilého rodu rumunského ... kterému vesnice Verst bude vděčna, že jí získá opět klid... i blahobyt... jelikož turisté budou opět navštěvovat kraj... a budou platit mýtné, aniž by se měli čeho obávat od zlých duchů na Karpatském hradě... atd., atd.

František z Téleku poděkoval hospodáři Kolcovi za jeho poklony, a ptal se, nepřichází-li nevhod, chtěje být uveden k Niku Dekovi.

„Docela ne, pane hrabě,“ odvětil sudí. „Statečnému tomu hochu vede se jak možno nejlépe, a nastoupí opět brzo službu... Není-li pravda, Mirioto?“ obrátil se pak k dceři, jež právě vešla do světnice.

„Dejž Bůh, aby tomu tak bylo, otče!“ odvětila Miriota pohnutě.

František byl okouzlen půvabným pozdravem, jakým ho přivítala mladá dívka. Vida, že se dosud znepokojuje o stav svého snoubence, neváhal předložit jí několik otázek ohledně jeho.

„Jak jsem slyšel,“ pravil, „nebyl Nik Dek raněn vážně..“

„Ne, pane hrabě,“ odvětila Miriota, „bud' Pán Bůh pochválen!“

„Máte dobrého lékaře ve Verstu?“

„Hm!“ pronesl hospodář Kolc málo lichotivým tónem pro bývalého karantenního opatrovníka.

„Máme doktora Pataka,“ odvětila Miriota.

„Je to týž, který doprovázel Nik Deka do Karpatského hradu?“

„Ano, pane hrabě.“

„Slečno Mirioto,“ řekl pak František, „přál bych si ve vašem zájmu vidětí vašeho snoubence a zvědětí od něho bližší podrobnosti o tomto dobrodružství.“

„Poví vám je ochotně, i za cenu malé únavy.“

„Ó, nezneužiji toho, slečno Mirioto, a neudělám nic, co by mohlo škodit Niku Dekovi.“

„Vím, pane hrabě.“

„Kdy bude vaše svatba?...“

„Za čtrnáct dní,“ pravil sudí.

„Budu míti tedy potěšení, býti na ní přítomen, ovšem pozve-li mne hospodář Kolc...“

„Pane hrabě, taková čest...“

„Ujednáno, tedy za čtrnáct dní, a jsem jist, že Nik Dek bude uzdraven, jakmile si bude moci dovoliti procházku s hezkou svou nevěstou.“

„Bůh ho opatruj, pane hrabě!“ pravila dívka, zardívajíc se.

A v tom okamžiku jevila půvabná její tvář tak zřejmou úzkost, že se jí František ptal po příčině:

„Ano, aby ho Bůh chránil!“ odpovídala Mirioto, „neboť chtěje vniknouti do hradu vzdor zákazu, poštvál Nik na sebe zlé duchy!...“

A kdož ví, nebudou-li ho zuřivě pronásledovati po celý život...“

„Ó, co se toho týče, slečno Mirioto,“ odvětil František, „slibuji vám, že zjednáme pořádek.“

„Nestane se tedy nic mému ubohému Nikovi?...“

„Nic, a díky policejním strážcům, bude se moci za několik dní procházeti hradbami hradu stejně bezpečně jako verstkou návší!“

Mladý hrabě, neshledávaje místným, aby otázku o nadpřirozených zjevech přetřásal před dušemi tak předpojatými, prosil Mirioto, aby ho uvedla do pokoje k lesníkovi.

Dívka učinila tak ochotně a nechala Františka samotného se svým snoubencem.

Nik Dek byl již zpraven o příchodu dvou cestujících do hospody ke „králi Matyáši“. Sedě ve starém křesle, velikém jako strážní budka, povstal, aby přivítal svého hosta. Ježto necítil již následků ochromení, jež ho na okamžik zachvátilo, byl s to odpovídati na otázky hraběte z Téleku.

„Pane Deku,“ pravil František, stisknuv přátelsky ruku mladému lesníku, „zeptám se vás nejprve, věříte-li v přítomnost nadpřirozených bytostí na hradě Karpatském?“

„Jsem nucen v ni věřit, pane hrabě,“ odvětil Nik Dek.

„A ony to byly, které vám zabránily přelézti zeď hradu?“

„Nepochybuji o tom.“

„A proč, prosím vás? ...“

„Protože, kdyby to nebyli duchové, bylo by nevysvětlitelné to, co se mi stalo.“

„Chtěl byste mi laskavě vyprávěti celou věc, neopomíjeje ničeho z toho, co se dělo?“

„Velice rád, pane hrabě.“

Nik Dek vyprávěl dopodrobna, oč byl žádán. Mohl jen potvrditi události, o nichž zvěděl František za hovoru s hosty „u krále Matyáše“ — události, jež mladý hrabě, jak víme, vykládal zcela přirozeně.

Příběhy oné dobrodružné noci vysvětlily by se celkem snadně, kdyby bytosti lidské, zločinné či jiné, jež sídlily na hradě, měly přístroje, schopné vyvolati strašidelné účinky. Co se týče podivného tvrzení doktora Pataka, že se cítil přimrazen k půdě jakousi neviditelnou silou, mohlo se říci, že řečený doktor byl hříčkou sebeklamu. Pravděpodobno je, že mu nohy vypověděly službu prostě proto, poněvadž byl bez sebe strachem, a tak to také vysvětlil František mladému lesníku.

„Jak, pane hrabě,“ zvolal Nik Dek, „tomu zbabělci by byly nohy vypověděly službu v okamžiku, kdy je chtěl vzít na ramena? Doznáte, že to není možné...“

„Nuže,“ pokračoval František, „připusťme, že se nohy jeho ocitly v nějaké pasti, skryté v trávě na dně příkopu ...“

„Sevrou-li se železa pasti,“ pravil lesník, „zraní vás krutě, rozdrásají vám maso, a nohy doktora Pataka nenesou stopy zranění.“

„Vaše poznámka je správná, Nik Deku, a přec, věřte mi, je-

li pravdou, že doktor nemohl se odtrhnouti, mohly být nohy jeho sevřeny jen tímto způsobem...“

„Pak se vás ptám, pane hrabě, jak by se byla mohla past sama rozevřítí, aby doktora pustila na svobodu?“

František byl s odpovědí na rozpacích.

„Ostatně, pane hrabě,“ pokračoval lesník, „nechme doktora Pataka stranou. Mohu za to potvrdit, co jsem zažil sám.“

„Ano ... nechme statečného doktora, a mluvmě jen o tom, co se přihodilo vám, Nik Deku.“

„Co se mi stalo, je zcela jasné. Není pochyby, že jsem dostal strašlivou ránu a to úplně nevysvětlitelným způsobem.“

„Neměl jste na těle žádné známky zranění?“ ptal se František.

„Žádné, pane hrabě, a přec jsem byl zasažen s takovou prudkostí..“

„V okamžiku, kdy jste položil ruku na železné kování zdvihacího mostu?...“

„Ano, pane hrabě, sotva jsem se ho dotekl, byl jsem jako ochromen. Na štěstí mi nepovolila druhá ruka, která svírala řetěz, a svezl jsem se tedy až na dno příkopu, kde mne doktor zdvihl takřka v bezvědomí.“

František vrtěl hlavou jako člověk, jehož tyto výklady nikterak nepřesvědčují.

„Věřte, pane hrabě,“ pokračoval Nik Dek, „že se mi nezdálo ve snu vše to, co vám vyprávím, a jelikož jsem po osm dní zůstal ležeti v posteli, nemohla hnouti rukou ani nohou, nemůže nikdo říci, že jsem si vše to vybájl!“

„Toho také netvrdím, a je jisto, že jste dostal hrubou ránu ...“

„Hrubou a ďábelskou!“

„Ne, v tom se různíme, Nik Deku,“ odvětil mladý hrabě. „Domníváte se, že vás uhodila bytost nadpřirozená, čemuž já nevěřím prostě proto, že není žádných bytostí nadpřirozených, dobrých ani zlých.“

„Chtěl byste mi tedy, pane hrabě, vysvětliti, jak se mi to stalo?“

„To nemohu, Nik Deku, ale buďte jist, že se vše vysvětlí nejprostším způsobem.“

„Dej Bůh!“ přisvědčil lesník.

„Řekněte mi,“ pokračoval František, „patřil hrad po celou tu dobu rodině Gorců?“

„Ano, pane hrabě, a patří jí dosud, ač poslední potomek rodiny, baron Rudolf, zmizel, aniž by kdo o něm již byl zvěděl.“

„A od které doby počítáte, že zmizel?“

„Je tomu as dvacet let.“

„Dvacet let? ...“

„Ano, pane hrabě. Baron Rudolf opustil jednoho dne hrad, jehož poslední sluha skončil za několik měsíců po jeho odchodu, a od té doby ho nikdo neviděl.“

„A od té doby nevkročil nikdo do hradu?“

„Nikdo.“

„A co se soudí v této krajině? ...“

„Soudí se, že baron Rudolf zemřel v cizině krátce po svém odchodu.“

„To je omyl, Nik Deku. Baron Rudolf žil dojista ještě před pěti lety.“

„Že žil, pane hrabě?...“

„Ano... v Itálii... v Neapoli.“

„Viděl jste ho tam? ...“

„Viděl.“

„A od té doby? ...“

„Neslyšel jsem již o něm.“

Mladý lesník se zamyslel. Napadla mu myšlenka — již váhal vysloviti. Konečně se rozhodl, a pozdvihnuv hlavu a nachmuřiv čelo, pronesl:

„Nedá se přec myslet, pane hrabě, že se sem baron Rudolf Gorc vrátil, v úmyslu uzavřít se do hradu?...“

„Ne... toho nelze předpokládati, Nik Deku.“

„Jaký zájem by měl v tom, aby se skrýval... a nedal k sobě nikdy vniknouti? ..

„Žádný,“ odvětil František z Téleku.

A přec tato myšlenka zapustila kořeny v duši mladého hraběte. Což nebylo možno, že tento podivín, jehož život byl vždy tak záhadný, uchýlil se po odjezdu z Neapole do tohoto hradu? Chtěli-li žít v úplné odloučenosti, bylo mu snadno uchrániti se všeho dotěravého pátrání zde, díky pověřivé hrůze, již dovedně udržoval, předpokládá-li se totiž, že znal duševní stav okolních obyvatel.

Přece však nepovažoval František za nutno, vysloviti před Veršany tuto domněnku. Byl by je musil zasvětit v události, jež se příliš týkaly jeho osoby. Nebyl by ostatně nikoho přesvědčil, což poznal dobře dle slov Nik Dekových.

„Je-li na hradě baron Rudolf, pak věřím, že baron Rudolf je čert, neboť jen čert mne mohl tak zle spořádat!“

Nepřeje si již vrátiti se k tomuto předmětu, dal František hovoru jiný směr. Uživ všech prostředků, aby upokojil lesníka ohledně následků jeho pokusu, vyžádal si přec od něho slib, že pokusu již neobnoví. Bylo to věcí úřadů a ne jeho, a zřízenci karlovičské policie dovedou jistě vniknouti do tajemství Karpatského hradu.

Mladý hrabě rozloučil se tedy s Nikem Dekem, přeje mu výslovně, aby se co nejdříve uzdravil, tak aby se nemusela odkládati jeho svatba s hezkou Miriotou, k níž hrabě slíbil přijíti.

Zabrán ve své úvahy, vrátil se František ke „králi Matyáši“ odkud již toho dne nevyšel.

V šest hodin přinesl mu Jonáš jídlo do šenkovny, kamž z chvalitebné zdrželivosti nepřišel rušiti jeho samotu ani hospodář Kolc, ani kdo jiný z vesnice.

Asi v osm hodin pravil Rocko mladému hraběti:

„Nepotřebujete již ničeho, milostpane?“

„Ne, Rocko.“

„Půjdu si tedy zakouřit na terasu.“

„Jdi, Rocko, jdi.“

Pololeže v lenošce, vracel se František znovu do nezapomenutelné minulosti. Byl v Neapoli při posledním představení v divadle San Carlo... Viděl opět barona Gorce ve chvíli, kdy se mu tento muž objevil, vychyluje hlavu z lože a upíraje plamenné zraky na umělkyni, jako by ji chtěl uříknouti...

Pak se vzpomínky mladého hraběte vracely k dopisu, podepsanému tímto podivínem, který ho, Františka z Téleku, vinil, že zabil Stillu...

Bloudě takto ve vzpomínkách, cítil František, že ho znenáhla přemáhá spánek. Byl však dosud v onom polosnění, kdy lze postřehnouti nejmenší šustot, když v tom se stalo něco překvapujícího.

Zdálo se, jakoby se sladký měkký hlas nesl místností, kde František byl přec sám, docela sám.

Neptaje se, sní-li či ne, vztýčí se František ... naslouchá.

Vskutku! jakoby se k uchu jeho byla přiblížila neviditelná ústa, s jichž rtů splývá výrazná píseň Stefanova, provázená těmito slovy:

Nel giardino de' mille fiori, andiamo, mio cuore ...

(Do zahrady tisícerokvěté, pojďme, moje srdéčko ...)

František zná tuto romanci... Tuto nevýslovně líbeznou píseň zpívala Stilla v koncertě, jež pořádala v divadle San Carlo před svým představením na rozloučenou ...

Jako ukolébán, poddává se František mimoděk kouzlu, že ji znovu slyší...

Píseň končí, a hlas, znenáhla slábnoucí, zaniká v měkkých záchvěvech vzduchu.

Ale František přemohl svou ztrnulost... Vztýčil se prudce... Zadržuje dech, snaží se zachytiti dalekou ozvěnu tohoto hlasu, jenž mu vniká do srdce...

Všude je ticho, venku i uvnitř.

„Její hlas!...“ šeptá. „Ano!... byl to vskutku její hlas... hlas, který jsem tak miloval!“

Když pak se mu vrátil pocit skutečnosti, řekl si:

„Spal jsem... a měl jsem sen!“

XI.

Ráno probudil se mladý hrabě za svítání, maje ducha dosud zmateného nočními viděními.

Ještě dopoledne chtěl odejiti z vesnice Verstu, aby se odebral do Kluže.

Po návštěvě průmyslných měst Petroseny a Livadzelu, měl František v úmyslu zastaviti se na celý den v Karlovicích, než by se na nějaký čas ubytoval v hlavním městě Sedmihradska.

Odtud chtěl projeti drahou kraje středních Uher, čímž by dokončil svou cestu.

František vyšel z hospody a procházejce se po terase, prohlížel si v hlubokém pohnutí kukátkem obrysy hradu, jež se při vycházejícím slunci dosti ostře kreslily na planině orgalské.

Uvažoval: má, až přijde do Karlovic, státi v slovu, daném obyvatelům Verstu? Zpraví policii o tom, co se dělo na Karpatském hradě?

Když se mladý hrabě zavázal, že zjedná opět ve vesnici klid, byl v duchu přesvědčen, že hrad slouží za útulek rotě zlosynů, anebo alespoň podezřelým lidem, kteří majíce příčinu se skrývat, vymyslili si, jak k sobě zameziti cestu.

V noci však František přemýšlel. V myšlenkách jeho nastal obrat, a teď váhal.

Před pěti lety zmizel poslední potomek rodiny Gorců, baron Rudolf, a nikdo nemohl zvědět, co se s ním stalo. Roznesla se ovšem zvěst, že umřel krátce po svém odjezdu z Neapole. Ale co bylo na tom pravdy? Jaké byly důkazy o jeho smrti? Baron Gorc snad žil, a žil-li, proč by se nebyl mohl vrátiti do sídla svých předků? Proč by ho nebyl mohl doprovázeti Orfanik, jediný jeho důvěrník, a proč by tento podivínský fysik nemohl být původcem a upravovatelem

úkazů, které nepřestávaly kraj udržovati v hrůze? To bylo právě předmětem úvah Františkových.

Dlužno doznati, že domněnka tato byla dosti pravděpodobná, a uchýlili-li se baron Rudolf Gorc a Orfanik do hradu, bylo pochopitelno, že ho chtěli učiniti nepřístupným, aby v něm mohli vésti osamocený život, hodící se jejich zvykům a povaze.

Bylo-li tomu tak, jak se tu měl zachovati mladý hrabě? Slušelo se, aby se míchal do soukromých záležitostí hraběte Gorce? Tak se ptal v duchu sama sebe, uvažuje důvody i protidůvody věci, když v tom k němu na terasu přistoupil Rocko.

Uznal za dobré svěřit se mu se svými myšlenkami.

„Milostpane,“ odpovídal Rocko, „možná, že to je baron Gorc, jenž se zabývá všemi těmi ďábelskými výmysly. Nuže! je-li tomu tak, radím, abychom se do toho nepletli. Hlupáci veršští si pomohou, jak dovedou, je to jejich věcí, a nám není třeba starati se, jak zjednati ve vesnici klid.“

„Budiž,“ odušil František, „uvážím-li vše, myslím, že máš pravdu, milý Rocko.“

„Také si to myslím,“ řekl prostě voják.

„Co se týče hospodáře Kolce a ostatních, vědí dnes, jak se zachovati, aby se zbavili domnělých duchů na hradě.“

„Ovšem, milostpane, nechť jen o tom zpraví policii v Karlovicích.“

„Po snídani se vydáme na cestu, Rocko.“

„Vše bude připraveno.“

„Ale než sestoupíme do údolí Sily, učiníme odbočku k Plesu.“

„A proč, milostpane?“

„Chtěl bych si z blízka prohlédnouti ten podivný Karpatský hrad.“

„K čemu?..“

„Pouhý nápad, Rocko, choutka, která nás nezdrží ani o půl dne.“

Rocko se velice mrzel na toto rozhodnutí, které se mu zdálo

při nejmenším zbytečné. Byl by se rád vyhnul všemu, co mladému hraběti mohlo připomínati příliš živě minulost. Tentokrátě bylo to však marné; narazil na nezlomný úmysl pánův.

František — jako by podléhal jakémusi neodolatelnému vlivu — cítil se vábena ke hradu. Aniž si toho uvědomoval, byla tato přitažlivost snad ve spojení Se snem, v němž slyšel hlas Stillin zpívati polohlasem tklivou píseň Stefanovu.

Ale snil opravdu?... Musel si klásti tuto otázku, připomenuv si, že v téže místnosti „u krále Matyáše“ bylo již, jak ho ujišťovali, slyšeti hlas — onen hlas, jehož hrozeb Nik Dek tak neopatrně nedbal. Není tedy divu, že v duševní náladě, v jaké se nacházel, pojal mladý hrabě úmysl podívati se ke Karpatskému hradu a dostati se až ke starým jeho zdem, aniž by při tom pomýšlel vniknouti dovnitř.

Rozumí se, že František z Téleku byl pevně rozhodnut nezmíniti se o svých úmyslech obyvatelům Verstu. Dobří ti lidé byli by bývali s to pověsiti se na Rocka, aby ho odvrátili od cesty na hrad. Nařídil proto svému sluhovi, aby o plánu tom mlčel. Nikdo nebude pochybovati, vida je z vesnice sestupovati do údolí Sily, že se ubírají cestou ke Karlovicům. Hrabě pozoroval však s terasy, že se podél úpatí Řetězatu vine ještě jiná cesta až k průsmyku vlkáňskému. Bylo by mu tedy možno vystoupiti na hřbet Plesy, aniž by mu bylo třeba vraceti se vesnicí a aniž by ho viděl hospodář Kolc a ostatní.

Vyrovnav beze slova poněkud přemrštěný účet, podaný mu Jonášem, jenž ho provázel nejlíbeznějším úsměvem, vydal se František před polednem na cestu.

Hospodář Kolc, hezká Miriota, kantor Hermod, doktor Patak, ovčák Frik a četní jiní sousedé přišli se s ním rozloučiti.

I mladý lesník mohl již opustiti pokoj, a bylo viděti, že co nejdříve bude úplně zotaven — oč zásluhu si hlavně přičítal bývalý opatrovník.

„Přijměte mé blahopřání, Niku Deku,“ pravil mu František, „vy i vaše nevěsta.“

„Přijímáme je s vděčností,“ odvětila dívka, zářící štěstím.

„Šťastnou cestu, pane hrabě,“ dodal lesník.

„Kéž by jí jen byla!“ odvětil František, jehož čelo se zachmuřilo.

„Pane hrabě,“ ozval se hospodář Kolc, „prosíme, abyste neráčil zapomenouti na slíbené nám zakročení v Karlovicích.“

„Nezapomenu, pane sudí,“ odvětil František. „Ale kdyby mne snad cestou něco zdrželo, znáte jednoduchý prostředek, jak se zbaviti znepokojivého sousedství, a brzo nebude již hrad naháněti hrůzu bodrým obyvatelům Verstu.“

„To se lehko řekne...“ mružel kantor.

„A lehko vykoná,“ dodal František. „Chcete-li, zmocní se četníci v čtyřiceti osmi hodinách jakýchkoli bytostí, jež se skrývají v hradu..“

„Kromě ve velice možném případě, že to jsou duchové,“ podotkl ovčák Frik.

„I v tom případě,“ odušil František, pokrčiv lehce rameny.

„Pane hrabě,“ pravil doktor Patak, „kdybyste byl provázek Nika Deky a mne, snad byste mluvil jinak!“

„Tomu bych se divil, doktore,“ pravil František, „i kdyby mne bylo cosi tak neobyčejně chytilo za nohy, jako vás v hradním příkopě ...“

„Za nohy... ano, pane hrabě, či spíše za boty! A nemyslete si, že se mi to ... v duševním stavu ... v jakém jsem byl... snad ... snad ... jen zdálo ...“

„Nemyslím si nic, pane,“ pravil František, „a nechci vám ani vysvětlovati, co se vám zdá nevysvětlitelným. Buďte však jist, že navštíví-li četníci Karpatský hrad, nezapustí jejich boty, zvyklé vojenské kázni, kořenů do země jako vaše.“

Odbyv takto doktora, přijal mladý hrabě naposledy hold hoteliera od „krále Matyáše“, který se cítil tak poctěna velikou ctí, že urozený pán František z Téleku... atd. Rozloučiv se s hospodářem Kolcem, Nikem Dekem, jeho nevěstou a s občany shromážděnými

na návsí, pokynul Rockovi a oba dali se bystrým krokem na cestu k průsmyku.

V malé hodince dospěl František se svým sluhou k pravému břehu řeky a šli nyní proti proudu, podél jižního úpatí Retězatu.

Rocko si umínil, že svému pánu nepřipomene již ničeho; věděl, že by to bylo marné. Jsa zvyklý poslouchati po vojensku, dovedl by již pomoci mladému hraběti, kdyby tento se vrhal v nějaké nebezpečné dobrodružství.

Po dvouhodinné chůzi zastavili se František a Rocko, aby si na chvíli odpočinuli.

Valašská Sila, jež se byla lehce uhnula na pravo, blížila se v těchto místech v ostrém záhybu k cestě. Na druhé straně, na výběžku Plesu, rozkládala se ve vzdálenosti as jedné míle planina orgalská. Bylo tedy nutno opustiti Silu, jelikož chtěl František projiti průsmykem, aby se dal směrem ke hradu.

Zacházkou touto zdvojnásobila se zřejmě vzdálenost mezi hradem a vesnicí. Bylo by však přece ještě světlo, až by František a Rocko došli na vrchol planiny orgalské. Mladý hrabě měl by dosti času prohlédnouti si hrad zvenčí. Vyčkali by pak do večera, aby se mohli vrátiti na cestu k Verstu, kde by jistě již nepotkali živé duše. František měl v úmyslu přenocovati v Livadzeli, městečku na stoku obou Sil, a nazítří se vypraviti na cestu do Karlovic.

Zastávka trvala půl hodiny. František nepronesl ani slova, jsa pohřížen ve vzpomínky a rozčilení při pomyšlení, že snad se baron Gorc uchýlil do tohoto hradu ...

A Rocko měl se co zdržovat, aby mu neřekl:

„Je zbytečno jít dále, milostpane!... Obraťme se k prokletému hradu zády a pojďme odtud!“

Oba dali se cestou údolím. Bylo jim zprvu prodíratí se houštinou stromů, kudy nevedla žádná stezka. Půda byla zde z části hluboce rozryta, neboť v době dešťů vystupuje Sila někdy ze břehů a vylévá se rozbouřenými proudy po tomto území, měnic je v bařinu. Šlo se jim

proto obtížněji a zdrželi se poněkud. Uplynula hodina, než se dostali opět na cestu vlkáňským průsmykem, jímž prošli kolem páté hodiny.

Pravé úbočí Plesu není zarostlé lesy, jimiž Nik Dek mohl se prodrati jen raze si cestu sekerou; ale bylo nutno počítati s obtížemi jiného druhu. Bylo tu sesuté kamení, mezi něž bylo možno se odvážiti jen s velikou opatrností, náhlé prohlubně, hluboké srázy, balvany nebezpečně nakloněné a sotva podepřené, týčící se jako alpské útesy, vše zmatená směs nahromaděných obrovských kamenů, jež urvavše se s vrcholku hory, sřítily se sem. Byl to skutečně chaos v celé své hrůze.

Slézati svah za těchto podmínek vyžadovalo novou dobrou hodinu pracného úsilí. Zdálo se věru, že hrad Karpatský mohl se obhájeti jen svou nepřístupností. A Rocko doufal snad, že se naskytnou takové překážky, jichž nebude možno překonati; nestalo se ale tak.

Přesedše pásmo balvanů a prohlubní, dostihli konečně předního vrcholku planiny orgalské. Hrad kreslil se odtud jasnějšími obrysy uprostřed ponuré pustiny, z níž po léta děs zaháněl okolní obyvatelé.

Třeba podotknouti, že František a Rocko blížili se ke hradu se strany hradebního náspu, obráceného k severu. Ocitli-li se Nik Dek a doktor Patak před východní hradbou, bylo to proto, že jdouce po levé straně Plesu, nechali po pravici bystřinu Nyad a cestu průsmykem. Oba směry tvoří vskutku velice tupý úhel, jehož vrchol tvoří hlavní hradní věž. Se strany severní nebylo ostatně možno překročiti hradby, ježto nejen že tam nebylo branky a zvedacího mostu, ale hradby, stavěny jsou dle nepravidelností planiny, strměly zde do značné výše.

Celkem záleželo málo na tom, že s této strany byl přístup znemožněn, jelikož mladý hrabě nepomýšlel na to, překročiti zdi hradu.

Bylo půl osmé, když se František z Téleku a Rocko zastavili nahoře na okraji planiny orgalské. Před nimi rozkládala se nevládná

budova, halíc se v stín a splývající svou barvou s pravěkým zbarvením plesských skal. Na levé straně tvořily hradby ostrý záhyb, v němž se nacházela nárožní bašta. Zde na vnitřním náspu, nad zubovitým cimbuřím, hrbatil se buk, jehož zkroucené větve svědčily o prudkých jihozápadních vichřicích v této výši.

Ovčák Frik se vskutku nemýlil. Má-li se věřiti pověsti, zbývala starému hradu baronů Gorců již jen tři léta života.

František hleděl mlčky na tuto skupinu staveb, nad nimiž uprostřed strměla kulatá hradní věž. V této směsi zdí skrývaly se jistě dosud klenuté, rozlehlé, ozvěnu budící sály, dlouhé dlážděné chodby, skrýše, provrtané do útrob země, jakých je mnoho dosud v starých tvrzích maďarských. Žádné jiné obydlí nebylo by se tak hodilo poslednímu potomku rodiny Gorcův, jako tento starý hrad, aby se v něm mohl pohřbíti v zapomenutí, jehož tajemství by nikdo nemohl nikdy zvědět. Čím více mladý hrabě na to myslel, tím více se klonil k domněnce, že Rudolf Gorc uchýlil se za opuštěné hradby svého Karpatského hradu.

Nic ostatně neprozrazovalo přítomnost nějakých hostů uvnitř hradní věže. Z komínů nevinul se kouř, z oken pevně uzavřených nezazníval hluk. Ničím, ani ptačím křikem nerušilo se tajemné ticho pochmurné budovy.

Po několik okamžiků obhlížel František dychtivě tyto hradby, jež druhdy se plnily hlukem slavností a třeskem zbraní. Mlčel však, neboť mysl jeho byla plna tísnivých myšlenek a srdce těžké vzpomínkami.

Rocko, chtěje nechat mladého hraběte o samotě, dbal, aby zůstal v ústraní. Nebyl by si dovolil vyrušiti ho jedinou poznámkou. Když však slunce zmizelo za hřebenem Plesu a údolí obou Sil začalo se plniti stíny, neváhal déle.

„Milostpane,“ pravil, „je večer ... Bude brzo osm hodin.“

Zdálo se, že František neslyší.

„Je čas jítí,“ pokračoval Rocko, „chceme-li dorazit do Livadzelu, než budou hospody zavřeny.“

„Jen okamžik ... Rocko ... hned ... za chvílečku ... hned jdu,“ odpovídal František.

„Budeme potřebovat dobrou hodinu, milostpane, než se dostaneme k cestě průsmykem, a poněvadž bude již docela tma, neuvidí nás nikdo, když tamtudy půjdeme.“

„Ještě několik minut,“ pravil František, „a sestoupíme k vesnici.“

Mladý hrabě nehýbal se s místa, kde se byl zastavil, dospěv na orgalskou planinu.

„Nezapomínejte, milostpane,“ pravil Rocko, „že v noci bude těžko vyznati se uprostřed skal... Podařilo se nám to sotva za bílého dne ... Promiňte, že tak naléhám ...“

„Ano ... pojdme ... Rocko ... Jdu za tebou.“

Zdalo se, že je František neodolatelně váben ke hradu, snad jednou z oněch tajných předtuch, jež srdce nedovede si vysvětliti. Což byl připoután k půdě, jako byl doktor Patak dle slov svých v příkopě pod hradbou?... Ne! Nohy jeho byly prosty všech pout, nevězely v žádných osidlech ... Mohl se volně pohybovati po planině, a kdyby byl chtěl, nebylo by mu nic překáželo obejiti celé hradby podél okraje vnějšího příkopu...

A snad to i chtěl?

Napadlo to také Rockovi, který se odhodlal k poslední otázce:

„Půjdete, milostpane? ...“

„Ano ... ano ...“ odpovídal František.

A stál pořád nehnuté.

Na planině orgalské bylo již temno. Rozšířený stín hor, blíže se k jihu, halil souhrn budov, jichž obrysy jevíly se jen již jako neurčitá silhoueta. Brzy nebude z nich viděti ničeho, neprobleskne-li z úzkých oken hradní věže žádné světélko.

„Milostpane ... pojdte přec!“ opakoval Rocko.

A František chystal se konečně jíti za ním, když se na náspu za zdí bašty, kde trčel pohádkový buk, objevila mlhavá postava ...

František se zastavil, hledě na ni. Obrisy její stávaly se znenáhla určitějšími.

Byla to žena s rozpuštěnými vlasy, zahalená v dlouhé bílé roucho a vztahující ruce.

Nebyl to však právě oblek, jež měla na sobě Stilla v závěrečné scéně „Orlanda“, kdy ji František z Téleku viděl naposled?

Ano! byla to Stilla, bez hnutí, s rukama nataženýma k mladému hraběti, pronikavý pohled upřený na něho ...

„Ona!... ona!...“ zvolal.

A vrhaje se k ní, byl by se svalil až k patě hradby, kdyby ho byl Rocko nezadržel...

Zjev rychle zmizel... Stilla objevila se sotva na minutu ...

Ale což na tom! Vteřina byla by stačila Františkovi, aby ji poznal. Se rtů splývala mu slova:

„Ona ... ona ... živa!“

XII.

Bylo to možné? Stilla, o které František myslel, že ji nikdy již nespátří, objevila se na náspu za zdi bašty!... Nebyl hříčkou přeludu, a Rocko ji viděl stejně jako on!... Byla to vskutku ona veliká umělkyně, oblečená v kostym Angeliky, tak jak se ukázala obecenstvu při představení na rozloučenou v divadle San Carlo!

Strašlivá pravda projela hlavou mladého hraběte. Zbožňovaná žena, táž, která měla se státi hraběnkou z Téleku, byla uvězněna po pět let v sedmihradských horách! Ta, již František viděl klesnouti mrtvou na jevišti, byla tedy živa! Zatím co jeho odnášeli omdlelého do hotelu, dovedl baron Rudolf vniknouti ke Stille, unésti ji, zavléci ji do Karpatského hradu, a obyvatelstvo neapolské provázelo tedy na druhý den na Santo Campo Nuovo jen prázdnou rakev!

Zdálo se to neuvěřitelné, nepřipustné, odporující zdravému rozumu. Byl by to bezmála zázrak, bylo to nepodobno pravdě, a František musel si to opakovati do únavy ... Ano!... Ale jedna věc tu ovládala: Stillu unesl baron Gorc, ježto byla ve hradě!... Byla živa, jelikož ji viděl na zdi!... Byla to naprostá jistota.

Mladý hrabě snažil se sebrati nespořádané své myšlenky, jež ostatně soustředily se v jedině: vyrvati Rudolfu Gorcovi Stillu, zajatou pět let na Karpatském hradě!

„Rocko,“ řekl František udýchaně, „poslyš mne ... rozuměj mi především ... neboť se mi zdá, že přijdu o rozum ...“

„Milostpane... můj drahý milostpane!“

„Musím se za každou cenu dostat k ní... k ní!... ještě dnes ...“

„Ne ... zítra ...“

„Ještě dnes, pravím ti!... Je tam... Viděla mne, jako jsem ji viděl já... Ceká mne ...“

„Nuže ... půjdu s vámi...“

„Ne!... Půjdu sám.“

„Sám?...“

„Ano.“

„Ale jak budete moci vniknouti do hradu, když se to nepovedlo Niku Dekovi? ...“

„Vniknu tam, pravím ti.“

„Branka je zavřena ...“

„Nebude zavřena pro mne ... Budu pátrat... najdu trhlinu ... proderu se jí...“

„Nechcete, abych vás doprovázel... milostpane ... opravdu nechcete? ...“

„Ne!... Rozloučíme se, a jen tak budeš mi moci posloužiti...“

„Počkám tedy na vás zde?“

„Ne, Rocko.“

„Kam půjdu tedy? ...“

„Do Verstu ... či spíše ... ne do Verstu ...“ odvětil František. „Není třeba, aby ti lidé věděli ... Jdi do vesnice Vlkáně, kde zůstaneš přes noc ... Neuvidíš-li mne do zítřka, vyjdi z Vlkáně hned ráno ... to jest... ne ... počkej ještě pár hodin... Jdi pak do Karlovic... Tam vyhledej policejního řiditele ... Pověš mu vše ... Vrátiš se pak s četníky... Bude-li třeba, podnikne se útok na hrad!... Osvobodte ji!... Ach! Bože nebeský ... ona ... živa ... v moci Rudolfa Gorce!...“

Dle těchto přerývaných vět mladého hraběte poznával Rocko, jak vzrůstá rozechvění pánovo, a jak se projevuje zmatenými pocity člověka, jenž není již sebe mocen.

„Jdi... Rocko!“ zvolal naposledy.

„Chcete opravdu? ...“

„Chci!“

Po tomto výslovném rozkazu nezbývalo Rockovi než uposlechnouti. František se ostatně již vzdálil a zmizel ve stínu zrakům sluhovým.

Rocko se nehýbal chvíli s místa, nemoha se odhodlati k odchodu. Pak mu napadlo, že bude Františkova námaha marna, že se mu nepodaří dostat se přes hradbu, že bude nucen vrátiti se do Vlkáně... snad zítra ... snad ještě v noci... Oba půjdou pak do Karlovic, a čeho nemohli dokázati ani František ani lesník, zdaří se úředním zřízcům ... přemohou Rudolfa Gorce ... vyrvou mu nešťastnou Stillu ... rozkotají Karpatský hrad ... nenechají po případě ani kámen na kameni... i kdyby se všichni čerti z pekla spojili k jeho obraně!

A Rocko sestoupil po svahu planiny orgalské, aby se dostal na cestu průsmykem vlkáňským.

Zatím František, jda po kraji vnějšího příkopu, obešel nárožní baštu, strmicí po levé straně.

Tisícere myšlenky křížovaly mu hlavou. Nebylo nyní pochybnosti o přítomnosti barona Gorce v hradu, jelikož tam byla ve vazbě Stilla ... Mohl tam býti jen on ... Stilla živa!... Ale jak se František dostane až k ní? ... Jak se mu podaří odvésti ji z hradu?... Nevěděl, ale muselo se tak stát... a stane se to ... Překoná překážky, jichž nemohl přemoci Nik Dek... Nevedla ho do zřícenin zvědavost, byla to vášeň, byla to láska k ženě, kterou našel opět živoucí, ano! živoucí! ... když již myslel, že je mrtva! Však ji vyrve Rudolfu Gorcovi!

Při všem tom řekl si František, že najde přístup do hradu jen se strany jižní hradby, kde se otvírala branka, k níž přiléhal zdvihací most. Vida, že by bylo marno pokoušeti se zde o slezení vysokých zdí, šel, když byl zahrnul za roh bašty, dále podél hřebenu orgalské planiny.

Za dne by nebyla bývala cesta obtížnou. V čiré noci — měsíc dosud nevyšel — noci, temnější ještě mlhami, jež jsou v horách velice hustý, bylo to více než odvážné. K nebezpečí falešného kroku nebo pádu až na dno příkopu, pojilo se nebezpečí nárazu o skálu, čímž by se snad přivodilo její sřícení.

František ubíral se dále, drže se dle možnosti blízko klikatých okrajů vnějšího příkopu, hmataje rukou i nohou, aby byl bezpečen, že se od nich neodchýlí. Podporován nadlidskou silou, cítil se kromě toho vedena zvláštním pudem, který ho nemohl klamati.

Za baštou šířila se jižní hradba, táž, s kterou byl ve spojení zdvihací most, nebyl-li přiřazen k brance.

Od této bašty zdály se překážky růsti. Mezi ohromnými skalisky, trčícími po planině, nebylo již možno sledovati okraj příkopu a bylo nutno od něj se oddáliti. Představme si člověka, jenž by hledal na pláni u Karnaku cestu mezi v neladu rozmetenými dolmeny a menhiry. A nebylo znamení, dle něž by se mohl řídit, nebylo svitu v temné noci, jež halila i vrchol hlavní hradní věže!

František šel vzdor tomu dále. Tu se udeřil o obrovské skalisko, jež mu zatarasovalo cestu po celé šíři, tam prodíral se mezi balvany, rozdíraje si ruce o trní a bodláčí. Těsně nad hlavou lítala mu hejna mořských orlů, již na útěku vyrazili příšerný řehtavý křik.

Proč nezněl teď zvon staré kape, jako zvonil Niku Dekovi a doktorovi? Proč se nerozsvítilo nad cimbuřím hradní věže ono silné světlo, jež je zaplavilo? Byl by šel po zvuku i za světlem jako plavec za písťalou poplašné sirény nebo za jasem majáku!

Avšak ne!... Nic než hluboká noc, ve které nebylo viděti ani na několik kroků.

To trvalo asi hodinu. Dle sklonů půdy po levé straně poznal František, že zabloudil. Sestoupil snad níže pod branku? Či zašel až za zvedací most?

Zastavil se, dupaje nohou a lomě rukama. Kudy se měl pustiti? Jaký vztek jím zalomcoval při myšlence, že bude nucen vyčkati zde dne!... Ale pak by ho viděli lidé z hradu... nemohl by jich překvapiti... Rudolf Gorc měl by se na pozoru...

Záleželo tedy Františkovi na tom, aby vnikl za hradbu v noci, ještě této noci, a teď nedovedl se vyznati v těchto temnotách!

Výkřik vydral se mu z prsou... zoufalý výkřik.

„Stillo...“ zvolal, „moje Stillo!...“

Domníval se snad, že ho zajatá může slyšeti a že mu odpoví? ...

A přec as dvacetkrátě volal toto jméno, jež opakovala ozvěna Plesu.

Náhle však cosi upoutalo zraky Františkovy. Temnotou pronikla zář — dosti mocné světlo, jehož ohnisko bylo as ve značné výši.

„Tam je hrad... tam!“ řekl si.

A vskutku, dle místa, jež zaujímal, mohlo toto světlo přicházeti jen z hlavní hradní věže.

V duševní své předrážděnosti neváhal František uvěřiti, že mu Stilla posílá toto světlo. Nebylo pochybnosti, poznala ho v okamžiku, kdy ji spatřil na náspu za zdí bašty. A teď mu dávala znamení. Ona to byla, která mu ukazovala cestu, aby se dostal až ke brance...

František zamířil k zářivému tomu středu, jehož lesk zvětšoval se, čím více se mu blížil. Jelikož se byl uchýlil příliš na levo s orgalské planiny, byl nyní nucen postoupiti as dvacet kroků na pravo, a tápaje chvíli kolem, našel konečně opět okraj vnějšího příkopu.

Světlo zářilo naproti němu, a výška jeho svědčila, že vychází z okna hradní věže.

Františkovi bylo nyní ocitnouti se před posledními překážkami — snad nepřekonatelnými!

Zdvihací most byl spuštěn.

František nedopřál si ani času k úvahám. Přeběhnuv kolísavou mostní podlahu, položil ruku na vrátka ...

Vrátka se otevřela.

František vešel kvapně pod temnou klenbu. Ale sotva učinil několik kroků, zdvihl se most s lomozem proti brance ...

Hrabě František z Téleku byl na Karpatském hradu zajatcem.

XIII.

Obyvatelé sedmihradští a cestující, kteří se ubírají průsmykem vlkáňským, znají Karpatský hrad jen dle zevnějšku. Na uctivou vzdálenost, v níž strach udržuje nejstatečnější vesničany versterské i okolní, jeví se hradní rozvaliny zraku jen jako ohromná spousta kamení.

Byl však hrad uvnitř tak zchátralý, jak se mohlo předpokládat? Ne. Chráněny pevnými zdmi, zůstávaly budovy staré feudální tvrze neporušeny, a byla by se v nich dosud mohla ubytovati celá posádka.

Rozsáhlé klenuté síně, hluboké sklepy, mnohonásobné dlouhé chodby, dvory, jichž dlažba mizela pod vysokou vrstvou trávy, podzemní úkryty, kam nikdy nevniklo světlo denní, tajné schody v tlustých zdech, kasematy, osvětlené úzkými střílnami v kurtině, třípatrová hlavní hradní věž s komnatami, s dostatek obydlitelnými, krytá plochou střechou s cimbuřím, různé přístavky hradební, nekonečně, rozmanitě propletené průchody, vystupující až ke vnitřnímu náspu bašt a sestupující až do vnitra spodních staveb, tu i onde několik nádržek na dešťovou vodu, jichž přebytek odtékal k bystřině Nyadu, a konečně dlouhé tunely, kromě nadání nezatarasené, a vedoucí na cestu průsmykem vlkáňským — takový byl souhrn Karpatského hradu, jehož geometrický plán byl stejně spletné soustavy, jako plán labyrintů Porsennových na Lemu neb Krétě.

Jako Thesea, který chtěl si vydobýti dcery Mínosovy, vábil i mladého hraběte mocný neodolatelný cit do nekonečných zatáček hradu. Najde tam Ariadninu nit, která byla vůdkyní řeckému hrdinovi?

František měl jedinou myšlenku, vniknouti za hradbu, a to se mu podařilo. Snad by byl měl uvažovati, proč zdvihací most, až

dosud vždy vytažený, zdál se schválně být spuštěn, aby ho vpustil vpřed!... Snad by se byl měl znepokojovati proto, že se branka tak prudce za ním zavřela!... Ale ani mu to nenapadlo. Byl konečně ve hradu, kde Rudolf Gorc věznil Stillu, a obětuje teď třeba život, aby se dostal až k ní.

Vysoká široká chodba se stlačeným klenutím, do níž se František dostal, byla ponořena v čirou temnotu, a rozpukaná její dlažba nedovolovala ubírat se po ní bezpečným krokem.

František přiblížil se k levé straně zdi a šel podél ní, opíraje se o stěnu, jejíž ledkem pokrytý povrch trolil se mu pod rukou. Neslyšel jiného zvuku kromě svých kročejů, jež budily vzdálený ohlas. Ucítil na zádech proud vlažného vzduchu, páchnoucího stuchlinou a starobou, jakoby vál s druhé strany této chodby průvan.

Minuv kamenný pilíř, který podpíral poslední roh v levo, ocítl se František u vchodu do chodby značně užší. Roztáhl-li ruce, dotýkal se obou jejích stěn.

Ubíral se takto dále, shrben jsa a tápaje nohou i rukou. Hleděl seznati, je-li směr chodby přímý.

Asi na dvě stě kroků od nárožního pilíře znamenal František, že se směr uhýbá v levo, aby o padesát kroků dále šel opět zcela opačně. Vedla tato chodba ke hradbě nebo k úpatí hradní věže?

František snažil se zrychlití krok, ale každou chvíli zadržel ho buď nějaký výstupek, na který narazil, nebo náhlý úhel, kterým se měnil směr. Občas přicházel na otvory ve zdi, na místech, kde se připojovaly chodby postranní. Ale všude byla neproniknutelná tma, a marně hleděl vyznati se v tomto labyrintu, pravém to díle krtkův.

Několikrát musel se František vrátiti, seznav, že zabloudil do slepé uličky. Bylo mu obávaní se, aby mu pod nohou nepovolil nějaký špatně zavřený padák a on se nesřítit na dno nějakého podzemního vězení, odkud by se nemohl dostat. Šlápl-li tudíž na nějakou desku, jež zněla dutě, držel se opatrně při zdi. Ale proto přece postupoval s horlivostí, jež mu ani nedopřála času k úvahám.

Jelikož dosud nešel ani vzhůru, ani dolů, soudil, že je stále na stejné výši s vnitřními dvory, rozloženými mezi různými hradními budovami, a byla naděje, že tato chodba ústí k hlavní hradní věži, k samému jejímu schodišti.

Nepopíratelně muselo však existovati nějaké přímější spojení mezi brankou a hradními budovami. V době, kdy hrad obývala rodina Gorců, nebylo třeba bráti se těmi nekonečnými chodbami. Naproti brance, na opačné straně první dlouhé síně otvírala se druhá vrata na zbrojiště, uprostřed něhož se zdvihala hradní věž; byla však nyní zazděna a František nemohl ani poznati místo, kde bývala.

Již přes hodinu bloudil mladý hrabě nazdařbůh točitými chodbami, naslouchaje, neslyší-li nějaký vzdálený hluk, a neodvažuje se volati jméno Stillino, jež by ozvěna mohla zanésti až do pater v hradní věži. Nepozbýval myslí a chtěl jíti, dokud ho neopustí síly, dokud ho nepřekonatelná překážka nepřinutí, aby se zastavil.

—Aniž by si toho však byl vědom, byl František již vysílen. Nepojedl ničeho od odchodu z Verstu. Trpěl hlad i žízeň. Krok jeho nebyl již jistý, nohy mu klesaly. Dýchalo se mu těžce ve vlhkém a teplém vzduchu, který mu pronikal i šatem, a srdce mu rychle bilo.

Mohlo být as devět hodin, když František, vykročiv levou nohou, neucítil již pod ní půdy.

Shýbl se a nahmatal rukou stupeň, níže pak druhý.

Byly tu schody, jež vedly k základům hradu, a neměly snad žádného východiště.

František neváhal pustiti se po nich. Počítal stupně, jež sledovaly šikmý směr dle hořejší chodby.

Sestoupil tak po sedmdesátisedmí stupních a dospěl k druhé vodorovné chodbě, jež se rozvětvovala v četné temné zatačky.

František kráčel tak ještě asi půl hodiny a zastavil se, přemožen únavou, když v tom na dvě stě až tři sta kroků před ním objevil se světlý bod.

Odkud vycházelo toto světlo? Byl to prostě přírodní úkaz, plyn

bludičky, který se vznal v této hloubce? Nebyla to spíše lucerna, již nesl některý obyvatel hradní?

„Nebyla by to ona?...“ šeptal František.

A vzpomněl si, že se mu již zjevilo světlo, jakoby mu chtělo ukázatí vchod do hradu, když bloudil mezi skalami na planině orgalské. Byla-li to Stilla, která postavila ono světlo do jednoho z oken hradní věže, nemohla by to být opět ona, která by se snažila vésti ho klikatinami těchto podzemních chodeb?

Sotva se ovládaje, sehnul se František a hleděl bez hnutí před sebe.

Matný svit, spíše než světlý bod, zdál se plniti jakousi podzemní kryptu na konci chodby.

František se odhodlal plaziti se rychle k němu, ježto se již sotva držel na nohou, a dostav se k úzkému otvoru, klesl na prahu hrobky.

Tato hrobka, dobře zachovaná a vysoká as dvanáct stop, měla kulatý půdorys skorem stejného rozpjetí. Žebra klenutí, jež nesly hlavice osmi bachratých sloupů, sbíhala se paprskovitě v růžici, v jejímž středu byla zasazena skleněná nádobka, plná žlutavého světla.

Naproti vchodu byly mezi dvěma pilíři ještě jedny dvěře, jež byly zavřeny, a na nichž hrubé hřeby se zrezavělými hlavami označovaly místo, kde bylo zvenčí připevněno kování závory.

František se vztýčil, vlekl se až ke druhým dveřím, snažil se zviklati těžké jejich fošny...

Úsilí jeho bylo marno.

V hrobce bylo několik kusů zvetšelého nábytku; postel či spíše bídné lože ze starého dubového dřeva, a na něm několik různých pokrývek; stolička na skroucených nohách a stůl připevněný ke zdi železnými skobami. Na stole bylo různé nádobí, velká konvice, naplněná vodou, talíř s kusem studené zvěřiny a velký bochník chleba, podobného lodním sucharům. V koutě byla plochá nádržka, do níž zurčel pramének vody, jejíž přebytek odtékal otvorem u paty jednoho z pilířů.

Neoznačovala tato předběžná opatření, že byl v hrobce očekáván host, či spíše vězeň v tomto vězení? Byl vězněm František a byl sem vlákán lstí? ...

Ve zmatku svých myšlenek neměl František o tom ani ponětí. Vysílen hladem i únavou, snědl potraviny, rozložené na stole, uhasil žízeň z obsahu konvice, a pak se položil přes hrubé lože, aby po krátkém odpočinku nabyl trochu sil.

Když však chtěl sebrati své myšlenky, zdálo se mu, že mu unikají jako voda, kterou by chtěl zadržeti rukou.

Měl raději vyčkati dne, aby pokračoval ve svém pátrání? Byla jeho vůle tak ochromena, že nebyl již pánem svých činů? ...

„Ne!“ řekl si, „nebudu čekat!... Chci do hradní věže . . . musím se tam dostat ještě tuto noc!...“

Pojednou zhaslo umělé světlo, linoucí se z nádoby, zasazené ve svorníku klenby, a hrobka pohroužila se v čirou temnotu.

František chtěl povstati... Nebyl však sto; veškero myšlení jeho usnulo či spíše zastavilo se pojednou jako rafije hodin, jimž prasklo péro. Byla to zvláštní ospalost, či spíše tíživá malátnost, úplné vysílení života, při němž se však duch neuklidňoval...

Když se František probudil, nedovedl zjistiti, jak dlouho trval tento spánek. Hodinky se mu zastavily a neoznačovaly již dobu. Ale hrobka byla znovu ozářena umělým světlem.

František vyskočil z lože a pokročil k prvním dveřím: byly dosud otevřeny; — obrátil se ke druhým: byly stále zavřeny.

Chtěl uvažovati, ale nešlo to tak lehce.

Zotavil se na těle po únavách včerejšího dne, cítil za to v hlavě prázdnotu a tíži.

„Jak dlouho jsem spal?“ ptal se. „Je noc, je den?...“

Ve hrobce se nic nezměnilo, jen světlo opět planulo, potraviny byly obnoveny, konvice naplněna svěží vodou.

Vešel sem tedy někdo, zatím co František byl pohřížen v onu tupou zmalátnělost? Věděl někdo, že vnikl do hlubin hradu?... Byl

v moci barona Rudolfa Gorce... Byl odsouzen nedostati se již nikdy ve styk s lidmi?

Nemohl toho připustiti, a ostatně mohl dosud snadno utéci, najde opět chodbu, vedoucí ke brance, vyjde z hradu ...

Vyjde?... Vzpomněl si teď, že branka se za ním zavřela....

Nechťsi! Bude hledět dostati se ke hradební zdi a střílnou v kurtině pokusí se prodrati se ven... Stůj co stůj musí býti za hodinu z hradu venku...

Ale což Stilla?... Zřekne se úmyslu dostati se až k ní? ... Odejde, aniž by ji vyrval Rudolfu Gorcovi?...

Ano, a čeho nemohl docílit sám, vykoná za pomoci četníků, které Rocko má přivésti z Karlovic do Verstu... Poženou na starou tvrz útokem ... prohledají hrad od základů ...

Jednalo se však o to, aby rozhodnutí to provedl, neztrácejce ani okamžiku.

František vstal a zamířil k chodbě, kterou sem přišel, když v tom se za druhými dveřmi hrobky ozval šustot.

Byl to zřejmě zvuk kroků, zvolna se blížících.

František přiložil ucho ke dveřji, a zatajuje dech, naslouchal...

Kroky ozývaly se v pravidelných mezerách, jakoby kdosi sestupoval se schodu na schod. Není pochyby, že je tu ještě druhé schodiště, jež spojovalo hrobku s vnitřními dvory.

Jsa připraven na všechno, vytasil František z pochvy nůž, jež nosil za pasem, a stiskl ho pevně v ruce.

Vejde-li sem některý ze sluhů barona Gorce, vrhne se na něho, vyrve mu klíče, znemožní mu cestu za sebou; pustí se pak tímto novým východem a pokusí se dostati se do hradní věže.

Bude-li to však baron Gorc — a poznal by jistě člověka, kterého zahlédl ve chvíli, kdy Stilla klesla na jevišti San Carlo — zabije ho bez milosti.

Avšak kroky zastavily se na přestávce, jež tvořila zvenčí práh dveří.

Nehýbaje se, čekal František, že se dvěře otevrou...

Neotevřely se, a za to dolehl k uchu hraběte nevýslovně něžný hlas.

Byl to hlas Stillin... ano!... poněkud zesláblý, ale se všemi svými modulacemi, svým nevýslovným kouzlem, svým lichotivým přednesem, podivuhodný nástroj onoho zázračného umění, které zdánlivě zemřelo s umělkyní.

A Stilla opakovala žalostný nápěv, jenž ukolébal Františka v sen, když dřímal v šenkovně hospody ve Verstu:

Nel giardino de mille fiori, Andiamo, mio cuore ...

Zpěv vnikal hraběti do hlubin duše... Vdechoval ho, pil ho jako božský nápoj, zatím co Stilla opakovala, jakoby ho zvala za sebou:

Andiamo, mio cuore ... andiamo ...

A dvěře přec se neotevíraly, aby mu uvolnily cestu! . . . Což se nebude moci dostat ke Stille, vzít ji do náruče a unést z hradu?...

„Stillo ... má Stillo ..volal.

A vrhl se ke dveřím, jež vzdorovaly jeho úsilí.

Zpěv zdál se slábnouti.... hlas zanikal.... kroky se vzdalovaly ...

František, kleče na kolenou, snažil se vytrhnouti prkna, rozdíral si ruce o kování a volal neustále Stillu, jejíhož hlasu nebylo již skorém slyšeti.

Jako blesk projela mu hlavou děsná myšlenka.

„Šílená!...“ zvolal, „je šílená, poněvadž mne nepoznala ... poněvadž se mi neozvala ... Po pět let zde vězněná... v moci toho člověka... ubohá moje Stilla ... rozum se jí pomátl...“

Vstal s vytřeštěnými očima, s divokými posuňky, hlavu maje v plamenech ...

„A já také ... cítím, že pozbývám rozumu!..“ opakoval. „Mám pocit, že sešílím ... sešílím jako ona...“

Pobíhal v hrobce jako divoká šelma v kleci.

„Ne!“ volal, „ne!... Nesmím ztrácet hlavu ... Musím se dostat ven z hradu... A dokáží to!“

134 Hrad v Karpatech

A běžel k prvním dveřím.

Ty však se byly neslyšně zavřely.

František si toho nepovšiml, naslouchaje hlasu Stillinu... Byl zajatcem v hradbách hradu, byl nyní zajatcem ve hrobce.

XIV.

František byl zdrcen. Jak se obával, unikala mu vskutku znenáhla schopnost přemýšlet, porozumění pro věci i nutná soudnost vyvozovati z nich důsledky. Jediný pocit, který mu zůstával, byla vzpomínka na Stillu, byl dojem jejího zpěvu, jehož ozvěnu neopakovala již temná hrobka.

Byl snad hříčkou klamu obraznosti? Ne, tisíckrát ne! Byla to Stilla, kterou slyšel před chvílí, tak jako to byla ona, kterou viděl na hradní baště.

Tu se ho opět zmocnila myšlenka, že je zbavena rozumu, a strašlivá tato rána dotekla se ho, jako by ji byl ztratil podruhé.

„Šílená!“ opakoval si. „Ano ... šílená... jelikož nepoznala mého hlasu ... jelikož nebyla s to odpovědět... šílená... šílená!“

A bylo to až příliš pravděpodobno!

Ach! kdyby jen ji mohl unést z tohoto hradu, zavést ji na zámek Krajovou, věnovat se jí celičky! Však by ji jeho péče a láska dovedly vrátit rozum!

Tak si říkal František v horečném svém blouznění, a uplynulo několik hodin, než nabyl opět poněkud klidu.

Snažil se chladně uvažovati, aby se dostal z bludiště svých myšlenek.

„Musím uniknouti odtud ...“ říkal si. „Jak? .. Jakmile se otevrou tyto dveře... Ano!... Až budu spát, přijdou mi obnoviti zásoby . . . Počkám ... budu se tvářit, jako bych spal...“

Vzniklo v něm podezření, že voda v konvici obsahovala asi nějaký uspávací prostředek ... Upadl-li v tak těžký spánek, v tak úplné bezvědomí, jehož trvání mu unikalo, bylo to proto, že se napil oné vody... Nuže!... nenapije se jí již... Nedotkne se ani pokrmů,

jež byly postaveny na stůl... Někdo z hradních obyvatel jistě brzo vejde ...

Brzo?... Což věděl?... Stoupalo slunce k poledni anebo se schylovalo k západu?... Byla noc nebo den?

Naslouchal také, neuslyší-li zvuk kroků, jež by se blížily k těm či oněm dveřím... Ale nedocházelo k němu ani hlásku. Plazil se podél stěn hrobky s rozpálenou hlavou, vytřeštěnýma očima; v uších mu hučelo, dech se úžil pod tlakem těžkého vzduchu, jenž se obnovoval jedva trochu skulinami dveří...

Pojednou, za rohem jednoho pilíře v pravo, ucítil František naotech svěžejší vánek.

Byl tedy na tomto místě otvor, jímž vnikalo trochu vzduchu zvenčí?

Ano... Ve stínu pilíře byl průchod, jehož nebylo lze tušiti.

V okamžiku provlekl se mladý hrabě mezi oběma stěnami a ubíral se dále dle dosti matného světla, jež se zdálo přicházeti s hůry.

Dostal se na dvoreček zšíří pěti až šesti kroků, jehož zdi zdvihaly se do výše as sto stop. Bylo to jako dno studny, jež sloužilo as za nádvoříčko této podzemní kobky, a kudy vnikalo trochu vzduchu a světla.

František mohl se přesvědčiti, že je ještě den. Při hořejším otvoru této studně jevil se šikmý pruh světla, dopadajícího na její roubení.

Slunce vykonalo více než polovinu denní dráhy, neboť světelný úhel se zúžoval.

Bylo dle toho as pět hodin odpoledne.

Spánek Františkův prodloužil se tedy na plných čtyřicet hodin a nebylo pochyby, že byl přivozen uspávacím nápojem.

Poněvadž pak mladý hrabě a Rocko opustili Verst předevedčirem, dne 11. června, chýlil se dnes ku konci den třináctého . . .

Jakkoli byl vzduch na dně dvorku vlhký, vdechoval ho František plnými plícemi a pocítil poněkud úlevu. Ale doufal-li, že bude moci

unknouti touto dlouhou kamennou rourou, poznal brzo svůj omyl. Bylo naprosto nemožno vydrápati se po stěnách, na nichž nebylo žádných vyčnívajících kamenů.

František vrátil se do hrobky. Ježto mohl vyjiti odtud jen jedněmi z obojích dveří, chtěl se řádně přesvědčiti o jejich stavu.

První dvěře — jimiž sem přišel — byly velice pevné, tlusté, a byly zvenčí uzavřeny závorami železného zámku; bylo tedy marno chtít vypáčit jejich dveřeje.

Druhé dvěře — za kterými zazněl hlas Stillin — zdály se býti méně zachovány. Prkna byla místy strouchnivělá . . . Snad by nebylo tak těžko, raziti si tudy cestu.

„Ano ... tudy ... tudy!...řikal si František, nabyv opět chladné krve.

Nezbývalo však mnoho času, neboť mohl snadno někdo vejíti do hrobky, až by soudil, že hrabě usnul vlivem uspávacího nápoje.

Práce šla ku předu rychleji než doufal, neboť plíseň rozežrala dřevo kolem železného kování, jež přidržovalo závory k veřejím. Františkovi podařilo se odlámati je kolem do kola nožem. Pracoval skorem bez hluku, zastavuje se chvílemi a naslouchaje, neuslyší-li zvenčí ničeho.

Po třech hodinách byly závory odtrženy a dvěře se otevřely, skřípající ve svých stěžejích.

František vyběhl opět na dvoreček, aby se nalokal méně dusného vzduchu.

V té chvíli nebylo již viděti světelného pruhu při ústí studny, důkaz to, že slunce zašlo již za Řetězát. Dvorek byl ponořen v hlubokou temnotu. Nad obdélnou obrubou lesklo se několik hvězd, tak jako by se na ně hledělo dlouhou rourou dalekohledu. Malé mráčky pluly přes ně zvolna, hnány jsou občasným vánkem, jenž s nastalou nocí slábnul. Jisté zbarvení ovzduší poukazovalo, že nad východními horami vyšel neplný dosud měsíc.

Mohlo být asi devět hodin večer.

František vrátil se, aby trochu pojedl a napil se vody z nádržky, vyliv dříve onu z konvice. Zastrčiv si pak nůž k pasu, vyšel ze dveří, jež za sebou zavřel.

Snad se nyní setká s nešťastnou Stillou, bloudící podzemními chodbami? ... Při té myšlence tlouklo mu srdce, div se mu nerozskočilo.

Sotva učinil několik kroků, narazil o schod. Jak správně soudil, začínalo zde schodiště. Stoupaje po něm, počítal stupně — napočel jen šedesát na místě sedmdesátisedmi, po nichž mu bylo sestupovati než došel na práh hrobky. Zbývalo tudíž ještě asi osm stop, než by se dostal na úroveň venkovské půdy.

Nemaje ostatně jiného výběru, než jíti temnou chodbou, jejíž obou stěn se dotýkal roztaženýma rukama, ubíral se statečně ku předu.

Minulo půl hodiny, aniž by ho byly zadržely nějaké dvěře nebo mříž. Ale četné zatáčky bránily mu rozpoznati směr vzhledem k hradbě, obrácené k planině orgalské.

Po zastávce několika minut, jichž použil k oddechu, postupoval František dále, a zdálo se, že chodba nemá konce, když v tom narazil na překážku.

Byla to stěna z cihel.

Hmatal po ní v různých výškách, ale nenašel nejmenšího otvoru. Nebylo s této strany žádného východu.

František nemohl se zdržeti výkřiku. Všechna jeho naděje lomila se o tuto překážku. Kolena mu klesla, nohy vypověděly službu. Klesl podle zdi.

Ale při samé zemi jevila se ve zdi úzká trhlina, kolem níž rozsedlé cihly jedva že se držely, viklající se pod prsty.

„Tudy!... ano!... tudy!...“ zvolal František.

A jal se vytahovati jednu cihlu po druhé, když v tom s druhé strany zaslechl šum.

Ustal tedy v práci.

Šum nepřestával a zároveň pronikl trhlinou paprsek světla.

František se tam zadíval.

Byla to stará hradní kaple. Čas a opuštěnost uvedly ji v žalostný stav zkázy. Klenba byla zpola zbořena, jen několik žeber spojovalo se dosud na hrbatých pilířích; dva nebo tři oblouky špičatě lomeného slohu hrozily sřícením. Na vylámaných oknech kreslily se jemné kříže pozdější gotiky; tu i onde byla zaprášená mramorová deska, pod níž dřímal některý předek rodiny Gorcův; ve výklenku stál zbytek oltáře, na jehož stěně jevily se zurážené skulptury. Nad oltářem byl i zbytek střechy, jež ušetřily vichřice; na štítu portálu pak byla rozviklaná zvonice, z níž visel až k zemi provaz zvonu, jenž cinkal někdy k nevyřlovné hrůze obyvatel Verstu, opozdivších se na cestě průsmykem.

Do této kaple, dávno již opuštěné, vydané všem nepohodám karpatského podnebí, vešel teď člověk, držící v ruce lucernu, jejíž světlo ozařovalo plně jeho tvář.

František poznal ihned tohoto člověka.

Byl to Orfanik, onen výstřední jediný společník baronův za jeho pobytu v hlavních městech italských, onen podivín, jehož bylo vídati v ulicích, an šermuje rukama a mluví k sobě, onen zneuznaný učenec, vynálezce, jenž se stále honil za nějakým preludem, a jenž jistě své vynálezy propůjčoval k službám barona Rudolfa Gorce!

Kdyby byl měl František i po zjevení Stillině ještě nějaké pochybnosti o přítomnosti baronově na Karpatském hradu, byla by se pochybnost ta změnila v jistotu, jelikož tu měl před očima Orfanika.

Co dělal v této pozdní noční hodině ve zbořené kapli?

František snažil se to rozluštit a viděl s dostatek zřetelně toto:

Orfanik, shýbaje se k zemi, zdvihal jakési železné válce, k nimž připevňoval drát, odvíjející se z kotouče, umístěného v koutě kaple. Byl tak zabrán do své práce, že by byl nespozoroval mladého hraběte, i kdyby tento se byl k němu přiblížil.

Ach! proč nebyla trhlina, kterou se František jal rozšiřovati, s dostatek velká, aby jí mohl projít! Vrazil by do kaple, vrhl by se na Orfanika a přinutil by ho, aby ho vedl do hradní věže . . .

Ale snad bylo jeho štěstím, že nemohl tak iednati, neboť kdyby se mu byl pokus nezdařil, byl by baronu Gorcovi musel zaplatiti životem za objevení jeho tajemství.

Za několik minut po příchodu Orfanikově vešel do kaple druhý člověk.

Byl to baron Rudolf Gorc.

Nezapomenutelná tvářnost jeho se nezměnila. Nezdálo se ani, že by byl sestárnul. Byl to stále týž bledý, dlouhý obličej, osvětlený teď zdola lucernou, tytéž dlouhé, prošedivělé, do zadu sčesané vlasy, týž pohled, jiskřící z hlubin temných očních jamek.

Rudolf Gorc přistoupil, aby si prohlédl práci, již se zabýval Orfanik.

A mezi oběma muži vyměnila se úsečným hlasem tato slova:

XV.

„Spojení s kaplí je tedy hotovo, Orfaniku?“

„Právě jsem je dokončil.“

„Je vše připraveno v kasematech pod baštami?“

„Všechno.“

„Bašty a kaple jsou nyní v přímém spojení s hradní věží?“

„Ano.“

„A až bude přístrojem zaveden proud, budeme mít čas utéci?“

„Budeme.“

„Je zjištěno, že tunel, ústící do průsmyku vlkáňského, je volný?“

„Jest.“

Zamlčeli se na okamžik, a Orfanik zatím, chopiv se lucerny, svítil si jí do koutů kaple.

„Ach! můj starý hrade,“ zvolal baron, „přijdeš draho těm, kdo se pokusí o útok na tvé hradby!“

A Rudolf Gorc pronesl slova ta hlasem, při němž se mladý hrabě zachvěl.

„Slyšel jsi, co se mluvilo ve Verstu?“ ptal se baron Orfanika.

„Před hodinou přinesl mi drát zprávu o hovoru, vedeném v hospodě „U krále Matyáše“.“

„Je útok určen na dnešní noc?“

„Ne, je odložen až na ráno.“

„Kdy se vrátil Rocko do Verstu?“

„Před dvěma hodinami, s policisty, jež si přivedl z Karlovic.“

„Nuže! jelikož se hrad již neuhájí,“ pravil baron Gorc, „pohřbí aspoň ve svých ssutinách Františka z Téleku i všechny ty, kdo mu přijdou na pomoc!“

Po chvíli pokračoval:

„Nezví toho nikdo. Zničím drát.“

A což drát, Orfaniku? Není třeba, aby kdo kdy zvěděl, že sprostředkoval spojení mezi hradem a vesnicí Verstem.“

Je dle našeho náhledu na čase podati vysvětlení jistých úkazů, jež se děly během tohoto vypravování a jichž původ je třeba objasniti.

V té době — podotýkáme zvláště, že tento příběh se udál v posledních letech XIX. století, — dosáhlo upotřebením elektriny, již právem lze nazvati „duší všehomíra“, nejvyšší dokonalosti. Proslulý Edison a jeho žáci dovršili své dílo.

Mezi jinými elektrickými přístroji působil tehdy telefon s tak podivuhodnou přesností, že zvuky zachycované plotnami, docházely volně k uším bez pomoci sluchátek. Co se mluvilo, zpívalo, ba i šeptalo, mohlo se poslouchati na jakoukoli vzdálenost, a dvě osoby, vzdálené od sebe na tisíce mil, rozmlouvaly spolu, jakoby seděly vedle sebe.

Orfanik, nerozlučný společník barona Rudolfa Gorce, byl již po leta v oboru praktického zužitkování elektriny vynálezcem prvního řádu. Víme však, že jeho podivuhodné objevy nebyly přijaty dle zásluhy. Učený svět viděl v něm jen blázna na místě člověka geniálního ve svém umění. Proto tento odmrštěný a zneuznaný vynálezce zanevřel na lidi nesmiřitelnou záští.

V těchto okolnostech setkal se s Orfanikem, sevřeným bídou, baron Gorc. Povzbudil ho v jeho pracích, otevřel mu svou tobolku a konečně ho připoutal k sobě, s podmínkou, že učenec zachová a užije svých vynálezů pouze v jeho prospěch a pro něho.

Celkem se tito dva lidé podivínští a výstřední, každý po svém způsobu, výtečně shodli. Proto se také od svého setkání již nerozloučili — ani když baron Gorc jezdil za Stillou po všech městech italských.

Ale zatím co se přepjatý milovník hudby opájel zpěvem nevyrovnatelné umělkyně, zabýval se Orfanik jen tím, že doplňoval vynálezy, uskutečněné proslulými električky během posledních let,

že zdokonaloval jejich upotřebení a dodělával se nejneobyčejnějších výsledků.

Po událostech, jež ukončily dramatickou dráhu Styllinu, zmizel baron Gorc, aniž by kdo byl zvěděl, kam se poděl. Opustiv Neapol, uchýlil se do Karpatského hradu, provázen jsa Orfanikem, jenž byl velice spokojen, že se tam s ním může zavřít.

Když se baron Gorc odhodlal pohřbítí svůj život ve zdech starého hradu, chtěl zároveň, aby nikdo z okolních obyvatel netušil jeho návratu a aby nikomu nenapadlo ho navštívit. Rozumí se, že on i Orfanik našli prostředek, jak si s dostatek zajistiti hmotný život ve hradě. Byloť odtud tajné spojení s cestou vlkáňského průsmyku a tudy dopravoval spolehlivý člověk, starý sluha baronův, jehož nikdo neznal, v určitých dobách do hradu vše potřebné k živobytí barona Rudolfa Gorce a jeho soudruha.

Pozůstatky hradu — a jmenovitě hlavní hradní věž — byly ve skutečnosti méně schátraly než se myslelo a byly obydlitelné nad požadavky svých hostů. Opatřen vším, čeho bylo třeba k pokusům, mohl se Orfanik zabývatí oněmi divuplnými pracemi, k nimž mu látku poskytovaly fysika i chemie. A tu mu napadlo využítovati toho k oddálení všech dotěravců.

Baron Gorc přijal návrh s horlivostí a Orfanik sestavil zvláštní přístroje, určené k nahánění hrůzy celému okolí. Pomocí jich dály se úkazy, jež mohly být připisovány jen prostřednictvím ďáblu.

Ale na prvním místě záleželo baronu Gorcovi na tom, aby věděl, co se mluví v nejbližší vesnici. Bylo by lze slyšeti hovor lidí, aniž by tito měli o tom potuchy? Ano, kdyby se podařilo zavěsti telefonické spojení mezi hradem a velkou šenkovnou hospody „U krále Matyáše“, kde se scházívají každého večera notáblové veršští.

Orfanik provedl to stejně dovedně jako tajně, zcela prostým způsobem. Měděný drát, dobře izolovaný, jehož jeden konec ústil v prvním patře hradní věže, byl veden pod vodou bystřiny Nyadu až k vesnici Verstu. Ukončiv tuto první práci, přišel Orfanik, vydávaje se

za turistu, na nocleh ke „králi Matyáši“, aby zavedl drát do šenkovny hospody. Pochopíme, že mu nebylo za těžko vyzvednouti konec jeho, ponořený do řečiště bystřiny, až k onomu oknu zadní facady, které se nikdy neotvíralo. Ukryv pak pod husté spleti listoví v okně telefonický přístroj, připojil k němu drát. Přístroj byl tak důmyslně zařízen, že mohl zvuky nejen vydávat, ale i přijímat, a tak mohl baron Gorc slyšeti všechno, co se mluvilo „U krále Matyáše“, a zároveň proslovit tam, co mu bylo libo.

V prvních letech neporušilo nic klidu hradu. Špatná pověst, v níž byl, stačila oddáliti od něj obyvatele Verstu. Vědělo se ostatně, že je od smrti posledních služebníků rodiny úplně onuštěn. Ale jednoho dne, v době, kdy začíná toto vypravování, dovolil dalekohled ovčáku Frikovi, že uhlídal nad jedním z komínů hradní věže vznášeti se kouř. Od té chvíle začalo se povídat, a víme, jaký toho byl výsledek.

Tu se osvědčilo telefonické spojení. Baron Gorc i Orfanik věděli stále o všem, co se dělo ve Verstu. Pomocí drátu zvěděli, že se Nik Dek nabídl jíti do hradu, a po tomto drátě ozval se pojednou v šenkovně „U krále Matyáše“ výstražný hlas, aby ho od úmyslu jeho odvrátil. Ježto však mladý lesník při něm setrval vzdor hrozbě, rozhodl se baron Gorc ušetřiti mu takovou lekci, že by mu navždy zašla chuť se tam vraceti. Za oné noci vyvolal přístroj Orfanikův, stále pohotový k činnosti, celou řadu čistě fysických zjevů, jež byly s to naplniti okolí hrůzou: zvon cinkal ve zvonici kaple, šlehaly mocné plameny, smísené s mořskou solí, jež dodávaly všem předmětům strašidelného vzhledu, řvaly hrozné sirény, z nichž unikal stlačený vzduch v děsivém řevu, mocné reflektory promítaly fotografické silhouety netvorů, plotny, rozestavené v trávě hradebního příkopu, byly spojeny s bateriemi, jichž proud zachytil doktora za okované podešve bot a konečně elektrická rána, vyslaná z baterií v laboratoři, srazila lesníka v okamžiku, kdy položil ruku na kování zdvihacího mostu.

Jak baron Gorc čekal, dostoupila po těchto zjevech

nevysvětlitelných divů a po osudném pokusu Nik Dekově hrůza vrcholu a za celé poklady zlata nebyl by se nikdo na dobré dvě míle odvážil ke Karpatskému hradu, v němž patrně strašily nadpřirozené bytosti.

Rudolf Gorc domníval se tedy, že je chráněn před vši dotěravou zvědavostí, když v tom přišel do Verstu František z Téleku.

Zatím co se vyptával Jonáše, hospodáře Kolce, a ostatních, hlásil drát v Nyadu ihned jeho přítomnost v hospodě „U krále Matyáše“. Nenávist barona Gorce k mladému hraběti vzplanula znovu při vzpomínce na události v Neapoli. A nyní nejen že byl František z Téleku ve vesnici, sotva několik mil vzdálené od hradu, ale posmíval se i hodnostářům pro jejich pošetilé pověry, ničil fantastickou pověst, jež chránila Karpatský hrad, a nabízel se dokonce, že zpraví úřady v Karlovicích, aby policie učinila konec všem těmto báhorkám!

Proto se rozhodl baron Gorc přilákati Františka z Téleku do hradu, a víme, jakými různými prostředky se mu to podařilo. Hlas Stillin, vyslaný telefonickým přístrojem do hospody „U krále Matyáše“, vyvábil mladého hraběte, aby zapomněl na svou cestu a vydal se v blízkost hradu; zjev zpěvačky na náspu bašty vnukl mu neodolatelnou touhu tam vniknouti; světlo, objevivší se v okně hradní věže, vedlo ho k brance, jež byla otevřena, aby ho propustila. A teď na dně hrobky, elektricky osvětlené, v níž znovu zaslechl dojmavý hlas, mezi stěnami tohoto vězení, kam mu pokrmý byly přinášeny zatím co spal smrtelným spánkem, v této žalární kobce, vyhrabané v hlubinách hradu, a jejíž dveře se za ním zavřely, byl František z Téleku v moci barona Gorce, a baron Gorc dbal by již o to, aby z ní nikdy nevyšel.

Takových výsledků docílilo tajemné spolupracovníctví Rudolfa Gorce a jeho společníka Orfanika. Ale k největší své mrzutosti zvěděl baron, že Rocko, který nesledoval pána dovnitř hradu, upozornil úřady v Karlovicích. Do Verstu přišla četa policistů, a baronu Gorcovi hrozila přesila. Jak by se mohli s Orfanikem uhájití proti tak

četné tlupě? Nestačily by tu prostředky, jichž bylo užito proti Niku Dekovi a doktoru Patakovi, neboť policie věřila málo v ďábelské kousky. Proto rozhodli se oba, zničit hrad od kořene, a čekali jen na příhodnou chvíli. Měli připravený elektrický proud, který zapálí zásoby dynamitu, zakopaného pod hradní věží, pod baštami a pod starou kaplí, a přístroj, jímž se měl pustiti proud, dopřeje baronu Gorcovi a jeho společníku času, aby unikli tunelem do vlkáňského průsmyku. Po výbuchu, jehož obětí měl by se stát mladý hrabě i všichni ti, kdo by slezli hradby zámku, uprchli by oba tak daleko, že by nikdo nikdy nenašel jejich stop.

Co slyšel František z jejich hovoru, vysvětlilo mu minulé úkazy. Věděl teď, že mezi Karpatským hradem a Verstem bylo telefonické spojení. Zvěděl také, že hrad má býti zničen katastrofou, která by ho stála život a která by byla osudnou i policejním zřízencům, jež přivedl Rocko. Věděl konečně i to, že baron Gorc a Orfanik by měli času uniknouti — unášejíce s sebou Stillu, v bezvědomí...

Ach! proč nemohl František vniknouti násilím do kaple, a vrhnouti se na oba muže!... Byl by je srazil k zemi, byl by je zbodál, byl by je učinil neškodnými, byl by mohl zabrániti strašlivé zkáze!

Ale co nebylo možno v tomto okamžiku, bude snad možno po odchodu baronově. Až oba opustí kapli, pustí se František po jejich stopách, bude je sledovati až do hradní věže, a s pomocí boží učiní po právu!

Baron Gorc a Orfanik byli již za oltářem. František nespouštěl s nich očí. Kudy vyjdou? Snad dveřmi, vedoucími na některý z dvorů, anebo chodbou vnitřní, jež spojuje kapli s hradní věží, ježto se zdálo, že všechny hradní budovy spolu souvisí? Bylo to ostatně lhostejno, jen nesetká-li se mladý hrabě s překážkou, které by nebyl s to překonati.

V té chvíli vyměnili baron Gorc a Orfanik ještě několik slov:

„Není zde již nic na práci?“

„Nic.“

„Rozloučíme se tedy.“

„Máte stále v úmyslu, zůstatí sám na hradě?...“

„Ano, Orfaniku, odejdi ihned tunelem do průsmyku vlkáníského.“

„Ale což vy? ...“

„Opustím hrad až v posledním okamžiku.“

„Je tedy ujednáno, že na vás mám čekatí v Bystřici?“

„Ano, v Bystřici.“

„Zůstaňte zde tedy sám, barone Rudolfe, když je to vaše vůle.“

„Ano ... neboť chci jí slyšeti... chci jí ještě slyšeti tuto poslední noc, kterou strávím na Karpatském hradě!“

Hned na to opustili baron Gorc a Orfanik kapli.

Ač v této rozmluvě nevyslovili Stillina jména, pochopil František přece, že Rudolf Gorc mluvil o ní...

XVI.

Zkáza byla blízka. František nemohl jí předejiti, leč by baronu Gorcovi znemožnil provésti jeho plán.

Bylo jedenáct hodin večer. Neobávaje se již prozrazení, dal se František znovu do práce. Cihly ve zdi povolovaly snadno, ale tato byla tak tlustá, že uplynulo půl hodiny, než byl otvor s dostatek velký, aby jím mohl projiti.

Sotva vešel František do této kaple, otevřené všem větrům, cítil se osvěžena venkovským vzduchem. Trhlinami v lodi a otvory oken bylo viděti po nebi lehké mráčky, hnané vánkem. Místy objevovalo se několik hvězd, blednoucích při světle měsíce, jenž vystupoval na obzoru.

Jednalo se o to, najíti dveře, jež se otvíraly v pozadí kaple a jimiž baron Gorc a Orfanik odešli. Prošed šikmo lodí, obrátil se proto František k oltáři.

V této temné části, kam nepronikaly měsíčné paprsky, klopýtala jeho noha o trosky náhrobků a o kusy sříceného klenutí.

Konečně, zcela vzadu za oltářem, u tmavého kouta nahmatal František dveře, které povolily, když do nich strčil.

Dveře ty otvíraly se do chodby, jež asi vedla hradbami.

Tudy vešli baron Gorc a Orfanik do kaple a tudy také odešli.

Vstoupiv do chodby, ocitl se František znovu v čiré tmě. Po četných zatačkách, když ani nestoupal ani nesestupoval, byl jist, že se udržuje ve výši vnitřních dvorů.

O půl hodiny později zdála se temnota méně hluboka; postranními otvory v chodbě vnikal sem jakýsi polosvit.

František mohl jíti rychleji, a vyšel brzo do rozlehlé kasematy, upravené pod tarasem bašty, strmící v levém rohu hradby.

Kasemata byla opatřena úzkými střílnami, jimiž pronikaly paprsky měsíce.

Na protější straně byly otevřené dvěře.

První péčí Františkovou bylo postavit se k jedné ze střílen, aby se nalokal na několik vteřin svěžího nočního vánku.

V okamžiku, kdy chtěl již zase jíti dále, zdálo se mu, že pozoruje dva nebo tři stíny, pohybující se na nejzazším konci orgalské planiny, osvětlené až po temnou hradbu jedlového lesa.

František zadíval se tímto směrem.

Několik mužů přecházelo po planině, poněkud dále od lesa — byli to patrně zřízení z Karlovic, přivedení Rockem. Byli odhodláni přikročiti k dílu ještě v noci, v naději, že překvapí hradní obyvatele, anebo vyčkávali na tomto místě první úsvit ranní?

Jakým úsilím bylo Františkovi přemáhati se, aby nevykřikl, nezavolal na Rocka, který by ho uslyšel a poznal jeho hlas! Ale výkřik byl by snad zaslechnut až ve hradní věži, a než by se byli zřízení vyšplhali na hradbu, byl by měl Rudolf Gorc čas, uvésti svůj přístroj v činnost a uprchnouti tunelem.

František se tedy opanoval a odstoupil od střílny. Prošed kasematou, vkročil do dveří a šel dále chodbou.

O pět set kroků dále přišel ke prahu schodiště, jež se vinulo v tlusté zdi.

Byl konečně v hradní věži, stojící uprostřed zbrojiště? Bylo tomu asi tak.

Schody tyto nebyly však asi schody hlavními, jež ústily do různých pater. Byla to jen řada točitých stupňů, položených jako závitý šroubu uvnitř úzké a temné klece.

František stoupal po nich bez hluku, naslouchaje. Neslyšel však ničeho, a asi po dvaceti stupních zůstal státi na odstavku.

Zde se otvírala dvířka, vedoucí na terasu, jež obtáčela hradní věž kolem prvního patra.

František plížil se podél této terasy a drže se opatrně zděného zábradlí, hleděl opět směrem k orgalské planině.

Několik mužů popocházelo dosud po kraji jedlového lesa, a nic neoznačovalo, že by se chtěli přiblížit ke hradu.

Jsa odhodlán zastihnouti barona Gorce dříve, než by unikl tunelem do průsmyku, obešel František patro a ocitl se u nových dveří odkud opět stoupaly točité schody.

Postaviv se na první stupeň, opřel se oběma rukama o stěny, a jal se opět vystupovati.

Stále totéž ticho.

Komnaty prvního patra nebyly obydleny.

František si pospíšil, aby dostihl k odstávkám, s nichž by byl přístup do hořejších pater.

Když přišel na třetí odstavku, neucítil již pod nohou stupně. Zde se končilo schodiště, vedoucí ke komnatám v nejvyšším patře hradní věže, již kryla ozubená plochá střecha, s níž kdysi vlál prapor baronů Gorců.

Ve zdi po levé straně odstavky byly dvěře, nyní zavřené.

Otvorem zámku, v němž trčel klíč zvenčí, pronikal ostrý paprsek světla.

František naslouchal a nepostřehl uvnitř žádného hluku.

Přiloživ oko ke klíčnímu otvoru, rozeznal jen levou stranu pokoje, velice jasně osvětlenou, kdežto strana pravá byla ponořena ve tmu.

Otočiv tiše klíčem, otevřel František dvěře ...

Celé toto hořejší patro hradní věže zaujímal prostorný sál. Na kulatých jeho stěnách spočívala klenba s vypuklými okrasnými poli, jejíž žebra spojovala se uprostřed v těžký svorník. Stěny kryly těžké starodávné čalouny s vetkanými postavami. Sál zdobilo dosti umělecky několik kusů starého nábytku, truhly, police, lenošky a stoličky. S oken visely husté záclony, jež nepropouštěly na venek

ničeho z vnitřního jasu. Na podlaze byl prostřen koberec z dlouhé hrubé vlny, jenž dusil každý krok.

Úprava sálu byla neobyčejná, a Františka překvapila při vstupu jmenovitě ostrá protiva, v níž buď se stápl v jas nebo v temnotu.

Na pravo ode dveří mizelo pozadí v hlubokém stínu.

Na levo naproti tomu padalo mocné světlo na výstupek ověšený černými látkami. Příklad, v němž se světlo soustředilo, byl umístěn z předu výstupku, ale tak, že ho nebylo viděti.

Asi deset kroků od výstupku, odděleno od něj nízkým opěracím stínidlem, stálo starobylé křeslo s dlouhým lenochem, jež stínidlo halilo v pološero.

U lenošky byl stoleček, pokrytý sukem, a na něm čtyřhranná skříňka.

Skříňka, dlouhá dvanáct až patnáct palců a široká pět až šest, jejíž víko, vykládané drahokamy, bylo otevřeno, obsahovala kovový válec.

Jak jen František vešel do sálu, poznal, že v křesle někdo sedí.

Seděl tu vskutku člověk v úplné nehybnosti, hlavu opřenou o lenoch křesla, oči zavřené, pravou paži nataženou ke stolku, ruku položenou na přední stranu skříňky.

Byl to Rudolf Gorc.

Chtěl baron strávit tuto poslední noc v nejvyšším patře staré hradní věže, aby se tu oddal spánku?

Ne!... To nebylo možná, dle toho, co zaslechl František ze slov jeho k Orfanikovi.

Baron Gorc byl ostatně sám v tomto pokoji, a nebylo pochyby, že společník jeho, dle daných rozkazů, unikl již tunelem.

A Stilla?... Neřekl Rudolf Gorc také, že si ji chce poslechnouti ještě naposledy v Karpatském hradě, než tento bude zničen výbuchem? A z jakého jiného důvodu by se byl odebral do tohoto sálu, kam as přicházela každého večera opájet ho svým zpěvem?...

Kde však byla Stilla?...

František ji neviděl ani neslyšel...

Co záleželo ostatně na tom, teď, kdy Rudolf Gorc byl v moci mladého hraběte!... František dovedl by ho již přinutiti, aby mluvil. Ale v rozčilení, v němž se nalézal, měl především chuť vrhnouti se na tohoto muže, ježž nenáviděl, jako on nenáviděl jeho, a skoliti ho za to, že mu unesl Stillu ... Stillu živou, ale šílenou... šílenou jeho vinou...

František postavil se za křeslo. Již jen krok a byl by se chopil barona Gorce. Pozbýváje smyslů, s očima krví podlitýma, zdvihal již ruku.

V tom se objevila Stilla.

František upustil nůž na koberec.

Stilla stála na výstupku v plném světle, s rozpuštěnými vlasy, s nataženýma rukama, podivuhodně krásná v bílém obleku Angeliky z Orlanda, tak, jak se objevila na baště hradní. Oči její, upřené na mladého hraběte, pronikaly mu až do duše ...

Nebylo možno, aby Stilla Františka neviděla, a přec sebou ani nepohnula, aby mu dala znamení, ani nepootevřela úst, aby k němu promluvila... Žel! byla šílená!

František chtěl se vrhnouti k výstupku, chopiti ji do náruče a unésti ji odtud...

V tom se Stilla jala zpívat. Nevstáváje z křesla, naklonil se baron Gorc k ní. V nejvyšší ekstasi vdechoval tento milovník hudby její hlas jako libou vůni, pil jej jako božský nápoj. Takový býval druhdy při představeních na italských divadlech, takový byl i teď v tomto sále, v naprosté samotě, pod střechou hradní věže, vládnoucí sedmihradskému kraji!

Ano! Stilla zpívala!... Zpívala pro něho jedině pro něho!.. .Bylo to, jako by jí jen dech vycházel ze rtů, zdánlivě nehybných... Ale pozbyla-li rozumu, zůstala jí za to celá umělecká duše.

František se rovněž opájel kouzlem hlasu, kterého neslyšel po pět dlouhých let... Nořil se ve žhoucí pozorování této ženy, o které

se domníval, že ji již nespatrií, a která tu stála živá, jakoby zázrakem vzkříšená, před jeho očima!

A tento zpěv Stillin, nebyl-li to týž, při kterém se musely co nejživěji rozechvívati struny vzpomínek v srdci Františkově? Ano! Poznal finale z tragické scény z Orlanda, finale, kdež duše zpěvaččina unikla po závěrečných slovech:

Innamorata, mio cuore tremante, Voglio morire ...

František sledoval notu za notou této nezapomenutelné arie... A říkal si v duchu, že nebude přerušena, jako byla na divadle v San Carlo!... Ne!... Neodumře na rtech Stilliných, jako odumřela při jejím představení na rozloučenou ...

František ani nedýchal... Visel celým životem na tomto zpěvu ... Ještě několik taktů — a zpěv skončil by v celé své nevyrovnatelné čistotě ...

Ale pojednou hlas začíná slábnouti... Zdá se, že Stilla váhá, opakujíc s palčivou bolestí:

„Voglio morire ...“ (chci zemřít).

Což klesne Stilla na výstupku, jako klesla tehdy na jevišti? ...

Neklesá, ale zpěv se zastavuje na témže taktu, na téže notě jako v divadle San Carlo... Stilla

vykřikne... a je to týž výkřik, který František slyšel onoho večera ...

A přec stojí Stilla stále vzpřímena, nehnuté, a zbožňovaný zrak její vysílá k mladému hraběti veškerou něhu její duše ...

František vrhá se k ní... Chce ji unést ze sálu, ven z hradu ...

V tom okamžiku setkává se tvář v tvář s baronem, který povstal s křesla.

„František z Téleku!...“ zvolá Rudolf Gorc. „František z Téleku, kterému se podařilo uniknouti...“

Ale František mu ani neodpovídá a spěchá k výstupku se slovy:

„Stillo... má drahá Stillo, shledávám se zde s tebou ... se živou ...“

„Živou Stilla živa!...“ zvolá baron Gorc.

A posměšně pronesená tato slova končí výbuchem smíchu, v němž se jeví všechno jeho vztek.

„Živá!...“ opakuje Rudolf Gorc. „Nuže! nechť se František z Téleku pokusí mi ji vyrvat!“

František natáhl ruce ke Stille, jejíž oči upírají se plamenně na něho ...

V tom okamžiku se Rudolf Gorc shýbne, zdvihne nůž, který vypadl Františkovi z ruky, a žene se jím po nehnuté stojící Stille...

František vrhne se na něho, aby odvrátil ránu, jež hrozí nešťastné šílené ...

Je však pozdě ... nůž zasáhne ji do srdce...

Pojednou je slyšeti třesk jakoby rozbitého zrcadla, a s tisíci střepinami skla, jež se rozlétnou po sále, zmizí Stilla...

František ztrnul... Nechápe ... Což sešilel rovněž?...

A Rudolf Gorc vzkřikne:

„Stilla uniká znova Františkovi z Téleku!...“

Ale její hlas ... její hlas mi zůstal... Její hlas je můj... jedině můj a nebude, patřiti nikdy nikomu!“

V okamžiku, kdy se chce František vrhnouti na barona Gorce, opustí ho síly a klesne bez vědomí u výstupku.

Rudolf Gorc nedbá ani o mladého hraběte. Popadne skříňku se stolu, vybíhá ze sálu do prvního patra hradní věže; došed na terasu, oběhne ji a chystá se vejíti do druhých dveří, když v tom se rozlehně výstřel.

Rocko, na stráži na svahu hradebního příkopu, střelil po baronu Gorcovi.

Baron nebyl trefen, ale koule Rockova rozdrtila skříňku, již svíral v ruce.

Vyrazil strašlivý výkřik.

„Její hlas ... její hlas!...“ volal. „Její duše ... duše Stillina ... Je zničena... zničena!...“

A bylo ho viděti, jak se zježenými vlasy a zařátými pěstěmi běží zpět po terase, stále křiče:

„Její hlas ... její hlas!... Zničili mi její hlas!.. Nechť jsou prokleti!“

Pak zmizel ve dveřích, právě ve chvíli, kdy Rocko a Nik Dek snažili se přelézt hradbu, nečekajíce ani na oddíl policejních zřízenců.

Hned na to otrásl celou Plessou strašlivý výbuch. Ohnivý sloup plamenů vznesl se až do oblak a spousta kamení sypala se na vlkánískou cestu.

Z bašt, z hradeb, z věže a z kaple Karpatského hradu zůstala na planině orgalské jen hromada kouřících se trosek.

XVII.

Nezapomněli jsme, že dle rozmluvy barona s Orfanikem měl výbuch zničití zámek až po odchodu Rudolfa Gorce. Nuže, ve chvíli, kdy se udála exploze, bylo nemožno, aby baron byl měl čas utéci tunelem na cestu do průsmyku. Vyvolal Rudolf Gorc v návalu bolesti, v šíleném zoufalství, nejsa si již vědom svého počínání, zúmyslně bezprostřední katastrofu, jejíž obětí se asi stal? Chtěl se dle záhadných slov, jež pronesl v okamžiku, kdy koule Rockova roztráстила mu v rukou skříňku, pohřbíti pod ssutinami hradu?

V každém případě bylo štěstím, že policisté, překvapeni výstřelem Rockovým, byli dosud v jisté vzdálenosti, když horami otřásl výbuch. Jen někteří byli zasaženi kamením, jež dopadalo až na planinu orgalskou. Jen Rocko a lesník byli již pod hradbou, a byl skutku zázrak, že nebyli zabiti deštěm kamenů.

Výbuch byl již tedy způsobil spoustu, když Rocko, Nik Dek a policisté přelezli bez velké námahy hradbu, vystupující po příkopu, jenž byl zpola zasypán povalenými zdmi.

Padesát kroků za hradbou, u paty hradní věže, pozdvihli ze zřícenin mrtvé tělo.

Byl to Rudolf Gorc. Někteří staří pamětníci — mezi nimi i hospodář Kolc — poznali ho na prvý pohled.

Avšak Rocko a Nik Dek starali se jen o to, najdou-li mladého hraběte. Jelikož se František neobjevil ve lhůtě, již měl umluvenou se svým sluhou, bylo jisto, že nemohl uniknouti z hradu.

Ale Rocko nedoufal, že by byl na živu a že by se byl nestal obětí katastrofy. Plakal proto hlasitě a Nik Dek nemohl ho upokojiti.

Po půlhodinném hledání našli však přece mladého hraběte v prvním patře hradní věže pod opěracím obloukem zdi, jenž ho uchránil, že nebyl rozdrčen.

„Milostpane ... můj ubohý milostpane ..

„Pane hrabě ...“

To byla prvá slova, jež pronesli Rocko a Nik Dek, kloníce se nad Františkem. Mysleli, že je mrtev, byl však jen ve mdlobách.

Otevřel oči, ale strnulý jeho zrak nezdál se poznávati Rocka, aniž se zdálo, že by František byl slyšel jeho hlas.

Nik Dek pojal mladého hraběte do náručí a mluvil k němu; nedostalo se mu však odpovědi.

Jen poslední slova Stillina zpěvu splynula mu se rtů:

„Innamorata ... Voglio morire ...“

František z Téleku sešlel.

XVIII.

Jelikož mladý hrabě pozbyl rozumu, nebylo by se bezpochyby nikomu dostalo vysvětlení posledních úkazů, jichž jevištěm byl Karpatský hrad, bez objevů, jež staly se za těchto okolností:

Jak bylo smluveno, čekal Orfanik po čtyři dny, že za ním baron Gorc přijde do městečka Bystřice. Nemoha se ho dočkati, začal se domnívati, nestal-li se obětí výbuchu. Puzen zvědavostí stejně jako nepokojem, opustil městečko a pustil se k Verstu, kdež se potloukal v blízkosti hradu.

Ale potázal se se špatnou, neboť policejní zřízcenci nemeškali zmocniti se ho na udání Rockovo, který ho poznal, zapamatovav si ho od dávna.

Přiveden byv v hlavním župním městě před úřady, neváhal Orfanik odpovídati při výslechu, zavedeném ohledně této katastrofy, na otázky, jež mu byly kladeny.

Dlužno přiznati, že smutný konec barona Gorce nedoal valně tohoto učeného sobce a přemrštěnce, kterému ležely na srdci jen jeho vynálezy.

V prvé řadě doznal Orfanik na naléhavé otázky Rockovy, že Stilla je mrtva, docela mrtva a — dle vlastních jeho slov — pohřbena a jak se patří zahrabána již pět let na hřbitově Campo Santo Nuovo v Neapoli.

Toto doznání nebyl nejmenší z podivů, jež vzbudilo toto neobyčejné dobrodružství.

Byla-li Stilla mrtva, jak by byl tedy mohl František slyšeti její hlas v šenkovně hospody, jak by byl mohl viděti její zjev na náspu bašty, jak opíjeti se jejím zpěvem, když byl zavřen v hrobce?... A jak konečně mohl shledati se s ní živou v sále hradní věže?

Podáme ihned vysvětlení různých těch zjevů, jež se zdály nevysvětlitelnými.

Vzpomeneme si, jaké se barona Gorce zmocnilo zoufalství, když se roznesla pověst, že Stilla rozhodla se opustiti divadlo, aby se stala hraběnkou z Téleku. Měl pozbyti podivuhodného talentu umělkyně, to jest všech svých radosti milovníka hudby.

V té době nabídl se mu Orfanik, že zachytí pomocí fonografických přístrojů nejvýznačnější partie z repertoiru zpěvaččina při jejích představeních na rozloučenou. Přístroje ty byly v oné době podivuhodně zdokonaleny a Orfanik upravil je ještě tak, že hlas lidský nedoznával v nich žádné změny ani co do půvabu, ani co do čistoty.

Baron Gorc přijal nabídku fysikovu. Fonografy byly po řadě během posledního měsíce divadelní saisony umístěny v pozadí zamřížované lože. Tak vryly se do jejich desek kavatiny a romance z oper a koncertů, mezi jinými též melodie Stefanova a závěrečné árie z Orlanda, již přerušila Stillina smrt.

Za těchto okolností uzavřel se baron Gorc v Karpatském hradě, a zde mohl každého večera naslouchati zpěvům, zachyceným podivuhodnými oněmi přístroji. A nejen že slyšel Stillu, tak jako by byl ve své loži, ale — což se snad může zdáti nepochopitelným — měl ji i před očima jako živou.

Byla to prostě optická dovednost.

Nezapomněli jsme, že baron Gorc získal skvostný obraz zpěvaččin. Obraz ten představoval ji v celé postavě v bílém obleku Angeliky z Orlanda, s nádhernými jejími rozpuštěnými vlasy. Pomocí zrcadel nakloněných v jistém úhlu, Orfanikem vypočteném, a osvětlovalo-li mocné ohnisko světelné podobiznu, postavenou před zrcadlo, zjevovala se Stilla tak „skutečná“, jako když byla plna života a v celé nádheře své krásy. Díky tomuto přístroji, přenesenému za noci na násep bašty, mohl Rudolf Gorc vyvolati její zjev, když chtěl přivábiti Františka z Téleku; pomocí téhož přístroje spatřil

mladý hrabě Stillu opět v sále hradní věže, zatím co fanatický její obdivovatel opájel se jejím hlasem a zpěvem.

Takový je stručný výklad, jež podal Orfanik během svého vyslechu. A třeba říci, že se s nevyrovnatelnou hrdotí prohlásil za tvůrce těchto geniálních vynálezů, jež dovedl na nejvyšší stupeň dokonalosti.

Vysvětlil-li však Orfanik hmotně různé ty úkazy, či spíše případnějším slovem tyto „kousky“, neobjasnil přec, proč neměl baron Gorc před výbuchem času uniknouti tunelem do průsmyku vlkáňského. Když však Orfanik zvěděl, že koule roztržila předmět, jež Rudolf Gorc nesl v rukách, pochopil. Předmět ten byl fonografický přístroj s posledním zpěvem Stilliným, jež Rudolf Gorc chtěl si ještě naposledy poslechnouti v sále hradní věže před jejím sřícením. Roztržtím přístroje byl zničen i život barona Gorce, a šle téměř zoufalstvím, pohřbil se zúmyslně pod troskami hradu.

Baron Rudolf Gorc byl pohřben na hřbitově versterském se všemi poctami, jež příslušely starému rodu, vymírajícímu v jeho osobě. Mladého hraběte Téleka dopravil Rocko na zámek Krajovou, kde se úplně věnoval ošetřování svého pána. Orfanik postoupil mu s radostí fonografy s ostatními zpěvy Stillinými, a kdykoli zaslechl František hlas veliké umělkyně, naslouchal s jistou pozorností, nabývaje bývalé jasnosti svého ducha; zdálo se, jakoby duše jeho snažila se ožiti ve vzpomínkách na tuto nezapomenutelnou minulost.

A vskutku, za několik měsíců nabyl mladý hrabě opět rozumu a od něho zvěděly se podrobnosti poslední noci na hradě Karpatském.

Zbývá ještě říci, že svatba krásné Mirioty a Nika Deky slavila se za týden po katastrofě. Přijavše požehnání od popa ve Vlkáni, vrátili se snoubenci do Verstu, kde jim hospodář Kolc postoupil nejkrásnější světlici ve svém domě.

Ale jakkoli se různé ty úkazy vysvětlily přirozeným způsobem, nesmíme se domnívati, že mladá ženuška přestala věřit ve strašidelné zjevy na hradě. Marně ji hledí Nik Dek přivésti k rozumu — ba

i Jonáš, kterému záleží na tom, aby si opět navedl hosty ke „králi Matyáši“ — není přece přesvědčena, a nejsou jimi ostatně ani hospodář Kolc, ovčák Frik, kantor Hermod a ostatní obyvatelé verstší. Uplyne asi mnoho let, než se tito dobří lidé zřeknou své pověřčivé víry.

Jen doktor Patak nabyl opět své obvyklé vychloubavosti a nepřestává opakovati každému, s kým se setká:

„Nu, neříkal jsem to? ... Duchové na hradě!.. Což jsou nějakí duchové!“

Ale nikdo ho neposlouchá, ba, když jeho posměšky přesahují míru, prosí ho každý, aby mlčel.

Kantorovi Hermodovi jsou pak dosud sedmihradské báchorky základem učiva. Dlouho ještě bude mladá generace ve vesnici Verstu věřiti, že ve zříceninách Karpatského hradu straší duchové z onoho světa.

KONEC.